

Yesus Lia Di'ak tuir Mateus

*Yesus Niakaan bei uluk sia
(Lukas 3:23-38)*

¹⁻² Hakerek ne'e katak lia nosi Yesus Kristus, Ema mak Na'i Maromak nameno kedan hori uluk atu solok mai. Nia ne'e, Na'i Daud husar-binan no Bei Abraham husar-binan.

Nahuu nosi Bei Abraham to'o Na'i Daud, siakaan husar-binan mane, dalas sanulu resin haat. Siakaan naran, mak ne'e:

Abraham oan, naran Isak.

Isak oan, naran Yakob.

Yakob oan, naran Yahuda. Yahuda moos sei noo maun-alin tenik.

³ Yahuda oan, naran Peres no Sera (siakaan inan, naran Tamar).

Peres oan, naran Herson.

Herson oan, naran Ram.

⁴ Ram oan, naran Aminadab.

Aminadab oan, naran Nahason.

Nahason oan, naran Salmon.

⁵ Salmon oan, naran Boas (Boas inan, naran Rahab).

Boas oan, naran Obet (Obet inan, naran Rut).

Obet oan, naran Isai.

⁶ Isai oan, naran Daud.

⁷⁻¹¹ Nosi Daud to'o oras ema Isra'el kona soe baa Babilon, siakaan husar-binan mane, dalas sanulu resin haat tenik, mak ne'e:

Daud oan, naran Salomo (Salomo inan, uluk Uria feen).

Salomo oan, naran Rehabeam.

Rehabeam oan, naran Abia.

Abia oan, naran Asaf.*

Asaf oan, naran Yosafat.

Yosafat oan, naran Yoram.

Yoram oan, naran Usia.

Usia oan, naran Yotam.

Yotam oan, naran Ahas.

Ahas oan, naran Heskia.

Heskia oan, naran Manase.

Manase oan, naran Amos.†

Amos oan, naran Yosias.

Yosias oan, naran Yekonya. (Yekonya no niakaan alin sia moris baa oras ema Isra'el sia kona soe baa Babilon.)☆

12-16 Baa oras sia kona soe baa Babilon to'o baa Yesus, siakaan husar-binan mane, dalas sanulu resin haat tenik, mak ne'e:

Yekonya oan, naran Saltiel.

Saltiel oan, naran Serubabel.

Serubabel oan, naran Abihut.

Abihut oan, naran Elyakim.

Elyakim oan, naran Asor.

Asor oan, naran Sadok.

Sadok oan, naran Akim.

Akim oan, naran Eliut.

Eliut oan, naran Eliasar.

Eliasar oan, naran Matan.

* **1:7-11** Hakerek Moon lia Yunani mak tuan basuk nakerek na'ak *Asaf*. Balu tenik nakerek na'ak *Asa*. † **1:7-11** Hakerek Moon lia Yunani mak tuan basuk nakerek *Amos*. Balu tenik nakerek na'ak, *Amon*. ☆ **1:7-11** 2 Na'i Isra'el Sia 24:14-15; 2 Lia Rai Isra'el no Rai Yahuda 36:10; Yeremia 27:20

Matan oan, naran Yakob.

Yakob oan, naran Yusuf.

Yusuf ne'e mak Maria la'en. Maria ne'e mak niti baa Yesus. Yesus ne'e mak Kristus, mak Na'i Maromak boi kedan hori uluk.

¹⁷ Nahuu nosi Abraham to'o Daud, husar-binan dalas sanulu resin haat; nosi Daud to'o oras sia kona soe baa Babilon, husar-binan dalas sanulu resin haat; no nosi Babilon to'o Kristus, husar-binan dalas sanulu resin haat.

Maria nahoris Yesus
(Lukas 2:1-7)

¹⁸ Lia Maria nahoris Yesus nune'e:

Maria sasudin no Yusuf ti'an. Mais sia na'in rua sei la namutuk dauk hanesan feen-la'en, Maria netan ti'an nosi Kmalar Lulik.✠

¹⁹ Baa oras Yusuf natene na'ak Maria netan ti'an, nia nakara sia rua fa'e malu. Mais Yusuf nia, ema moon. Nia la no'uk namoe Maria iha ema lear oin. Tan lia nia, Yusuf buka dalan atu fa'e malu no-nook dei.

²⁰ Mais baa kalan ida, oras Yusuf sei nanoin baa-mai, nia me'i. Iha me'i nia, nia naree Maromak Niakaan makbukar lale'an ida mai katak baa nia na'ak, "Yusuf! O ne'e, Na'i Daud husar-binan. Keta makerat atu mola Maria, tan lawarik oan mak iha niakaan notak nia, Maromak Kmalar Lulik mak nase'i.

²¹ Maria atu nahoris oan mane ida. O musti manaran nia ma'ak, *Yesus*, tan Nia mak atu sori Na'i Maromak eman sia nosi sala."‡ ✠

²² Lia nia atu nato'o saa mak Na'i Maromak katak kedan hori uluk. Tan Nia naruka mako'an Yesaya nakerek nela na'ak,

✠ **1:18** Lukas 1:27 ‡ **1:21** Yesus lia isin na'ak, *Na'i Maromak sori ema raiklaran.* ✠ **1:21** Lukas 1:31

23 “Hanono, mai!

Feto lawarik ida mak sei la natene mane, atu netan.

Hotu nia nahoris mane oan ida.

Sia atu nanaran Nia na'ak, *Emanuel*.”

(Iha lia Ibrani, *Emanuel* lia isin na'ak,

Na'i Maromak namutuk no ita.)[☆]

24 Yusuf me'i notu, nia nadeer. Hotu nia nalo tuir kedan saa mak Na'i Maromak naruka nia. Nia nola Maria nalo baa feen,

25 mais la namutuk no Maria hanesan feen-la'en, to'o Maria nahoris Oan nia ti'an. Oa nia moris, Yusuf moos nanaran nia na'ak *Yesus*.[☆]

2

Emat matenek leno fitun mai naree Yesus

1 Baa oras Maria nahoris Yesus iha leo Betlehem iha rai Yudea, Na'i Herodes mak kaer ukun iha nia. Oras nia moos, ema na'in hira mai iha kota Yerusalem nosi fatin dook iha lorosa'e baa. Sia nia, ema matenek leno fitun.

2 To'o Yerusalem baa, sia nusu baa-mai na'ak, “Ema Yahudi siakaan na'i mak foin moris nia, iha nabee? Ami haree ti'an fitun ida iha lorosa'e mak natudu tadak na'ak, Nia moris ti'an. Tan lia nia, ami mai atu lo'u-sudur baa Nia.”

3 Rona nola nunia, Na'i Herodes neon la noku. Ema hotu-hotu iha Yerusalem moos nunia.

4 Hotu Na'i Herodes libur nola ema Yahudi siakaan na'ilulik ulun sia no manorik ukun sia hotu-hotu. Nia nusu baa sia na'ak, “Emi katak kokon baa ha'u lai! Kristus mak Na'i Maromak nameno ti'an nia, ema atu nahoris nia iha nabee?”

☆ 1:23 Yesaya 7:14 ☆ 1:25 Lukas 2:21

⁵ Sia nataa na'ak, "Iha Betlehem, iha rai Yudea, ama na'i. Maromak mako'an Mika nakerek kedan hori uluk nune'e:

⁶ 'Hei, emi ema Betlehem iha rai Yudea.

Keta hakraik emikaan leo nia,
leo ki'ik mak la noo folin.

Tan Ema boot ida atu mosu mai nosi nebaa.
Nia atu dadi makbalin bodik Ha'ukaan
ema Isra'el sia.' "✧

⁷ Rona nola nunia, Na'i Herodes bolu no-nook ema matenek leno fitun sia. Nia moos nusu baa sia na'ak, "Wainhira emi haree fitun nia mosu iha lale'an?" Sia moos katak baa nia.

⁸ Rona ti'an, nia naruka sia baa Betlehem nodi nameno na'ak, "Baa buka Oa nia iha Betlehem. Kalo hasoru ti'an, fila mai katak ha'u, tan ha'u moos beer baa lo'u-sudur baa Nia."

⁹ Rona notu na'i dale nia, sia moos baa. Hatene hodi baa, sia titu-naree tenik fitun mak uluk sia naree iha lorosa'e nia. Fitun nia mosu iha siakaan oin, hotu la'o uluk sia to'o nanawa besik baa Oa nia moris fatin.

¹⁰ Naree fitun nia, sia neon di'ak tebe-tebes.

¹¹ To'o fatin nia, sia tama baa uma laran, hotu naree Oa nia no Niakaan ina Maria. Sia nakni'a lo'u-sudur baa Oa nia. Sia loke siakaan naha, hotu natetu buat folin todan sia baa Oa nia. Buat nia sia, mak mean isin, ai morin no ai morin raan.

¹² Baa oras nia moos, sia netan me'i nosi Na'i Maromak na'ak, "Keta fila tenik baa Na'i Herodes." Tan lia nia, sia fila baa siakaan rai tuir dalan seluk.

Yusuf nodi Maria no Yesus nalai baa Mesir

13 Baa oras ema matenek leno fitun sia fila ti'an, Maromak Niakaan makbukar lale'an ida mai katak baa Yusuf iha me'i laran na'ak, "Yusuf! Madeer lai-lais ona! Malai modi Oan nia no niakaan ina baa rai Mesir nebaa. Hein hafati iha nebaa to'o Ha'u katak wainhira emi bele fila. Tan Na'i Herodes no'i buka atu no'o Oan nia!"

14 Me'i notu, Yusuf nadeer. Baa kalan nia kedan, nia nodi feen no Oan nia, nalai baa Mesir.

15 Sia nein iha nebaa to'o Herodes mate. Lia nia nato'o saa mak Na'i Maromak katak kedan baa mako'an Hosea hori uluk na'ak, "Ha'u kbolu kikar Ha'ukaan Oan sai nosi Mesir."✠

Na'i Herodes no'o lawarik oan sia iha Betlehem

16 Baa oras Na'i Herodes natene nola ema matenek leno fitun sia tolek nia ti'an, nia nawan sa'e tebe-tebes. Nia naruka niakaan sondadu sia na'ak, "Baa leo Betlehem no leo mak kre'is iha nia sia. Ho'o mohu lawarik mane hotu-hotu mak otas sei la to'o tinan rua dauk." Herodes naruka nunia, tan nanoin nola ema matenek siakaan lia. Nia sura tinan nahuu nosi sia naree fitun nia mosu iha lale'an.

17 Lia ne'e sia nato'o saa mak Maromak mako'an Yeremia nakerek kedan hori uluk na'ak,

18 "Noo ema mak tanis naboo aan iha leo Rama.*
Rahel tanis ro'an aan,
tan niakaan oan sia mate mohu ti'an.
Nia la no'uk ema mai namaus nia,
tan niakaan oan sia la iha ti'an."✠

Yusuf sia mai nikar nosi Mesir

✠ 2:15 Hosea 11:1 * 2:18 Rama nia, leo ida kre'is kota Yerusalem. ✠ 2:18 Yeremia 31:15

19 Nosi ikus, Na'i Herodes mate. Oras nia, Yusuf sia sei iha Mesir. Hotu Maromak Niakaan makbukar lale'an ida mai natadu aan baa Yusuf iha me'i laran na'ak,

20 “Yusuf! Madeer ona! Modi mikar Oa nia no niakaan ina baa Isra'el ona. Ema mak buka atu no'o Oa nia, mate ti'an.”

21 Rona nola nunia, Yusuf moos nadeer. Hotu nodi nikar sia baa rai Isra'el.

22 Mais baa oras nia, Na'i Herodes oan Arkalaus dadi nikar na'in iha rai Yudea. Rona nola lia nia, Yusuf nata'uk fila baa Yudea. Hotu Na'i Maromak moos naruka nia iha me'i laran tenik na'ak, “Yusuf! Keta baa mein iha Yudea.” Tan lia nia, Yusuf baa nein iha Galilea,

23 iha leo ida naran Nasaret. Lia nia nato'o saa mak Na'i Maromak katak kedan baa mako'an hori uluk na'ak, “Sia atu temi Nia, Ema Nasaret.”✧

3

Yohanis Mak Sarani Ema

(Markus 1:1-8; Lukas 3:1-18; Yohanis 1:19-28)

1 Baa oras Yesus boot ti'an, Yohanis Mak Sarani Ema nahuu nanorin ema iha fatin fuik sia iha rai Yudea.

2 Nia katak na'ak, “Mamaluk sia! Emi musti la'o hela emikaan salan, hodi fila hikar baa Na'i Maromak ona. Oras ne'e, ema hotu-hotu bele tama ona dadi baa Na'i Maromak eman.”✧

3 Uluk, Maromak mako'an ida naran Yesaya nakerek kedan nosi Yohanis na'ak, “Ema ida atu nahii iha fatin fuik na'ak, ‘Ema hotu-hotu musti hadi'a dalan,

✧ **2:23** Markus 1:24; Lukas 2:39; Yohanis 1:45 ✧ **3:2** Mateus 4:17; Markus 1:15

hodi simu Na'i Maromak mai!

Haweer dalan atu simu Nia!' "☆

⁴ Yohanis niakaan moris lala'ok, hanesan Maromak mako'an uluk sia. Niakaan tais, halo hosi onta rahun. Niakaan bolas, halo hosi kulit. Niakaan haan, kala'ek no wani ween.☆

⁵ Oras nia, ema lear mai atu nasoru Yohanis. Sia mai nosi kota Yerusalem no rai Yudea tomak. Sia moos mai nosi leo sia mak kre'is no mota Yordan.

⁶ Sia loke neon nodi na'ak nasai siakaan salan. Hotu Yohanis sarani sia iha mota Yordan.

⁷ Baa oras nia, ema nosi partee Farisi no partee Saduki moos mai nusu nebee Yohanis sarani sia. Mais Yohanis nakbehek na'ak, "Hoi! Emi ne'e nu'u samea tolek teen! Na'i Maromak atu kastikar emi tan emikaan hahalok aat sia. Keta haneo emi bele hakbois hosi Niakaan kastikar nia.☆

⁸ Di'ak liu fila hikar baa Na'i Maromak ona, hodi soe hela emikaan salan. Hotu halo hahalok di'ak sia, nudaar ai huun mak nasai fuan di'ak.

⁹ Keta haneo emi sotir tan emi Bei Abraham husar-binan. Fiar ha'u! Na'i Maromak bele nase'i fatuk ne'e sia dadi Bei Abraham husar-binan.☆

¹⁰ Sintidu! Noo ema mak kaer nola baliun ti'an. Nia nadi'a aan atu nu'an ai huun hotu-hotu mak la nasai fuan di'ak. Nu'an notu, soe baa ha'i.☆

¹¹ Tebes. Ha'u ksarani emi kodi wee. Ne'e dadi tadak na'ak emi la'o hela emikaan salan ti'an. Mais ema ida mak maka'as liu ha'u atu mai. Masik dadi baa Niakaan ata moos, ha'u la kfatam. Nia atu nalo liu ha'u, tan Nia atu fakar Maromak Kmalar Lulik baa emi. Nia moos atu

☆ **3:3** Yesaya 40:3 ☆ **3:4** 2 Na'i Isra'el Sia 1:8 ☆ **3:7** Mateus 12:34, 23:33 ☆ **3:9** Yohanis 8:33 ☆ **3:10** Mateus 7:19

namoos emikaan neon, hanesan ema nodi ha'i sunu lere.*

¹² Nia kaer lafatin atu tata'ek nasai hare abas. Hotu Nia natama hare isin baa kanaha. Mais hare abas, Nia soe baa ha'i mak laka bei-beik."

*Yohanis sarani Yesus
(Markus 1:9-11; Lukas 3:21-22)*

¹³ Baa oras nia, Yesus tuun nosi Galilea baa mota Yordan. Nia mai nusu nebee Yohanis sarani Nia,

¹⁴ mais Yohanis la no'uk. Nia saseni na'ak, "Nunabee, ha'u mak musti sarani Ita Boot? La baku fila ka? Ita Boot mak musti sarani ha'u. Ha'u kakara mak nia!"

¹⁵ Mais Yesus nataa na'ak, "La saa ida. Oras ne'e, mau mak sarani Ha'u dei. Kalo mau nalo nunia, ita halo tuir Na'i Maromak hakaran ti'an."

Rona nola nunia, Yohanis nataa na'ak, "Loos Ita Boot baa dei." Hotu nia sarani Yesus.

¹⁶ Sarani notu, Yesus sai nosi mota. Teki-tekis, lale'an nakloke. Hotu Nia titu-naree Maromak Kmalar tuun mai baa Nia, hanesan manu lakateu sina.

¹⁷ Hotu Na'i Maromak lian maliak sai nosi lale'an na'ak,

"Ne'e mak Ha'ukaan Oan dadobe.

Nia nalo Ha'u neon di'ak tebes."✠

* **3:11** Hakerek Moon lia Yunani na'ak: "Nia atu sarani emi nodi Maromak Kmalar Lulik no ha'i." Ne'e na'ak, "hamoos emi hodi fakar Maromak Kmalar Lulik baa emi." ✠ **3:17** Lia Uluk Fohon 22:2; Kananuk Sia 2:7; Yesaya 42:1; Mateus 12:18, 17:5; Markus 1:11; Lukas 9:35

4

Diabu ulun koko Yesus
(Lukas 4:1-13; Markus 1:12-13)

¹ Nunia hotu, Maromak Kmalar Lulik dada nodi Yesus baa fatin fuik ida, nebee diabu ulun koko Nia.✧

² Iha nia, Yesus nalirin aan loron haat nulu, kalan haat nulu. Nia noran salaen tebe-tebes,

³ hotu diabu ulun mai koko Nia na'ak, "O ne'e tebe-tebes Na'i Maromak Oan ka? Kalo tebes, maruka fatuk ne'e sia dadi haan, nebee O maa."

⁴ Mais Yesus nataa na'ak, "Hakerek ti'an iha Hakerek Moon na'ak:

'Ema raiklaran la moris nosi haan dei.

Mais sia moos musti nanono Maromak Man-fatin,

nodi nalo tuir Niakaan beer.'"✧

⁵ Hotu diabu nia dada nodi Yesus baa kota Yerusalem, mak Na'i Maromak Niakaan kota lulik. Nia dada nasa'e Yesus baa Na'i Maromak Niakaan Uma Hamulak Huun fafuhun.

⁶ Hotu nia dale na'ak, "Kalo O ne'e tebe-tebes Na'i Maromak Oan, maksoit tuun kokon baa rai. Nanis O la metan susar, tan hakerek ti'an iha Hakerek Moon na'ak,

'Na'i Maromak naruka Niakaan makbukar lale'an sia, mai daka O.'

Hakerek Moon moos na'ak, 'Sia atu tane nola O nodi siakaan liman, to'o masik O ain atu sidi kona fatuk moos, lale kedas.'"✧

⁷ Mais Yesus nataa na'ak, "Hakerek Moon na'ak,

✧ 4:1 Ibrani 2:18, 4:15 ✧ 4:4 Hanoin Hikar Dalan Moris 8:3

✧ 4:6 Kananuk Sia 91:11-12

'Na'i Maromak nia, okaan Na'in.

Keta maruka Nia nodi Niakaan beran atu natudu kakaer na'ak,

Nia mak tebe-tebes Maromak.' "✧

⁸ Hotu diabu nia nodi tenik Yesus sa'e baa foho dikin ida. Nia natudu na'i raiklaran hotu-hotu siakaan fohorai, no siakaan kabaas hotu-hotu.

⁹ Natudu mohu ti'an, diabu katak baa Yesus na'ak, "Ha'u klatan fohorai nia sia hotu-hotu baa O, surak O makni'a lo'u-sudur baa ha'u."

¹⁰ Mais Yesus nakbehek na'ak, "Hoi, Diabu! Sees mosi ne'e! Hakerek Moon na'ak, 'O musti lo'u-sudur baa Na'i Maromak, no serwisu bodik Nia mesan dei.'" ✧

¹¹ Rona nola nunia, diabu moos la'o nela Yesus. Hotu makbukar lale'an sia mai naliku Yesus.

*Yesus nahuu nanorin iha Galilea
(Markus 1:14-15; Lukas 4:14-15)*

¹² Baa oras nia, Na'i Herodes natama Yohanis Mak Sarani Ema baa bui. Rona nola lia nia, Yesus fila baa Galilea. ✧

¹³ Nia baa Niakaan leo Nasaret, hotu la'o liu baa nein iha leo Kapernaum. Leo nia iha debu boot Galilea tehen, iha ema Sebulon no ema Naftali rain. ✧

¹⁴ Hodi nunia, Yesus nato'o saa mak Maromak mako'an Yesaya nakerek kedan hori uluk na'ak,

¹⁵ "Rai Sebulon no Rai Naftali, mak kre'is debu boot Galilea, iha mota Yordan loromonu.

Ema maktabar wa'in nein iha nia.

¹⁶ Sia moris iha makukun laran,

✧ **4:7** Hanoin Hikar Dalan Moris 6:16 ✧ **4:10** Hanoin Hikar Dalan Moris 6:13 ✧ **4:12** Mateus 14:3; Markus 6:17; Lukas 3:19-20 ✧ **4:13** Yohanis 2:12

mais oras ne'e, sia naree Kroman ti'an.
 Oras ne'e, Kroman naksinak ti'an
 bodik ema hotu-hotu mak sei la natene dauk
 Na'i Maromak."✧

17 Nahuu baa oras nia, Yesus nanorin ema na'ak, "Emi musti la'o hela emikaan salan, nebee moris loos ona! Tan oras ne'e, ema hotu-hotu bele tama ti'an dadi baa Na'i Maromak eman."✧

*Yesus bolu nola ema maktuun tasi na'in haat
 atu tuir Nia*

(Markus 1:16-20; Lukas 5:1-11)

18 Baa loron ida, Yesus la'o iha debu boot Galilea tehen. Nia nasoru ema na'in rua, maun-alin. Maun naran Simon, mais loron-loron ema temi nia na'ak Petrus. Niakaan alin, naran Andreas. Sia no'i tiha na'an tasi iha debu laran, tan sia na'in rua nia, ema maktuun tasi.

19 Nasoru ti'an, Yesus bolu sia na'ak, "Hei, mai tuir Ha'u ona! Loro-loron emi buka na'an tasi, mais oras ne'e Ha'u atu kanorin emi atu buka ema, nebee sia moris tuir Na'i Maromak."

20 Rona nola nunia, sia rua la'o nela siakaan daitiha, hotu tuir kedas Yesus.

21 La'o soruk tenik baa, Yesus naree ema na'in rua tenik. Sia, Sebadeus oan. Maun, naran Yakobus. Alin, naran Yohanis. Sia na'in rua no'i nadi'a daitiha bele-bele no siakaan ama iha bero laran. Yesus moos bolu sia na'in rua atu tuir Nia.

22 Rona nola nunia, sia moos la'o nela siakaan ama no siakaan bero, hotu tuir kedas Yesus.

*Yesus nanorin ema nodi nadi'ak nola ema
 moras*

(Lukas 6:17-19)

²³ Hotu Yesus la'o nasirin rai Galilea atu nanorin iha uma hamulak Yahudi. Nia nanorin Na'i Maromak Manfatin Di'ak nodi nalore oin nunabee ema bele tuir Na'i Maromak ukun. Nia moos nadi'ak nola ema nosi siakaan moras oi-oik.✧

²⁴ La kleur, lia nosi Niakaan hahalok nia keke lema rai Siria. Hotu ema nodi siakaan ema moras oi-oik mai baa Nia. Sia moos nodi ema mak diabu tekak, ema mak horak bibi maten, no ema mak ain asak. Nia nadi'ak nola hotu-hotu.

²⁵ Baa oras nia, ema lear mai tuir Yesus. Sia mai nosi rai Galilea, nosi rai Kota Sanulu mak ema temi na'ak Dekapolis. Seluk sia mai nosi kota Yerusalem, nosi rai Yudea, no nosi mota Yordan sorin balu baa.

5

Yesus nanorin iha foho ki'ik ida leten

¹ Baa oras Yesus titu-naree ema lear lolok mai, Nia sa'e baa foho ki'ik ida atu tuur iha nia. Maktuir sia mak Nia boi ti'an nia mai kre'is atu nanono Nia.

² Hotu Nia nahuu nanorin sia.

Ema mak sotir lalek iha raiklaran, sia sotir iha Maromak fohorain

(Lukas 6:20-23)

³ Yesus nanorin na'ak, "Ema kiak sia, sia sotir, tan Na'i Maromak du'uk mak siakaan Na'in iha lale'an.

⁴ Ema mak laran susar sia, sia sotir, tan Na'i Maromak du'uk namaus sia.✧

⁵ Ema ki'ik sia, sia sotir, tan sia atu simu fafa'ek nosi Na'i Maromak.✧

✧ **4:23** Mateus 9:35; Markus 1:39 ✧ **5:4** Yesaya 61:2 ✧ **5:5** Kananuk Sia 37:11

- 6 Ema mak buka Na'i Maromak dalam moris loos, sia sotir,
tan Na'i Maromak atu foo saa mak sia buka.✧
- 7 Ema mak neon monu baa ema, sia sotir,
tan Na'i Maromak moos atu neon monu baa sia.
- 8 Ema mak neon moon sia, sia sotir,
tan sia atu naree du'uk Na'i Maromak.✧
- 9 Ema mak nalo ema dame malu, sia sotir,
tan Na'i Maromak atu temi sia na'ak,
'Ha'ukaan oan.'
- 10 Ema mak netan susar tan tuir Na'i Maromak,
sia sotir,
tan Na'i Maromak du'uk mak siakaan Na'in iha lale'an.✧
- 11 Kalo ema nasusar emi tan emi tuir Ha'u, emi moos sotir. Kalo sia dale aat baa emi, no naktolek emi, nodi nahaat emikaan naran, emi moos sotir.✧
- 12 Emi musti neon boot, tan Na'i Maromak atu foo saseban boot baa emi iha lale'an. Mais hanoin! Lahoos emi mesan mak hetan susar nunia, tan ema moos nalo aat nunia baa Maromak mako'an uluk aan sia."✧

Ema mak iha Maromak fohorain, sia musti moris hanesan masin no kroman (Markus 9:50; Lukas 14:34-35)

- 13 Hotu Yesus dale na'ak, "Emikaan moris musti dadi hanesan masin bodik ema raiklaran. Kalo ema beer haan midar, sia musti tau masin. Mais, kalo masin miis ti'an, la noo folin ona. Ema soe loos baa dalam, hotu sama tan.✧

✧ 5:6 Yesaya 55:1-2 ✧ 5:8 Kananuk Sia 24:3-4 ✧ 5:10 1 Petrus 3:14 ✧ 5:11 1 Petrus 4:14 ✧ 5:12 2 Lia Rai Isra'el no Rai Yahuda 36:16; Kristus Klosan Lian 7:52 ✧ 5:13 Markus 9:50; Lukas 14:34-35

14 Emikaan moris moos musti dadi hanesan kroman bodik ema raiklaran. Emi musti haksinak hanesan kota ida iha foho leten mak ema wa'in bele titu-naree.✧

15 Ema mak nalaka badut, la subar badut nia iha sasanan laran. Mais sia rai baa fatin aas, nebee bele naroma uma isin hotu-hotu.✧

16 Emi musti moris nunia. Emi musti haksinak, nebee ema wa'in bele titu-naree emikaan moris mak di'ak, to'o sia tonu na'ak, 'Emikaan Aman iha lale'an, maka'as tebes!' "✧

Yesus mai atu nato'o Ukun-badu Musa, lahoos atu nalakon

17 Hotu Yesus dale na'ak, "Arumak emi haneo ha'ak, Ha'u kmai iha raiklaran ne'e atu kalakon Ukun-badu mak Na'i Maromak foo baa Bei Musa ka? Lale! Arumak emi haneo ha'ak, Ha'u la ktitu saa mak Maromak mako'an sia nanorin hori uluk ka? Lale! Ha'u kmai ne'e, atu kala'o kato'o lia nia sia hotu-hotu.

18 Rona, tan Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos! Kalo lale'an no raiklaran sei iha, Ukun-badu nia sia nafati nohuun. Masik lia lotun oan ida moos, la lakon. Hotu-hotu nafati to'o tetuk.✧

19 Noo ema mak la titu ukun balu, tan sia naneo na'ak, 'Ukun ida ne'e, lia ki'ik. Dadi, ha'u la ktuir!' Hotu ema nia nanorin baa ema seluk, nebee keta tuir. Tan lisan nunia, Na'i Maromak iha lale'an atu nafoli ema nia na'ak, ema ki'ik. Mais ema mak nala'o ukun nia sia nodi nanorin ema seluk nebee nalo tuir, Na'i Maromak atu nafoli ema nia na'ak, ema boot.

20 Fiar Ha'u! Kalo emi la moris tuir Na'i Maromak hakaran liu nosi ema manorik ukun

✧ 5:14 Yohanis 8:12, 9:5 ✧ 5:15 Markus 4:21; Lukas 8:16, 11:33

✧ 5:16 1 Petrus 2:12 ✧ 5:18 Lukas 16:17

no ema partee Farisi sia, emi la bele tama Niakaan fohorain no la bele dadi baa Niakaan ema.”

Emam mak iha Maromak fohorain, keta nawan sa'e malu

(Lukas 12:57-59)

²¹ Hotu Yesus dale na'ak, “Emi hatene ti'an ukun sia mak Na'i Maromak foo baa itakaan bei uluk sia na'ak, 'Keta ho'o ema. Noo tenik, kalo ema no'o ema, musti kona kastikar.’[✧]

²² Mais ha'u katak nune'e: keta nawan sa'e malu, tan ema mak nawan sa'e niakaan maluk, nia sala. Emam mak de'an niakaan maluk na'ak, 'O momok!', ema nia musti nataa iha makotu lia oin. No ema mak nakbehek niakaan maluk na'ak, 'O bulak!', nia atu kona kastikar iha ha'i naraka.

²³ Tan lia nia, kalo o modi sera baa Na'i Maromak, hotu manoin ma'ak okaan maluk sei nawan sa'e o,

²⁴ di'ak liu rai hein sera nia lai, hotu baa dame malu, foin mai matetu sera nia baa Na'i Maromak.

²⁵ Kalo ema nalo lia baa o, di'ak liu lai-lais baa musu dame mo nia. Kalo lale, ema nia atu dada nodi o baa makotu lia oin. Hotu makotu lia atu latan o baa ema makdaka bui, nebee natama o baa bui laran.

²⁶ Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos! O atu mein bei-beik iha bui laran, to'o selu kotu okaan tusan hotu-hotu.”

Emam mak iha Maromak fohorain, keta halo lia kfo'er

✧ **5:21** Emam Isra'el Sai Nosi Mesir 20:13; Hanoin Hikar Dalan Moris 5:17

27 Hotu Yesus dale na'ak, "Emi hatene ti'an ukun-badu na'ak, 'Keta halo lia kfo'er.'☆

28 Mais Ha'u katak nune'e: Ema mak foti matan titu-naree fetu ida, hotu nia beer toba no fetu nia, ema nia nalo lia kfo'er ti'an iha neon laran.

29 Tan lia nia, kalo o malo sala modi okaan matan kwana, sukut soe dei. Di'ak liu o tama lale'an modi matan mesak dei, nosi o kona soe baa ha'i naraka modi matan rua.☆

30 Kalo o malo sala modi okaan liman kwana, taa kotu baa dei. Di'ak liu o tama lale'an modi liman sorin dei, nosi o kona soe baa ha'i naraka modi liman rua."☆

Ema mak iha Maromak fohorain, keta soe malu

(Mateus 19:9; Markus 10:11-12; Lukas 16:18)

31 Hotu Yesus dale na'ak, "Emi hatene ti'an ukun-badu na'ak, 'Ema mak soe feen, musti foo hakerek soe malu baa fetu nia.'☆

32 Mais Ha'u katak nune'e: Kalo la'en soe feen, mais feen la isin ida nakur biti-kluni, la'en nalo nia nakur biti-kluni ti'an. Kalo mane seluk nola fetu nia, mane nia moos nakur biti-kluni."☆

Ema mak iha Maromak fohorain, sia nalo tuir siakaan mamenon

33 Hotu Yesus dale na'ak, "Emi hatene ti'an ukun-badu mak Na'i Maromak foo baa itakaan bei uluk sia na'ak, 'Kalo ema namate menon nodi

☆ 5:27 Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 20:14; Hanoin Hikar Dalam Moris 5:18 ☆ 5:29 Mateus 18:9; Markus 9:47 ☆ 5:30 Mateus 18:8; Markus 9:43 ☆ 5:31 Hanoin Hikar Dalam Moris 24:1-4; Mateus 19:7; Markus 10:4 ☆ 5:32 Mateus 19:9; Markus 10:11-12; Lukas 16:18; 1 Korintus 7:10-11

narai aan temi Na'i Maromak naran, ema nia tatalik no mamenon nia ti'an.'☆

³⁴ Mais Ha'u katak nune'e: Keta harai aan hodi temi lale'an, tan lale'an nia, Na'i Maromak Niakaan tofatik.☆

³⁵ Keta harai aan hodi temi raiklaran, tan raiklaran nia, Na'i Maromak Niakaan tau ain fatik. Keta harai aan hodi temi Yerusalem, tan Yerusalem nia, Na'i Boot Niakaan kota.☆

³⁶ Keta harai aan hodi temi okaan ulun, tan okaan ulun nia la noo beran atu naruka fuuk lahon ida moos atu dadi metan lale mutin.

³⁷ Kalo o makara mamate menon, katak dei ma'ak, 'Tebes'. Kalo la makara, katak dei ma'ak 'Lale'. Kalo ma'ak liu tan tenik, lia nia nahabut baa diabu."

*Emak mak iha Maromak fohorain, keta selu aat hodi aat
(Lukas 6:29-30)*

³⁸ Hotu Yesus dale na'ak, "Emi hatene ti'an ukun-badu na'ak, 'Kalo ema nahaat okaan matan, mahaat sakar niakaan matan. Kalo ema nahonu okaan ne'an, mahonu sakar niakaan ne'an.'☆

³⁹ Mais Ha'u katak nune'e: Keta selu aat hodi aat. Kalo ema basa okaan hasan sorin, mabusik basa tenik sorin balu.

⁴⁰ Kalo ema nalo lia baa o atu nola okaan faru, foo tenik okaan faru klobor baa.

☆ **5:33** Ukun-badu Na'ilulik 19:12; Sura Renu Isra'el 30:2; Hanoin Hikar Dalan Moris 23:21 ☆ **5:34** Yakobus 5:12; Yesaya 66:1; Mateus 23:22 ☆ **5:35** Yesaya 66:1; Kananuk Sia 48:3 ☆ **5:38** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 21:24; Ukun-badu Na'ilulik 24:20; Hanoin Hikar Dalan Moris 19:21

⁴¹ Kalo sondadu seten o atu matiu niakaan naha to'o la'o kilo ida, matiu modi liu baa, to'o kilo rua.

⁴² Kalo ema nusu okaan naha ida, foo baa dei. Kalo ema beer nola hein okaan naha ida, foo baa dei.”

*Emak iha Maromak fohorain, sia nadomi
emak hirus sia
(Lukas 6:27-28,32-36)*

⁴³ Hotu Yesus dale na'ak, “Emi rona ti'an ukun-badu na'ak, ‘Madomi okaan maluk, mais hirus emak hirus o.’[✧]

⁴⁴ Mais Ha'u katak nune'e: Musti madomi emak hirus o, modi makro'an nebee Na'i Maromak natuun matak-malirin baa emak nasusar o.

⁴⁵ Kalo o malo nunia, o matudu ma'ak, o ne'e Ama iha lale'an Niakaan oan. Nia nase'i loro matan atu naksinak bodik emak di'ak. Nia moos nase'i atu naksinak bodik emak aat. Nia natuun udan ween bodik emak mak nalo tuir Niakaan haruka, namutuk no emak mak sakar Niakaan haruka.

⁴⁶ Kalo o madomi loos emak nadomi o, o maneo ma'ak Na'i Maromak musti selu matak-malirin baa o ka? Lale! Tan emak aat moos nadomi siakaan belu mak nadomi sia.

⁴⁷ Kalo o foo loos dame baa okaan belu, niakaan saa mak liu? Tan emak mak la fiar baa Na'i Maromak moos nalo tuir nunia.

⁴⁸ Hanoin! Okaan Ama iha lale'an nadomi emak hotu-hotu. O moos musti malo tuir nunia!”[✧]

✧ **5:43** Ukun-badu Na'ilulik 19:18 ✧ **5:48** Ukun-badu Na'ilulik 19:2; Hanoin Hikar Dalan Moris 18:13

6

Emamak iha Maromak fohorain, sia naliku emasusar

¹ Hotu Yesus nanorin tenik na'ak, "Hanoin! Keta tuir ukun-badu nebee ematonu emi. Tan kalo halo nunia, emikaan Ama iha lale'an la selu sa-saa baa emi.✧

² Kalo emi hakara tulun emakiak sia, keta dale hamina aan iha emawa'in oin. Tan kalo halo nunia, emi halo tuir emamak dale seluk, nalo seluk. Sia labu baa uma hamulak nebee ematonun sia na'ak, 'Emane'e, emaboot!' Rona, tan Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos! Nodi netan tonun nunia, sia simu mohusiakaan saseban ti'an.

³ Dadi, kalo emi hakara tulun emakiak sia, keta katak baa se-see.

⁴ Hodi nunia, emaiha raiklaran la natene. Mais emikaan Ama iha lale'an natene saamak emi halo no-nook nia. Nia nanis selu nikar baa emi."

Emamak iha Maromak fohorain, sia natene hamulak lala'ok
(Lukas 11:2-4)

⁵ Hotu Yesus dale na'ak, "Baa oras emi hamulak, keta halo aan hanesan emamak dale seluk, nalo seluk. Sia nakara baa labu iha dalan dahur, nodi nariik iha uma hamulak, nebee emalear naree nodi tonun sia na'ak, 'Emane'e, emamoos tebes!' Mais rona! Nodi simu tonun nunia, sia simu mohusiakaan saseban ti'an.✧

⁶ Emi keta nunia. Oras hamulak, tama baa ke'an laran, taka odamatan, foin hamulak no-nook baa emikaan Ama. Masik emaseluk la

✧ 6:1 Mateus 23:5 ✧ 6:5 Lukas 18:10-14

naree moos, emikaan Ama naree. Nia nanis selu baa emi.

⁷ Oras hamulak, keta dale lale'u baa-mai. Tan ema mak la natene Na'i Maromak moos bele namulak nunia. Sia naneo na'ak Na'i Maromak beer siakaan hamulak mak naru-naruk nia.

⁸ Keta halo tuir sia! Masik emi sei la husu baa Ama iha lale'an moos, Nia natene ti'an saa mak emi buka.

⁹ Dadi kalo hamulak, tuir knaninuk ne'e:
 'Amikaan Ama iha lale'an! Ita Boot naran mak lulik kaliuk.
 Nebee ema hotu-hotu foti-nahaas Ita Boot naran.

¹⁰ Nebee Ita Boot dadi Na'in bodik ema hotu-hotu!
 Nebee ema hotu-hotu nalo tuir Ita Boot harukan iha raiklaran,
 oin nudaar makbukar lale'an sia nalo tuir Ita Boot harukan iha lale'an.

¹¹ Foo baa ami haan mak to'o sura lora.

¹² Malu'a lakon amikaan salan,
 hanesan ami moos halu'a lakon salan mak ema nalo baa ami.

¹³ Daka ami nebee ami keta halo aat.
 Sori ami mosi diabunakaan a'aat.

[Tan Ita Boot beran kaliuk, maka'as kaliuk.
 Ita Boot mak kaer ukun hori nima-nimak to'o nima-nimak.
 Nunia tebes. Amen.]*

¹⁴ Hanono di'a-di'ak! Kalo emi halu'a lakon sala mak ema nalo baa emi, emikaan Ama iha lale'an moos atu nalu'a lakon emikaan salan.

* **6:13 b:** Hakerek Moon lia Yunani mak tuan basuk la nakerek lia rohan mak iha lalutuk laran ne'e.

15 Mais, kalo emi la ho'uk halu'a lakon sala mak ema nalo baa emi, emikaan Ama moos la nalu'a lakon emikaan salan."☆

Emak mak iha Maromak fohorain, sia natene halirin aan lala'ok

16 Hotu Yesus dale na'ak "Kalo emi hamulak hodi halirin aan, keta hakfinik oin hanesan ema mak dale seluk, nalo seluk. Sia nalo nunia, nebee ema tonun sia na'ak, 'Ema ne'e, ema moon tebes!' Mais rona, tan Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos! Nodi simu tonun nunia, sia simu mohu siakaan saseban ti'an.

17 Kalo emi halirin aan, haro'is halo moos, hodi sisi fuuk di'a-di'ak.

18 Nodi nunia, ema mak naree emi la natene na'ak, emi ho'i halirin aan. Mais emikaan Ama natene. Nia nanis selu baa emi."

Emak mak iha Maromak fohorain, sia libur sasoin iha lale'an
(Lukas 12:33-34)

19 Hotu Yesus dale na'ak, "Keta serwisu maka'as atu libur sasoin iha raiklaran. Tan fuhuk no besi teen bele nahaat sasoin nia. Ema na'ok moos bele sobu, foti nodi baa.☆

20 Di'ak liu emi serwisu maka'as atu libur sasoin iha lale'an. Iha nebaa, fuhuk no besi teen la bele nahaat. Ema na'ok moos la bele mai sobu nodi baa.

21 Emi rai emikaan sasoin iha nabee, emikaan neon moos nanis nakri'it aan iha nebaa."

Emak mak iha Na'i Maromak fohorain, sia moris iha kroman
(Lukas 11:34-36)

²² Hotu Yesus dale na'ak, “Ema matan, hanesan badut mak naroma neon laran. Kalo matan nakroma, nia la'o tuir dalan loos, hanesan ema mak la'o iha kroman.

²³ Mais, kalo matan babaur, nia la la'o tuir dalan, hanesan ema mak la'o lemas aan iha makukun. Kalo kroman iha emikaan neon laran makukun ti'an, ne'e na'ak emi moris iha makukun.”

*Ema mak iha Maromak fohorain, sia lalika neo-neon baa moris
(Lukas 16:13, 12:22-31)*

²⁴ Hotu Yesus dale na'ak, “Ema ida la bele serwisu bodik ulun na'in rua, tan nia nanis beer ida, tali'ur ida. Kalo ita hana'i baa osan, ita la fatan ha'ak Na'i Maromak mak itakaan Na'in.

²⁵ Ha'u katak nune'e: Lalika malau aan modi neo-neon ma'ak, 'Ha'u atu kmoris oin nunabee? Ha'u atu kaa saa, atu kemu saa, atu ktau saa? Emi haneo ha'ak moris nia bodik haa dei ka? Isin moos, bodik tau faru dei ka? Lahoos nunia.

²⁶ Haree kokon manu ai leten sia mak semo iha kalo'an. Sia la nalau aan atu kuda no ku'u. Sia la rai haan iha kanaha uman. Mais emikaan Ama iha lale'an naliku sia nohuun. Nia nanis bele naliku emi di'ak liu nosi sia tenik. Hano'in di'a-di'ak, tan Nia nafoli emi liu tan manu ai leten sia.

²⁷ Kalo ema nariik iha lalenok oin, hotu nalau aan no niakaan isin lolon, nia bele nalo niakaan isin hetak aas ka? La bele!

²⁸ Kalo la bele, tan saa emi neo-neon atu hatais saa? Baa haree kokon ai funan sia iha hae molik. Sia la niri kabas, la soru tais.

²⁹ Mais hanono di'a-di'ak! Na'i Soleman ni-akaan isi belun mak kabaas basuk moos, la bele liu ai funan nia siakaan kabaas.

³⁰ Na'i Maromak rai neon baa ai funan mak moris baa ohin loron, mais awan mate, hotu ema soe baa ha'i. Kalo Nia rai neon nunia, Nia nanis natais emi liu tan ai funan nia sia. Dadi, tan saa emi la fiar tebe-tebes baa Nia?✧

³¹ Lalika neo-neon ha'ak, 'Ita atu haa saa? Atu hemu saa? Atu tau saa?'

³² Ema mak la fiar baa Na'i Maromak narui aan atu buka lia nia sia hotu-hotu. Mais emi keta nunia, tan emikaan Ama iha lale'an natene hotu-hotu mak emi buka.

³³ Mais emi musti hala'o uluk Niakaan serwisu no tuir uluk Niakaan ukun lai, foin Nia foo tu'an lia hotu-hotu mak emi buka.

³⁴ Tan lia nia, keta neo-neon baa saa mak emi buka bodik awan. Tan awan noo niakaan halau aan du'uk. Susar ohin loron ne'e, to'o ti'an."

7

Ema mak iha Maromak fohorain, sia keta tula lia baa ema

(Lukas 6:37-38,41-42)

¹ Hotu Yesus dale na'ak, "Keta tula lia baa ema, nebee Na'i Maromak la tula lia baa emi.

² Emi hafoli ema seluk oin nunabee, Na'i Maromak moos nafoli emi oin nunia. Emi sukat ema seluk salan oin nunabee, Na'i Maromak moos atu sukat emi oin nunia.✧

³ Tan saa emi hatadan ema seluk salan ki'ik, mais emikaan salan boot, emi filak la noo? Nudaar emi haree rai ahun musan iha maluk

✧ **6:30** 1 Na'i Isra'el Sia 10:4-7; 2 Lia Rai Isra'el no Rai Yahuda 9:3-6 ✧ **7:2** Markus 4:24

matan. Mais ai baluk boot ida mak neli emikaan matan, emi la horan.

⁴ Oin nunabee emi bele dale ha'ak, 'Belu! Mai nebee ha'u ko'as kasai rai ahun nia kosi okaan matan.' Emi dale nunia, mais emi du'uk la bele haree, tan ai baluk sara natoos emikaan matan.

⁵ Etuk oin, emi ne'e huun oin-kotuk tebes! Foti soe ai baluk nia hosi emikaan matan lai, nebee bele haree hikar, foin ho'as rai ahun nia hosi belun matan.

⁶ Keta hanorin lia moon hosi Na'i Maromak bodik ema maleuk teen sia. Sia nia, hanesan asu krakat mak atu tata fila emi. Sia moos beik nu'u fahi. Kalo ema foo henu mahoo folin baa, fahi la titu! Nia sama loos dei."

Emam mak iha Maromak fohorain, sia namulak bei-beik

(Lukas 11:9-13)

⁷ Hotu Yesus dale na'ak,

"Oras hamulak,

kalo hakro'an bei-beik baa Na'i Maromak;

Nia nanis foo.

Kalo buka bei-beik;

Nia nanis natudu dalan.

Kalo bolu bei-beik;

Nia nanis loke odamatan.

⁸ Emam mak nakro'an bei-beik baa Na'i Maromak, nanis simu.

Emam mak buka bei-beik,

nanis netan.

Emam mak bolu bei-beik,

nanis Nia loke odamatan.

⁹ Hanoin kokon! Kalo oan nusu tubi, aman foo fatuk ka? Lale!

¹⁰ Kalo nusu na'an tasi, ama foo samea ka? Lale!

¹¹ Emikaan Ama iha lale'an, laran di'ak tebes. Kalo emi ema raiklaran mak nalo aat sei nakara foo buat di'ak baa oan, nu'u saa tenik emikaan Ama! Nia nanis foo saa mak emi husu.

¹² Saa mak emi hakara ema seluk nalo bodik emi, emi musti halo nunia bodik nia. Lia ne'e, lia tatuur nosi lia hotu-hotu mak Bei Musa no Maromak mako'an seluk sia nanorin kedan hori uluk aan.”✧

Ema tama Maromak fohorain, tuir odamatan mak loot

(Lukas 13:24)

¹³ Hotu Yesus dale na'ak, “Kalo ema beer tama lale'an, musti la'o tuir odamatan mak loot. Ema lear nakara la'o tuir dalan mak maus, no odamatan maluak. Mais sintidu, tan dalan oin nunia, nodi ema baa moris dodok.

¹⁴ Ema mak beer tama lale'an musti la'o tuir dalan mak susar no tama tuir odamatan mak loot. Masik ema na'in hira dei mak la'o tuir nia moos, dalan loot nia mak nodi ema baa Na'i Maromak.”

Ema mak iha Maromak fohorain, sia keta tuir maktolek teen

(Lukas 6:43-44)

¹⁵ Hotu Yesus dale na'ak, “Sintidu ho ema maktolek teen mak asu fanu na'ak, sia Maromak mako'an. Sia nalo aan di'ak nu'u bibi malae. Mais tuir loos, sia ema aat nu'u asu fuik mak mai folan bibi malae.

¹⁶ Emi bele hatene ema oin nunia sia nune'e: haree loos saa mak sia nalo, hanesan emi haree ai fuan atu hatene fuan nia nosi ai huun nabee. Ita hatene fuan di'ak, la sai nosi huun aat.

✧ 7:12 Lukas 6:31

17 Kalo huun di'ak, fuan di'ak. Huun aat, fuan aat.

18 Huun di'ak la nafua fuan aat. Nunia moos, huun aat la nafua fuan di'ak.

19 Ai huun mak nafua fuan aat, nanis ema mai nu'an nola, soe baa ha'i.✧

20 Emi moos bele hatene mako'an tolek teen nia sia, hosi siakaan hahalok."✧

*Ema mak iha Maromak fohorain, sia keta temi
Yesus iha ibun dei
(Lukas 13:25-27)*

21 Hotu Yesus dale na'ak, "Ema wa'in temi Ha'u na'ak, 'Ita Boot!' nudaar Ha'u ne'e, tebe-tebes siakaan Ulun. Mais sia temi iha ibun dei. Nosi ikus, Na'i Maromak iha lale'an atu dudu sai sia. Hela mesan ema mak tuir tebe-tebes Niakaan hakara mak Nia simu nola dadi baa Niakaan ema.

22 Baa oras rai falu fila, ema wa'in atu katak sain na'ak, Ha'u ne'e siakaan Ulun. Sia atu namaus Ha'u na'ak, 'Ita Boot! Ami baa keke lema ti'an Itakaan hanorin. Ami te'ur sai diabu sia hodi Itakaan naran. Ami moos hase'i tadak blaar oi-oik hodi Itakaan beran.'

23 Masik sia namaus Ha'u bei-beik moos, Ha'u atu kataa sia ka'ak, 'Emi ne'e see? La katene emi! Emi la moris tuir Na'i Maromak hakaran. Sees hosi ne'e!'"✧

*Ema mak iha Maromak fohorain, sia moris
matenek, keta moris beik
(Lukas 6:47-49)*

24 Hotu Yesus dale na'ak, "Ema mak nanono baa Ha'u nodi nala'o Ha'ukaan dalen, ema nia

✧ 7:19 Mateus 3:10; Lukas 3:9 ✧ 7:20 Mateus 12:33 ✧ 7:23 Kananuk Sia 6:9

hanesan ema matenek mak nariik uma iha tatuur fatuk leten.

²⁵ Kleu-leur udan boot tuun to'o motasa'e. Anin maka'as moos basak uma nia, mais la nakro'on tan nariik iha tatuur fatuk monas leten.

²⁶ Ema mak nanono baa Ha'u mais la nala'o Ha'ukaan dalen, ema nia hanesan ema beik mak nariik uma baa raihenek.

²⁷ Kleu-leur udan boot tuun to'o motasa'e. Anin maka'as moos basak uma nia, to'o nakro'on hotu."

Ema blaar karin rona nola Yesus hanorin maka'as nosi Maromak fohorain

²⁸ Yesus dale notu nunia, ema hotu-hotu moos blaar karin,

²⁹ tan Nia natene tebe-tebes hanorin nia isin. Niakaan hanorin lala'ok la manesak no siakaan ema manorik sia.✧

8

Yesus nadi'ak nola ema ida mak moras funi mea

(Markus 1:40-45; Lukas 5:12-16)

¹ Nunia hotu, Yesus tuun nosi foho ki'ik nia. Ema lear moos baa tuir Nia.

² Teki-tekis, ema ida mak moras funi mea mai nasoru Yesus. Ema nia nakni'a, hotu nusu baa Yesus na'ak, "Ama Boot! Tulun ha'u lai! Kalo Ita Boot hakara, Ita bele halakon moras ne'e, nebee ema keta nakribi ha'u ona."

³ Rona nola nunia, Yesus lolo liman baa, kaer ema moras funi mea nia, nodi dale na'ak, "Ha'u kakara. O di'ak ona!" Teki-tekis, moras nia lakon kedas.

✧ **7:29** Markus 1:22; Lukas 4:32

4 Hotu Yesus katak baa ema nia na'ak, "Manoin! O di'ak ti'an, mais keta katak baa see o! Musti mala'o uluk ukun nosi Bei Musa lai. Baa na'ilulik, hotu musu nebee nia leno okaan isin, atu natene okaan moras lakon tebes ka sei. Hotu musti matetu sera nebee ema hotu-hotu natene na'ak, o di'ak tebes ti'an."✧

Yesus nadi'ak nola sondadu ulun Roma ida niakaan ema serwisu (Lukas 7:1-10)

5 Hotu Yesus tama baa leo Kapernaum. Iha nia, sondadu ulun Roma ida mai nusu tulun na'ak,

6 "Ama Boot! Ha'ukaan ema serwisu ida moras todan iha uma. Nia la bele nadeer nosi toba fatin ona, tan nia susar basuk."

7 Yesus nataa na'ak, "Di'ak! Ha'u atu kbaa kadi'ak kola nia."

8 Mais sondadu ulun nia na'ak, "Ama Boot! Ita Boot lalika hakole aan mai ona, tan ha'u la kfatán simu Ita Boot iha ha'ukaan uma. Surak Ita Boot dale hosi ne'e dei, nia di'ak kedan.

9 Ha'u katene lia ne'e, tan ha'ukaan ulun sia noo beran atu naruka ha'u. Ha'u moos koo beran atu karuka ha'ukaan sondadu sia. Kalo karuka ha'ukaan ain-liman sia ka'ak, 'Baa nebaa!' nanis sia baa. Kalo ka'ak, 'Mai ne'e!' nanis sia mai. Tenik, kalo karuka ema serwisu sia ka'ak, 'Serwisu ne'e!' nanis sia nalo nunia. Dadi, surak Ita Boot dale dei, nanis ha'ukaan ema nia di'ak kedan."

10 Rona nola nunia, Yesus moos blaar. Nia dale baa ema lear mak tuir Nia na'ak: "Ha'u kblaar! Kleur ti'an nune'e, Ha'u la kasoru ema Yahudi ida mak fiar biit manesak no ema Roma ne'e!

✧ 8:4 Ukun-badu Na'ilulik 14:1-32

11 Rona! Ema matak wa'in manesak no ema Roma ne'e. Sia atu mai nosi lorosa'e no loromonu atu tuur naa nodi nadahur bele-bele no Bei Abraham, Bei Isak, Bei Yakob no Na'i Maromak Niakaan ema seluk sia iha lale'an.

12 Tuir loos, Na'i Maromak boi ti'an ema Yahudi dadi baa Niakaan ema, mais balu la titu Nia. Nosi ikus, Nia atu dudu sees sia baa fatin makukun. Iha nia, sia noran susar basuk nodi tanis la nanawa."✧

13 Dale notu nunia, Yesus naruka sondadu ulun nia na'ak, "Ama fila ona. Ama eman nia di'ak ti'an, tuir ama niakaan fiar." Baa oras nia moos, ema nia di'ak kedas."✧

*Yesus nadi'ak nola ema moras lear
(Markus 1:29-34; Lukas 4:38-41)*

14 Baa loron ida, Yesus baa Petrus uman. Nia naree Petrus banin feto toba iha toba fatin, tan moras kiki.

15 Yesus kaer ferik nia liman, moras nia moos lakon kedas. Hotu ferik nia nadeer, baa naliku Yesus.

16 Baa oras loro atu monu, ema mai nodi siakaan ema mak diabu tekak. Hotu Yesus te'ur sai diabu na'ak, "Hoi diabu! Sai mosi ema ne'e!" Hotu diabu sia sai kedas. Yesus moos nadi'ak nola ema moras hotu-hotu.

17 Nia nalo lia ne'e sia hotu-hotu atu nato'o saa mak Maromak mako'an Yesaya nakerek kedan hori uluk na'ak,

"Nia nadi'ak nola itakaan moras.

Nia moos natiu nola itakaan susar."✧

✧ **8:12** Lukas 13:29 ✧ **8:13** Mateus 22:13, 25:30; Lukas 13:28

✧ **8:17** Yesaya 53:4

*Em a mak nakara tuir Yesus, musti tuir tebe-
tebes*

(Lukas 9:57-62)

¹⁸ Nunia hotu, Yesus naree ema lear mai nalik Nia. Nia naruka Niakaan maktuir sia na'ak, "Mai ita hodi bero baa debu balu baa."

¹⁹ Sia atu baa, ema ida mai baa Yesus. Ema nia, manorik ukun Yahudi. Nia dale baa Yesus na'ak, "Ama Manorik! Ama atu baa nabee dei, ha'u atu ktuir Ama!"

²⁰ Mais Yesus nataa na'ak, "Di'ak! Mais manoin nune'e. Ema hotu-hotu noo siakaan hein fatin. Asu fuik fila baa kuak. Manu ai leten fila baa knuuk. Mais Ha'u ne'e, Ema Raiklaran Isin Nosi Lale'an. Ha'u la koo uma atu kfila baa. Kluni bodik ulun moos, la koo."

²¹ Hotu ema ida seluk mak tuir Yesus mai nusu na'ak, "Ama Boot! Ha'u moos kakara tuir Ita Boot, mais habusik ha'u kfila baa babilan ema matas sia lai. Kalo ha'ukaan ama mate ona, foin ha'u kfila mai tuir Ita Boot."

²² Mais Yesus nataa na'ak, "Nune'e! Mabusik ema mak la fiar Na'i Maromak babilan siakaan ema maten. Kalo makara tuir Ha'u, tuir kedas ona!"

*Yesus nakahik anin dadurus to'o nakmatek
(Markus 4:35-41; Lukas 8:22-25)*

²³ Nunia hotu, Yesus sa'e baa bero laran bele-bele no Niakaan maktuir sia.

²⁴ La'o ti'an, Yesus toba. La kleur, anin dadurus mai. Laloran boot moos mai to'o wee tama bero laran.

²⁵ Naree nunia, maktuir sia baa fanun nadeer Yesus na'ak, "Ama Boot! Hadeer! Mai sori ami lai! Ita atu mate mout mak ne'e ona!"

²⁶ Mais Yesus katak na'ak, "Hoi! Tan saa emi hata'uk nune'e? La fiar baa Ha'u ka?" Hotu Nia nadeer, nakahik anin no laloran nia na'ak, "Manawa ona!" Laloran no anin nia moos nakmatek kedas.

²⁷ Naree nunia, Yesus Niakaan maktuir sia blaar nodi na'ak, "Nia ne'e see?! Oin nunabee to'o Nia bele naruka anin no laloran tuir Niakaan hakara!?"

Yesus nadi'ak nola ema na'in rua mak diabu tekar

(Markus 5:1-20; Lukas 8:26-39)

²⁸ La kleur falik, sia to'o debu balu baa, iha ema Gadara* rain. Iha nia, noo ema na'in rua mak diabu tekar. Sia nein iha fatuk kuak mak ema maten fatin. Sia krakat aat basuk, to'o la noo ema ida moos naksakar aan la'o tuir fatin nia. Baa oras ema rua nia naree Yesus mai,

²⁹ sia nahii na'ak, "Hoi! Na'i Maromak Oan! Tan saa O mai koen ami? Oras atu kastikar ami, sei la to'o dauk!"

³⁰ La dook nosi nia, fahi lear no'i sosok rai, buka haan.

³¹ Diabu nia sia nusu baa Yesus na'ak, "Maruka ami tama baa fahi nia sia dei!"

³² Yesus moos naruka diabu nia sia na'ak, "Baa ona!" Hotu diabu nia sia sai nela ema na'in rua nia, tama baa fahi nia sia. Fahi nia sia hotu-hotu bula, nalai lakon tuun nosi foho nia, tama baa debu boot laran. Hotu mate mout.

³³ Titu-naree nunia, ema makdaka fahi nia sia nalai fila baa leo laran, hotu nasara lia nia.

* **8:28** Hakerek Moon lia Yunani mak tuan basuk na'ak *Gadara* iha Hakerek nosi Mateus. Hakerek balu na'ak *Gergesa*, no balu tenik na'ak *Gerasa*.

³⁴ Rona sia dale nunia, ema lear sai baa fatin nia baa nasoru Yesus. Hotu sia dedes nebee Nia la'o nela siakaan rai nia.

9

*Yesus nadi'ak nola ema ai kma'as ida
(Markus 2:1-12; Lukas 5:17-26)*

¹ Nunia hotu, Yesus sia sa'e nikar bero atu baa Yesus Niakaan leo du'uk iha debu balu baa.

² To'o nebaa, ema loi nodi siakaan maluk ai kma'as ida, mai baa Nia. Naree nunia, Yesus natene sia fiar na'ak Nia bele nadi'ak nola siakaan maluk nia. Hotu Yesus dale baa ema kma'as nia na'ak, "Oa! Makbiit neon. Ha'u kasu mohu okaan salan sia ti'an."

³ Baa oras nia, ema manorik ukun Yahudi na'in hira iha nia. Rona nola Yesus dale nunia, sia laran namanas kedas. Sia dale baa malu na'ak, "Ema ne'e naksakar aan liu resik! Na'i Maromak mesan mak bele kasu ema salan. Ema ne'e nahaat Na'i Maromak ti'an, tan nalo aan nu'u Na'i Maromak!"

⁴ Mais Yesus natene siakaan neon laran. Nia dale na'ak, "Tan saa emi haneo ha'ak Ha'u kahaat Na'i Maromak?"

⁵⁻⁶ Ha'u ne'e, Ema Raiklaran Isin nosi lale'an. Kalo ha'u katak baa ema ne'e ka'ak, 'Ha'u kasu mohu okaan salan sia ti'an' emi la haree ha'ukaan beran. Mais, kalo Ha'u katak baa nia ka'ak, 'madeer ona' hotu nia nadeer kedas, emi bele haree du'uk no bele hatene du'uk Ha'ukaan beran atu kasu ema salan."

Hotu Yesus naruka ema kma'as nia na'ak, "Madeer! Foti toba fatin, fila ona!"

⁷ Hotu ema kma'as nia nadeer kedas, la'o fila nikar.

⁸ Naree nunia, ema hotu-hotu blaar. Sia dale foti-nahaas Na'i Maromak naran na'ak, "Na'i Maromak maka'as liu resik to'o foo beran nune'e baa ema raiklaran."

*Yesus bolu nola Mateus atu tuir Nia
(Markus 2:13-17; Lukas 5:27-32)*

⁹ Hotu Yesus la'o baa fatin seluk. Iha nia, noo ema ida naran Mateus. Niakaan serwisu, sisi bea. Oras Yesus naree nia iha niakaan serwisu fatin, Yesus bolu nia na'ak, "Mai tuir Ha'u!" Rona nola nunia; Mateus moos nariik, tuir kedas Yesus.

¹⁰ Hotu Mateus sale Yesus sia mai naa iha niakaan uma. Nia moos sale niakaan mamaluk maksisi bea sia no bainaka seluk sia, nebee mai naa bele.

¹¹ Mais ema na'in hira nosi partee Farisi mai nakusuk baa Yesus Niakaan maktuir sia na'ak, "Tan saa emikaan ulun tuur naa namutuk no ema folin lalek sia, nu'u maksisi bea no siakaan mamaluk aat sia?"[☆]

¹² Mais Yesus katak baa sia na'ak, "Ema moras, buka makdook. Mais ema isin di'ak, la buka makdook.

¹³ Di'ak liu emi fila baa leno di'a-di'ak Maromak Manfatin mak uluk mako'an Hosea nakerek na'ak,

'Ha'u kakara nebee

Ha'ukaan ema sia nadomi malu no dodan malu.

Kalo sia la nalo nunia,

sera tunun mak sia nodi natetu baa Ha'u la noo folin saa ida.'

Na'i Maromak katak tebes nunia. Tan lia nia, Ha'u la kmai kaliku ema mak filak aan ema loos

[☆] **9:11** Lukas 15:1-2

ti'an. Ha'u kmai atu kaliku ema maksalan mak nakara buka moris loos."✠

Em a nusu tan saa Yesu s Niakaan maktuir sia la nalirin aan

(Markus 2:18-22; Lukas 5:33-39)

¹⁴ Baa oras nia, ema mak tuir Yohanis Mak Sarani Ema mai baa Yesu s nodi nusu na'ak, "Ami mak tuir Yohanis halirin aan nanis. Ema Farisi sia moos nalirin aan. Mais, tan saa Ama Niakaan maktuir sia naa-nemu bei-beik? Sia la natene nalirin aan ka?"

¹⁵ Mais Yesu s nataa nodi lia hatetek na'ak, "Nune'e. Oras dahur hola malu, bainaka sia la nalirin aan. Sia naa to'o bosu. Kalo sasudin mane sei iha nia, nanis sia hotu-hotu naa bele-bele. Mais, kalo dala ida, ema seluk kohi nodi sasudin mane nia, niakaan mamaluk sia noran susar. Baa oras nia, foin sia nalirin aan.

¹⁶ Kalo faru naksira, ita la hola tais foun rohan ida, hodi baban hika r baa faru tuan mak naklees nia. Tan kalo ita fasi, tais foun nia nanis nakru'u, nalo faru tuan nia hetak naklees.

¹⁷ Nunia moos, ita la salin tua foun baa knaban tuan. Tan knaban tuan nia atu naksira, hotu tua ween nanii mohu. Musti salin tua ween foun baa knaban foun, nebee metin di'a-di'ak!"* [Nodi nunia, Yesu s nanorin na'ak Niakaan hanorin nia, hanorin foun. Keta kahur no hanorin tuan.]

Yesu s nadi'ak nola fetu ida mak moras raan naruk, no nalo lawarik fetu ida moris nikar

(Markus 5:21-43; Lukas 8:40-56)

✠ **9:13** Mateus 12:7; Hosea 6:6 * **9:17** Hakerek Moon lia Yunani na'ak, ita keta salin anggor ween foun baa kakaluk kulit tuan, nebee keta to'o be'o.

¹⁸ Iha nia, noo ema uma hamulak ulun ida. Baa oras Yesus sei dale no Yohanis niakaan maktuir sia, nia mai nasoru Yesus. Nia nakni'a iha Yesus oin nodi nusu na'ak, "Ama! Tulun lai! Ha'ukaan oan fetu foin mate. Ita Boot tulun rai liman baa nia, nebee bele moris nikar."

¹⁹ Rona nola nunia, Yesus no Niakaan maktuir sia tuir kedas ema nia.

²⁰⁻²¹ Iha dalam klaran, noo fetu ida. Tinnan sanulu resin rua ti'an, fetu nia netan fulan la nanawa tuir loos. Nia moos la'o tuir Yesus sia nodi naneo na'ak, "Surak ha'u koko loos Yesus farun dei moos, ha'u kbele di'ak." Tan nia, nia baa koko Yesus faru ninin.

²² Oras Yesus noran nola, Nia mana atu naree fetu nia. Nia moos dale na'ak, "Bii! Makbiit okaan neon. Tan o fiar tebe-tebes baa Ha'u, o di'ak ti'an." Baa oras nia moos, fetu nia di'ak kedas.

²³ Hotu Yesus sia la'o liu baa uma hamulak ulun uman. To'o nebaa, Nia tama baa naree ema tanis naro'an aan no ema nuu kfui, tuir siakaan adat ema maten.

²⁴ Naree nunia, Yesus dale baa sia na'ak, "Hanawa tanis ona. Fila ona, tan lawarik ne'e la mate. Nia toba dei." Rona Yesus dale nunia, sia nanasa nodi nakmulis ibun baa Nia.

²⁵ Oras ema nia sia sai mohu ti'an, Yesus tama baa lawarik nia ke'an, hotu kaer baa liman. Lawarik nia moos moris nikar kedas.

²⁶ Naree nola nunia, ema katak nasirin rai-rai nosi lia saa mak Yesus nalo ti'an nia.

Yesus nadi'ak nola ema matan delek na'in rua

²⁷ Hotu Yesus la'o liu. Iha dalam klaran, noo ema matan delek na'in rua. Sia la'o tuir

Yesus nodi nahii na'ak, "Na'i Daud husar-binan! Madomi ami lai!"

²⁸ Hotu Yesus tama baa uma ida, ema matan delek na'in rua nia moos tuir mai. Hotu Yesus nusu sia na'ak, "Emi fiar tebe-tebes ha'ak Ha'u koo beran atu kalo emi bele haree ka?"

Sia moos nataa na'ak, "Aikee! Lia nia Ama lalika nusu ona."

²⁹ Rona nola nunia, Yesus koko siakaan matan nodi dale na'ak, "Kalo nunia, nebee dadi tuir emikaan fiar!"

³⁰ Yesus dale notu nunia, sia moos bele naree kedas. Mais Yesus katak baa sia nodi maka'as na'ak, "Hanoin! Keta katak baa se-see nosi saa mak dadi ti'an ne'e!"

³¹ Mais sia la bele neti neon. Sia la'o nasirin rai nia nodi keke lema lia Yesus Niakaan hahalok nia.

Yesus nadi'ak nola ema nunuk ida

³² Delek na'in rua nia sai ti'an, ema nodi tenik ema ida seluk mai baa Yesus. Ema nia nunuk, tan diabu tekar.

³³ Naree nola nunia, Yesus naruka diabu sai nela ema nia. Diabu sai ti'an, ema nia moos dale kedas. Hotu ema lear iha nia blaar karin na'ak, "Aikee! Ita ema Yahudi foin haree nune'e!"

³⁴ Masik nunia moos, ema Farisi sia noran la di'ak. Hotu sia dale na'ak, "Diabu ulun mak foo beran baa Nia, foin Nia bele te'ur sai diabu."✧

Yesus dodan baa oras naree ema lear

³⁵ Hotu Yesus la'o nasirin kota no leo wa'in, nodi nanorin iha uma hamulak sia. Nia nanorin ema nosi Na'i Maromak Manfatin Di'ak, no oin

✧ **9:34** Mateus 10:25, 12:24; Markus 3:22; Lukas 11:15

nunabee sia bele tama dadi baa Niakaan hutun-
renu. Nia moos nadi'ak nola ema moras sia, no
ema mak isin la di'ak sia hotu-hotu.✧

³⁶ Naree ema lear nia sia, Yesus dodan sia tan
sia la natene atu nalo nunabee tenik. Sia hotu-
hotu hanesan bibi malae mak la noo makbalin.✧

³⁷ Hotu Yesus dale baa Niakaan maktuir sia
na'ak, "Ema lear ne'e, nu'u to'os isin. To'os isin
wa'in ti'an, mais ema serwisu la to'o atu ku'u
nola to'os isin nodi rai baa kanaha uman.✧

³⁸ Tan lia nia, emi musti husu baa To'os Na'in,
nebee Nia solok ema serwisu atu baa libur nola
Niakaan to'os isin."

10

*Yesus boi nola Niakaan maktuir na'in sanulu
resin rua*

(Markus 3:13-19; Lukas 6:12-16)

¹ Nunia hotu, Yesus bolu nola maktuir na'in
sanulu resin rua atu libur malu. Nia latan beran
baa sia atu te'ur sai diabu, nodi nadi'ak nola ema
moras oi-oik.

² Maktuir na'in sanulu resin rua mak Nia boi
nia atu dadi baa Niakaan klosan, siakaan naran
mak ne'e:

Mak dala uluk, naran Simon (nia mak ema
temi na'ak 'Petrus'),

no alin, naran Andreas.

Hotu Yakobus

no alin, naran Yohanis (sia na'in rua nia,
Sebadeus oan).

³ Noo tenik Filipus

✧ **9:35** Mateus 4:23; Markus 1:39; Lukas 4:44 ✧ **9:36** Sura Renu
Isra'el 27:17; 1 Na'i Isra'el Sia 22:17; 2 Lia Rai Isra'el no Rai
Yahuda 18:16; Yeskiel 34:5; Sakarias 10:2; Markus 6:34 ✧ **9:37**
Lukas 10:2

no Bartolomeus.
 Hotu Tomas
 no Mateus (ema maksisi bea).
 Hotu Yakobus (Alfeus oan)
 no Tadeus.
⁴ Hotu Simon (mak tuir partee politik Selot)*
 no Yudas Iskariot (nosi ikus, nia mak fa'an
 lakon Yesus).

*Yesus solok Niakaan maktuir sia
 (Markus 6:7-13; Lukas 9:1-6)*

⁵⁻⁶ Nunia hotu, Yesus solok Niakaan maktuir na'in sanulu resin rua nia nodi naruka na'ak, "Ha'u ksolok emi baa itakaan ema Yahudi sia tan sia wa'in la tuir Na'i Maromak dalan. Sia hanesan bibi malae mak la'o sala dalan. Tan lia nia, emi musti baa sia dei. Keta baa ema seluk nu'u ema Samaria.

⁷ Baa katak ha'ak, 'Na'i Maromak Niakaan oras to'o ti'an, nebee ema hotu-hotu bele tama dadi baa Niakaan hutun-renu.'

⁸ Baa hadi'ak hola ema moras, halo ema maten moris nikar, hadi'ak hola ema moras funi mea, no te'ur sai diabu sia. Na'i Maromak foo wa'in baa emi ti'an, mais Nia la nusu nikar sa-saa. Tan lia nia, oras ne'e emi musti baa foo wa'in baa ema seluk sia, mais lalika husu hikar sa-saa.

⁹ Baa la'o tanan dei. Lalika hodi osan,

¹⁰ bakae, tais selu, kaso, lale ai kno'an. Tan ema musti foo baa ema serwisu, saa mak sia fatan simu.☆

* **10:4** Partee Selot ne'e buka dalan nebee ema Yahudi sia hakbois nosi ukunrai Roma. Sia moos nanaran partee ne'e na'ak 'Patriot'. ☆ **10:10** 1 Korintus 9:14; 1 Timotius 5:18

11 Kalo emi tama baa kota, lale baa leo, buka ema mak nakara simu emi. Hotu hein iha nia to'o la'o hela.

12 Kalo tama baa ema uman, hasee sia ha'ak, 'Dame!'

13 Kalo sia simu emi di'a-di'ak, hakro'an nebee Na'i Maromak natuun matak-malirin baa sia. Mais, kalo sia la simu emi, Na'i Maromak moos la natuun matak-malirin baa sia.

14 Kalo ema la no'uk nanono baa emi, sai hosi uma nia, lale kota nia. Hotu hisik hela ahukresan hosi emikaan ain atu dadi baa tadak na'ak, sia na'in nataa du'uk baa siakaan hahalok.✠

15 Nosi ikus, kalo Na'i Maromak natuun kastikar baa ema raiklaran ne'e, nanis Nia natuun kastikar todan baa ema Sodom no ema Gomora mak uluk aat basuk nia. Mais rona, tan Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos! Na'i Maromak atu natuun kastikar todan liu tan tenik baa ema mak la no'uk simu emi."✠

*Yesus katak baa Niakaan maktuir sia na'ak,
sia atu netan susar
(Markus 13:9-13; Lukas 21:12-17)*

16 "Hanoin! Ha'u ksolok emi hanesan Ha'u ksolok bibi malae baa asu fuik krakat leet. Tan lia nia, emi musti hodi kakutak hanesan samea matenek. Emikaan neon moos musti loos hanesan manu lakateu sina mak la natene buka lia.✠

17 Sintidu, tan ema atu naloot emi hanesan asu fuik krakat tata no'o bibi malae. Sia atu dada nodi emi baa moon-metan fatin. Sia moos atu ta'e emi iha uma hamulak laran sia.

✠ **10:14** Kristus Klosan Lian 13:51 ✠ **10:15** Lukas 10:4-12;
Mateus 11:24; Lia Uluk Fohon 19:24-28 ✠ **10:16** Lukas 10:3

¹⁸ Sia atu dada nodi emi baa hataa gubernur no na'in sia tan tuir Ha'u. Mais emi musti hodi leet nia atu katak baa sia hosi Ha'u. Hodi nunia, ema mak la natene Na'i Maromak moos bele rona lia nosi Ha'u.

¹⁹ Baa oras sia dada nodi emi nunia, emi lalika hata'uk ha'ak, 'Ha'u atu kdale ka'ak saa? Ha'u atu kataa ka'ak saa?' Lalika hata'uk nunia, tan to'o baa niakaan oras, emikaan Ama iha lale'an atu katak lia saa mak emi musti dale.

²⁰ Baa oras nia, saa mak emi dale, la nahabut baa emi du'uk, mais nahabut baa Na'i Maromak Kmalar Lulik mak atu nanorin emi atu dale saa.✧

²¹ Emi lei haree! Kalo noo ema mak fiar baa Ha'u iha uma ida laran, niakaan maun-biin-alin du'uk atu buka dalan no'o nia. Kalo oan fiar, niakaan ama mak buka dalan no'o nia. Kalo inan-aman fiar, siakaan oan du'uk mak buka dalan no'o sia.✧

²² Lei haree! Ema hotu-hotu atu hirus emi tebe-tebes tan tuir Ha'u. Mais ema mak naterus aan bei-beik to'o mohu, Na'i Maromak atu sori nia.✧

²³ Kalo ema naloot emi iha kota ida, hi'it aan halai baa kota seluk. Rona, tan Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos! Ha'u ne'e, Ema Raiklaran Isin nosi lale'an. Emi sei la la'o hasiri mohu dauk kota hotu-hotu iha rai Isra'el ne'e, mais Ha'u kmai kikar ti'an. Nunia tebes!

²⁴ Kalo ema la nakara ema manorik ida, sia moos la nakara niakaan maktuir sia. Kalo ema la nakara ema boot ida, sia moos la nakara niakaan ema serwisu sia.✧

✧ **10:20** Markus 13:9-11; Lukas 12:11-12, 21:12-15 ✧ **10:21** Markus 13:12; Lukas 21:16 ✧ **10:22** Mateus 24:9, 13; Markus 13:13; Lukas 21:17 ✧ **10:24** Lukas 6:40; Yohanis 13:16, 15:20

25 Kalo maktuir nanorin aan to'o matenek manesak no niakaan ema manorik, nia noran to'o ti'an. Kalo ema serwisu nanorin aan to'o matenek manesak no niakaan ulun, nia moos noran to'o ti'an.

Hanoin! Kalo ema dale nahaat uma ida na'in na'ak, 'O ne'e Baalsebul mak diabul ulun!' ema uma laran moos nanis netan naran aat liu tan."✧

Yesus katak baa Niakaan maktuir sia nebee keta hata'uk ema raiklaran (Lukas 12:2-7)

26 Hotu Yesus dale baa Niakaan maktuir sia na'ak, "Lalika hata'uk baa ema mak sakar emi. Nosi ikus, lia mak oras ne'e sei subar, ema hotu-hotu atu natene."✧

27 Lia mak ha'u kanorin baa emi mesan, emi musti katak baa ema hotu-hotu. Lia mak Ha'u katak no-nook baa emi, emi musti katak hasirin fatin hotu-hotu.

28 Keta hata'uk ema raiklaran. Masik sia bele no'o emi moos, sia la bele no'o emikaan kmalar. Musti hata'uk Na'i Maromak dei, tan Nia mesan mak noo beran atu natama emikaan isin no kmalar baa ha'i naraka.

29 Emi musti hakbiit neon. Ema fa'an manu harek nodi folin kmaan basuk. Mais la noo manu ida kois mak monu mate, kalo emikaan Ama iha lale'an la foo leet.

30 Emikaan Ama iha lale'an moos lituk emi to'o lia mak ki'ik oan basuk sia. Emikaan fuuk lahon iha ulun moos, Nia sura nola ti'an.

31 Dadi keta hata'uk! Na'i Maromak nafoli emi liu nosi manu harek nia sia."

✧ **10:25** Mateus 9:34, 12:24; Markus 3:22; Lukas 11:15 ✧ **10:26** Markus 4:22; Lukas 8:17

Yesus katak baa Niakaan maktuir sia nebee keta moe katak sain lia Yesus (Lukas 12:8-9)

³² Nunia hotu, Yesus dale tenik na'ak, "Ema mak nakberan aan katak sain Ha'u iha ema lear oin iha raiklaran ne'e, Ha'u moos atu katak sain nia iha Ha'ukaan Ama oin iha lale'an ka'ak, 'Ema ne'e, Ha'ukaan ema.'

³³ Mais ema mak neli Ha'u iha ema lear oin na'ak, nia la natene Ha'u, nosi ikus Ha'u moos atu katak baa Ha'ukaan Ama iha lale'an ka'ak, 'Ha'u la katene ema nia.' "✧

Yesus katak baa Niakaan maktuir sia na'ak, Niakaan mamain atu nalo ema sakar malu (Lukas 12:51-53, 14:26-27)

³⁴ Hotu Yesus dale na'ak, "Keta haneo ha'ak, Ha'u kmai kodi dame baa raiklaran. Lale. Ha'u kmai atu kalo ema raiklaran sakar malu.

³⁵ Ha'u kmai tuir saa mak Maromak mako'an dale kedan hori uluk na'ak,
'Oan mane sakar aman,
oan feto sakar inan,
oan feen sakar banin feto,

³⁶ tan ema uma laran du'uk atu funu malu.' ✧

³⁷ Ema mak nakara tuir Ha'u tebe-tebes, musti nadomi Ha'u liu hotu-hotu: liu nosi inan no aman, no liu nosi oan sia. Kalo lale, nia la fatan dadi baa Ha'ukaan ema.

³⁸ Ema mak nakara tuir Ha'u, mais la no'uk natiu susar, nia moos la bele dadi baa Ha'ukaan ema. ✧

³⁹ Ema mak nadi'a aan mate tan tuir Ha'u, nia atu netan moris nima-nimak no Na'i Maromak.

Mais ema mak moris bodik isin lolon du'uk, niakaan moris atu lakon nunia dei!"☆

Yesus katak baa Niakaan maktuir sia na'ak, Na'i Maromak atu selu nikar ema mak simu sia (Markus 9:41)

⁴⁰ Hotu Yesus dale na'ak, "Ema mak simu emi di'a-di'ak, sia moos simu Ha'u. Ema mak simu Ha'u, sia moos simu Maromak mak solok Ha'u.☆

⁴¹ Kalo ema simu Maromak mako'an ida tan sia fiar na'ak mako'an nia tebe-tebes mai nosi Maromak, nosi ikus Na'i Maromak atu selu baa sia hanesan Nia selu baa mako'an nia. Kalo ema simu ema ida mak neon loos, tan sia fiar na'ak ema nia tuir Maromak hakaran, nosi ikus Na'i Maromak atu selu baa sia hanesan Nia selu baa ema loos nia.

⁴² Ema mak simu emi tan tuir Ha'u, Na'i Maromak nanis selu nikar baa sia. Rona! Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos! Masik ema foo wee moon hemu fatik ida dei moos, Na'i Maromak la nalu'a."

11

Yohanis Mak Sarani Ema solok niakaan maktuir baa Yesus (Lukas 7:18-35)

¹ Yesus solok notu Niakaan maktuir na'in sanulu resin rua nia, Nia baa nasirin leo iha rai nia atu nanorin ema nodi katak Na'i Maromak Manfatin Di'ak.

² Baa oras nia, Yohanis iha bui laran ti'an. Rona nola lia hotu-hotu mak Yesus nalo, Yohanis naruka niakaan maktuir baa nusu Yesus na'ak,

☆ **10:39** Mateus 16:25; Markus 8:35; Lukas 9:24, 17:33; Yohanis 12:25 ☆ **10:40** Markus 9:37; Lukas 9:48, 10:16; Yohanis 13:20

3 “Na'i Maromak nameno kedan hori uluk na'ak Nia atu solok Kristus mai nebee sori ita ema Yahudi. Ama ne'e mak Kristus ka? Lale, ami musti hein tenik ema seluk ka?” Rona nola Yohanis dale baa sia nunia, sia moos baa nusu Yesus.

4 Hotu Yesus nataa sia na'ak, “Fila baa, katak Mau Yohanis lia hotu-hotu mak emi rona no haree du'uk ti'an. Lia nia sia tuir saa mak Maromak mako'an Yesaya nakerek kedan na'ak:

5 Ema matan delek, bele titu-naree.

Ema ain asak, bele nariik la'o.

Ema moras funi mea, isin dadi moos.

Ema diuk, bele rona.

Ema maten, moris nikar.

Ema kiak, rona Manfatin Di'ak.☆

6 Katak baa Mau Yohanis ha'ak nia atu netan sotir kalo fiar bei-beik baa Ha'u. Tan Na'i Maromak atu natuun matak-malirin baa ema mak la tali'ur Ha'u!”

7 Yesus dale notu nunia, Yohanis niakaan maktuir sia moos fila. Hotu Yesus dale no ema lear sia nosi lia Yohanis na'ak, “Baa oras emi baa buka Yohanis iha fatin fuik nia, emi haneo ha'ak emi atu hasoru ema raiklaran oin nunabee? Emi baa iha nebaa, nanis emi la buka hasoru ema mak mamar, hanesan au mak kakoen tuir anin nuu!

8 Emi baa iha nebaa, nanis emi la buka haree ema mak natais tais folin todan, tan ema oin nunia nein iha tofatik dei!

9 Dadi emi baa buka see iha nebaa? Emi baa buka Maromak mako'an ka? Tebes! Yohanis nia, mako'an maka'as tebes.

10 Noo hakerek kedan iha Hakerek Moon nosi lia Yohanis na'ak,

☆ 11:5 Yesaya 35:5-6, 61:1

'Rona! Ha'u ksolok Ha'ukaan ema
baa loke dalam bodik O.'✧

¹¹ Tan lia nia, rona di'a-di'ak! Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos! Iha raiklaran la noo ema ida kois mak maka'as liu Yohanis. Mais iha Na'i Maromak fohorain, ema mak ikus basuk moos maka'as liu Yohanis.

¹² Nahuu hori Yohanis nala'o niakaan serwisu to'o oras ne'e, noo ema mak sakar nebee ema la bele tama dadi baa Na'i Maromak eman.

¹³ Bei Musa no Maromak mako'an seluk sia nakerek kedan ti'an hori uluk nosi lia nia sia hotu-hotu.✧

¹⁴ Sia nakerek na'ak Elia atu mai nikar. Fiar Ha'u! Yohanis nia mak Elia. Maromak mako'an sia katak kedan nosi niakaan mamain.✧

¹⁵ See mak bele tolan lia ne'e, nanono di'a-di'ak.

¹⁶ Ha'u atu kfoo lia hatetek, nebee emi bele hatene emi ema raiklaran oras ne'e, oin nu'u saa. Emi nu'u lawarik oan mak na'in tu-tuur iha dalan, nodi nahii baa mamaluk sia na'ak,

¹⁷ 'Hoi! Ami huu kfui bele-bele,
mais emi la ho'uk bidu hodi neon di'ak.
Ami hananu kananuk susar,
mais emi la ho'uk tanis.'

¹⁸ Emi ne'e hanesan lawarik oan mak nakara oi-oik. Baa oras Yohanis mai, nia nalirin aan no la nemu anggor ween. Mais emi ha'ak, 'Diabu tekarak nia'.

¹⁹ Oras ne'e, Ema Raiklaran Isin ne'e mai ti'an. Ha'u kemu anggor ween no la kalirin aan. Mais emi sei ha'ak, 'Etuk oin, Nia ema rotus teen! Tua lanuk teen! Nadulur no ema maksisi bea! Partee ida no ema mak la noo folin!' Mais emi lei haree

✧ **11:10** Maleaki 3:1 ✧ **11:13** Lukas 16:16 ✧ **11:14** Maleaki 4:5; Mateus 17:10-13; Markus 9:11-13

Ha'ukaan dalen ne'e! Na'i Maromak Niakaan matenek nanis atu dadi malorek iha Niakaan eman moris.”

*Emak mak la no'uk simu Yesus
(Lukas 10:13-15)*

²⁰ Nunia hotu, Yesus nahuu de'an emak mak nein iha leo sia iha rai Galilea. Nia nase'i tadak blaar wa'in boot iha nebaa, mais sia la no'uk la'o nela siakaan salan no tuir Na'i Maromak dalan loos.

²¹ Yesus de'an na'ak, “Emi, emak Korasin no emak Betsaida sia, sintidu! Emi atu hetan dinu! Ha'u kase'i ti'an tadak blaar oi-oik iha emikaan oin, mais emi la ho'uk fiar baa Na'i Maromak. Tuir loos, emi ne'e emak Yahudi mak ha'ak hatene Na'i Maromak. Mais, kalo uluk aan emak kota Tirus no kota Sidon naree tadak blaar mak ha'u kase'i iha emikaan leo nia sia, sia nanis nalo neon aat nodi la'o nela siakaan salan atu tuir Na'i Maromak dalan loos. Sia moos nanis natais tais hene metan, nodi tau ahukresan baa ulun, atu dadi tadak na'ak siakaan neon monu baa siakaan salan. Mais tuir loos, emak Tirus no emak Sidon uluk nia, lahoos emak Yahudi. Sia la natene Na'i Maromak.✧

²² Lei haree dei! Nosi ikus, oras Na'i Maromak natetu emak hotu-hotu siakaan moris, emikaan kastikar todan liu nosi emak Tirus no emak Sidon siakaan kastikar.

²³ Emi, emak Kapernaum sia, sintidu! Keta hanoin ha'ak, Na'i Maromak atu foti sa'e emi natama baa lale'an. Lale! Na'i Maromak atu soe lerek emi tama baa naraka! Kalo tadak blaar sia mak Ha'u kase'i iha emikaan leo, dadi uluk ti'an

✧ **11:21** Yesaya 23:1-18; Yeskiel 26:1—28:26; Yoel 3:4-8; Amos 1:9-10; Sakarias 9:2-4

iha kota Sodom, nanis Na'i Maromak la nadodok kota aat nia. Tan kalo ema Sodom naree tadak blaar nia sia, nanis sia la'o nela siakaan a'aat.✧

²⁴ Tebes! Lei haree dei! Nosi ikus, oras Na'i Maromak natetu ema hotu-hotu siakaan moris, emikaan kastikar todan liu sia!"✧

*Yesus tene ema atu tuir Nia, nebee dadi biit
(Lukas 10:21-22)*

²⁵ Dale notu nunia, Yesus namulak baa Na'i Maromak na'ak, "Ama! Ita Boot mak Ulun Boot iha lale'an no raiklaran. Ha'u ksera dodan tan Ama subar lia nia sia nosi ema mak nafolin aan matenek no ema mak loko aan sia. Mais Ama loke lia nia sia bodik ema ki'ik no ema mak naraik aan sia.

²⁶ Tebes Ama! Tan lia nia nalo Ama neon di'ak!"

²⁷ Namulak notu nunia, Yesus katak baa ema iha nia sia na'ak, "Rona di'a-di'ak! Ha'ukaan Ama iha lale'an latan beran hotu-hotu baa Ha'u. Ha'ukaan Ama mesan dei mak natene di'a-di'ak Ha'u. Ha'u ne'e, Niakaan Oan. Ha'u mesan dei katene di'a-di'ak Nia. Mais Ha'u kboi ema atu katak nalore baa sia nosi Ha'ukaan Ama, nebee sia moos bele natene di'a-di'ak Nia.✧

²⁸ Emi hotu-hotu mak kole, mai tuir Ha'u! Emi hotu-hotu mak hatiu todan, mai baa Ha'u!

²⁹ Simu Ha'ukaan hanorin no la'o hamutuk ho Ha'u, nebee ita rua ahan karau baka matan rua mak dada bele-bele ai suak ida. Hodi nunia, emi bele dadi biit hikar. Tan Ha'u laran di'ak. Ha'u neon kraik.✧

✧ **11:23** Yesaya 14:13-15; Lia Uluk Fohon 19:24-28 ✧ **11:24**
Mateus 10:15; Lukas 10:12 ✧ **11:27** Yohannis 3:35, 1:18, 10:15
✧ **11:29** Yeremia 6:16

30 Ha'ukaan hanorin, la susar. Ha'ukaan harukan, la todan.”

12

Em a nasee Yesus nosi lia lora hanawa serwisu

(Markus 2:23-28; Lukas 6:1-5)

¹ Baa lora ida, kona baa ema Yahudi siakaan lora hanawa serwisu, Yesus no Niakaan maktuir sia la'o tuir to'os ida. Tan salaen, maktuir sia ku'u nola hare gandum, nodi naa la-la'ok.*

² Iha nia moos, noo ema na'in hira nosi partee Farisi. Sia kaer metin adat Yahudi. Oras titunaree Yesus maktuir sia ku'u hare gandum baa lora hanawa serwisu, sia nasee Yesus na'ak, “La bele nunia! Ku'u hare gandum baa lora hanawa serwisu, nakur itakaan ukun-badu!”

³⁻⁴ Mais Yesus nataa na'ak, “Nunabee? Emi la hanoin lia Bei Daud iha Hakerek Moon ka? Oras uluk nia, Bei Daud no niakaan maktuir sia kabun nakeo, tan salaen tebe-tebes. Sia tama baa Batane Hamulak, hotu naa nola tubi mak na'ilulik sia sera ti'an baa Na'i Maromak. Tuir loos, na'ilulik sia mesan mak bele naa tubi nia. Ema seluk la bele. Mais masik Bei Daud sia naa moos, ema la nasalak sia. Emi nu'u la leno Hakerek Moon!*

⁵ Iha Hakerek Moon moos hakerek nosi na'ilulik sia mak serwisu iha uma hamulak kona baa lora hanawa serwisu. Sia moos la sala.*

⁶ Hanono! Uluk, uma hamulak mak folin. Mais oras ne'e, Ha'u, Ema Raiklaran Isin mai ti'an. Ha'u folin liu tenik uma hamulak.

* **12:1** Hanoin Hikar Dalan Moris 23:25 * **12:3-4** 1 Samuel 21:1-6; Ukun-badu Na'ilulik 24:9 * **12:5** Sura Renu Isra'el 28:9-10

⁷ Iha Hakerek Moon, Na'i Maromak katak na'ak, 'Ha'u kakara nune'e: Ha'ukaan eman sia musti dodan malu. Kalo lale, sera tunun mak sia nodi natetu baa Ha'u, la noo folin.' Kalo emi hatene di'a-di'ak Na'i Maromak hakaran nia, nanis emi la tula sala baa Ha'ukaan maktuir sia! Tan sia la sala.✧

⁸ Ha'u ne'e, Ema Raiklaran Isin nosi lale'an. Ha'u mak koo beran atu kakotu saa mak ema bele nalo baa leron hanawa serwisu."

Yesus nadi'ak nola ema ida kona baa leron hanawa serwisu

(Markus 3:1-6; Lukas 6:6-11)

⁹ Nunia hotu, Yesus la'o nela fatin nia atu baa uma hamulak.

¹⁰ Iha uma hamulak nia, noo mane ida mak liman sorin matek. Ema Farisi sia buka dalan atu tula sala baa Yesus kalo nia nadi'ak nola ema nia kona baa leron hanawa serwisu. Tan lia nia, sia nusu baa Yesus na'ak, "Tuir itakaan ukun-badu, ema bele nadi'ak nola ema kona baa leron hanawa serwisu ka lale?"

¹¹ Yesus nataa na'ak, "Kalo bibi malae monu baa kuak kona baa leron hanawa serwisu, bibi malae na'in nanis baa foti nasai.✧

¹² Na'i Maromak nadomi nanis ema raiklaran liu nosi bibi malae na'in nadomi niakaan bibi malae. Tan lia nia, ita hatene ha'ak ema bele nalo lia di'ak kona baa leron hanawa serwisu."

¹³ Hotu Yesus dale baa ema liman matek nia na'ak, "Mau! Lolo liman mai!" Ema nia moos lolo liman baa. Baa oras nia moos, liman di'ak kedas nu'u liman sorin mak di'ak nia.

¹⁴ Naree nola nunia, ema Farisi sia krakat tebe-tebes. Sia nariik la'o nela uma hamulak nia, baa

dale kabuar lia na'ak, "Ita musti buka dalam ho'o Nia!"

Na'i Maromak solok Yesus atu serwisu bodik Nia

¹⁵ Mais Yesus natene siakaan kakotun aat nia. Tan lia nia, Yesus la'o nela fatin nia. Ema wa'in moos tuir. Nia moos nadi'ak nola ema moras hotu-hotu.

¹⁶ Mais Nia nakahik sia na'ak, "Keta katak ema seluk ha'ak, Ha'u ne'e see.

¹⁷ Lia nia nato'o saa mak Na'i Maromak katak kedan baa mako'an Yesaya hori uluk na'ak,

¹⁸ 'Haree kokon! Ema ne'e, mak Ha'ukaan ema ain-liman mak Ha'u kboi ti'an.

Ha'u kadomi nia.

Nia nalo Ha'u neon di'ak tebes.

Ha'u atu kfoo Ha'ukaan Kmalar baa nia,

nebee nia baa nanorin ema klubun hotu-hotu

nosi Ha'ukaan dalam moris mak loos.

¹⁹ Nia la basa karas.

Nia la naksa'ek aan.

²⁰ Nia laran di'ak.

Nia la nasusar ema.

Ai mak kre'is naktohar, nia la silu.

Badut lakan mak kre'is mate, nia la nuu namate.

Nia nanorin ema to'o ema hotu-hotu natene tuir

Na'i Maromak dalam loos.

²¹ Ema nosi klubun hotu-hotu iha raiklaran atu haloon baa Nia, tan sia natene Nia ne'e see.'"[☆]

Manorik Yahudi sia tula sala baa Yesus na'ak, diabu ulun mak foo beran

(Markus 3:20-30; Lukas 11:14-23)

[☆] **12:21** Yesaya 42:1-4

²² Dala ida, ema nodi ema moras ida mai baa Yesus. Ema nia, diabu tekak to'o matan delek no la bele dale. Yesus moos nadi'ak nola nia nodi te'ur sai diabu. Hotu ema nia matan moon. Nia moos bele dale kedas.

²³ Naree nola nunia, ema hotu-hotu blaar karin nodi na'ak, "Arumak Ema ne'e Daud husarbinan mak Na'i Maromak nameno hori uluk atu solok mai. Nia ne'e nanis Ema mak ita hei-hein ti'an nia!"

²⁴ Mais oras ema Farisi sia rona nola nunia, sia la simu. Sia dale na'ak, "Lale! Ema ne'e bele te'ur sai diabu tan diabu ulun Baalsebul mak foo beran baa Nia."✠

²⁵ Mais Yesus natene ema Farisi siakaan hanoin. Nia katak baa sia na'ak, "Emi dale nia la tama kakutak! Kalo renu rai ida natuda malu, oin nunabee rai nia bele nariik metin! Nunia moos kalo ema kota ida, lale ema uma laran ida, toe malu, sia nanis keen karin malu to'o dodok welon.

²⁶ Dadi kalo diabu sia funu malu no te'ur malu, siakaan ulun la bele kaer ukun kleur.

²⁷ Hanoin! Emikaan ema sia moos te'ur diabu. Sia nodi beran nosi diabu ka? Lale! Dadi keta na'in da-dale ha'ak, Ha'u kodi diabu beran kte'ur diabu. Emikaan ema du'uk atu nakotu na'ak sala mak emi tula nia la kona.

²⁸ Mais hanoin! Kalo Ha'u kte'ur diabu kodi Na'i Maromak beran, lia nia natudu na'ak Na'i Maromak kaer ukun ti'an iha emikaan oin.

²⁹ Kalo ema mai atu nadau nola naha iha ema biit ida uman, nia musti kesi uluk ema nia lai, foin bele nadau nola naha.*

✠ **12:24** Mateus 9:34, 10:25 * **12:29** Hodi nunia, Yesus katak na'ak Nia biit liu diabu ulun mak sia temi na'ak 'Baalsebul'.

³⁰ Hanoin! Ema mak la nakbelan no Ha'u, nia funu Ha'u. Ema mak la tulun Ha'ukaan serwisu, nia tokar lauk.✧

³¹ Hanono di'a-di'ak Ha'ukaan dalen ne'e! Na'i Maromak nadi'a aan ti'an atu kasu ema salan. Kalo ema ida dale nahaat ema seluk, Na'i Maromak kasu sala nia. Mais, kalo ema naksakar aan dale nahaat Maromak Kmalar Lulik, Na'i Maromak la kasu sala nia.

³² Ha'u ne'e, Ema Raiklaran Isin nosi lale'an. Kalo ema dale nahaat Ha'u, Na'i Maromak sei kasu sala nia. Mais, kalo dale nahaat Maromak Kmalar Lulik, masik to'o rai falu fila moos, Na'i Maromak la kasu sala nia!"✧

Ai huun no fuan
(Lukas 6:43-45)

³³ Hotu Yesus dale liu baa ema Farisi sia na'ak, "Ai huun di'ak nasai fuan di'ak. Ai huun aat nasai fuan aat. Nosi ai fuan, ema bele natene ai huun nia, di'ak ka lale.✧

³⁴ Emi ne'e, hanesan samea maktolek teen! Emi la hatene dale lia di'ak, tan lia mak emi rai iha neon laran, nia mak atu sai nosi emikaan ibun.✧

³⁵ Ema di'ak nanis dale lia di'ak tan nia rai lia di'ak iha neon laran. Ema aat nanis dale aat tan nia rai lia aat iha neon laran.

³⁶ Fiar Ha'u! Oras rai falu fila Na'i Maromak atu natetu ema hotu-hotu siakaan moris. Baa oras nia, ema ida-idak musti nataa nosi niakaan lia fuan mak sai nosi ibun.

✧ **12:30** Markus 9:40 ✧ **12:32** Lukas 12:10 ✧ **12:33** Mateus 7:20; Lukas 6:44 ✧ **12:34** Mateus 3:7, 23:33, 15:18; Lukas 3:7, 6:45

37 Dadi sintidu! Na'i Maromak atu tetu emikaan lia fuan sia nodi nakotu na'ak, emi kona kastikar ka lale."

*Em a nusu Yesus natudu kakaer
(Markus 8:11-12; Lukas 11:29-32)*

38 Rona nola Yesus dale nunia, manorik ukun Yahudi na'in hira no ema Farisi sia nusu baa Nia na'ak, "Ama Manorik, ami husu Ama nalo tadak blaar, nebee ami bele hatene Ama beran nia tebe-tebes nosi Na'i Maromak."✧

39 Mais Yesus nakbehek sia na'ak, "Hoi! Emi, ema oras ne'e, la ho'uk tuir Na'i Maromak! Emi hatene halo aat dei! Masik emi husu tadak blaar moos, Ha'u la kfoo. Uluk, Na'i Maromak foo ti'an tadak blaar nodi Niakaan mako'an Yunus. Nia to'o ti'an!✧

40 Baa oras nia, Yunus nein loron tolu, kalan tolu, iha na'an tasi boot kabun laran. Nunia moos Ha'u, mak Ema Raiklaran Isin nosi lale'an. Ha'u atu kein loron tolu, kalan tolu iha fatuk kuak iha ema maten fatin.✧

41 Baa loron rai falu fila, Na'i Maromak atu nariik dadi makotu lia. Ema Niniwe sia moos atu nariik dadi baa mataa lia, nodi tula sala baa emi na'ak, 'Emi hotu-hotu ne'e, beik!' Uluk, ema Niniwe nia sia nanono baa Maromak mako'an Yunus, hotu sia la'o nela siakaan salan. Mais emi lale! Tuir loos, oras ne'e noo ti'an Ema ida iha emikaan klaran mak maka'as liu Yunus. Nia mak Ha'u ne'e. Mais emi la titu kedan.✧

42 Baa loron rai falu fila, Na'i Maromak nariik dadi makotu lia, Na'i Feto Seba nosi lorokbelan neb aa moos atu nariik dadi baa mataa lia. Nia

✧ **12:38** Mateus 16:1; Markus 8:11; Lukas 11:16 ✧ **12:39** Mateus 16:4; Markus 8:12 ✧ **12:40** Yunus 1:17 ✧ **12:41** Yunus 3:5

atu natudu liman fuan nodi tula sala baa emi hotu-hotu mak moris baa oras ne'e na'ak, 'Emi ne'e hotu-hotu, beik!' Uluk, na'i feto nia mai nosi rai dook atu naree nodi matan du'uk Na'i Salomo niakaan matenek. Tuir loos, oras ne'e noo ti'an Ema ida iha emikaan klaran mak maka'as liu Na'i Salomo. Nia mak Ha'u ne'e. Mais emi la titu kedan."✧

*Diabu fila nikar baa ema mak uluk nein fatin
(Lukas 11:24-26)*

⁴³ Hotu Yesus dale na'ak, "Kalo diabu kona te'ur sai nosi ema ida, diabu nia baa fatin fuik atu buka hanawa fatin. Mais, kalo la netan fatin makonak,

⁴⁴ nia naneo na'ak, 'Aa! Tan la ketan fatin, di'ak liu ha'u kfila kikar baa kein iha ema uluk nia.' Hotu diabu nia fila nikar, naree fatin nia tetuk no nesan ti'an.

⁴⁵ Hotu nia baa bolu tenik niakaan maluk na'in hitu mak aat liu tan nia. Sia hotu-hotu baa nein iha ema nia nodi nababu nia bele-bele. Tan baa nia, ema nia moris hetak susar tenik."

*Yesus Niakaan familin malolok
(Markus 3:31-35; Lukas 8:19-21)*

⁴⁶ Baa oras Yesus sei dale no ema lear, Niakaan inan no alin sia mai atu nasoru Nia. Sia nariik iha luan, naruka ema bolu Yesus.

⁴⁷ Hotu ema baa katak baa Nia na'ak, "Ama! Ama inan no ama alin sia iha luan. Sia atu nasoru Ama."

⁴⁸ Mais Yesus nataa na'ak, "Ha'ukaan inan malolok mak see? Ha'ukaan alin malolok mak see?"

✧ **12:42** 1 Na'i Isra'el Sia 10:1-10; 2 Lia Rai Isra'el no Rai Yahuda 9:1-12

⁴⁹ Hotu Nia natudu ema mak tuur iha nia sia nodi na'ak, "Titu baa! Sia ne'e mak Ha'ukaan familin malolok sia.

⁵⁰ Ema mak nalo tuir Ha'ukaan Ama iha lale'an hakaran, sia mak Ha'ukaan familin malolok."

13

Yesus foo lia hatetek nosi ema mak kari fini iha rai oi-oik

(Markus 4:1-9; Lukas 8:4-8)

¹ Baa loron nia moos, Yesus sai nosi uma nia, baa tuur iha debu Galilea tehen.

² Ema lear moos mai kabuun nola Nia. Naree nunia, Nia sa'e baa bero ida mak nanawa iha nia, nebee ema hotu-hotu iha rai leten bele rona Niakaan hanorin.✧

³ Oras nia, Nia nanorin lia wa'in nodi lia hatetek. Nia foti lia na'ak, "Noo ema mahalo to'os ida. Nia baa kari fini iha to'os.

⁴ Baa oras kari, fini balu monu baa dalan. Hotu manu ai leten sia mai tutu nola fini nia notu.

⁵ Fini balu monu baa rai fatuk. Fini nia tubu lais, tan kona rai ni'is.

⁶ Mais baa oras loro manas, tubun nia naklaik to'o mate maran tan abut tama la le'an.

⁷ Fini balu monu baa ai tarak laran. Ai tarak nia nabit no'o fini tubun sia.

⁸ Mais fini balu tenik monu baa rai isin. Sia tubu, hotu boot to'o nafua. Balu foo nikar folin to'o isin tolu nulu, balu to'o isin neen nulu, balu tenik to'o isin atus ida.

⁹ See mak noo tilun, rona di'a-di'ak!"

Yesus nalore tan saa Nia nanorin nodi lia hatetek

(Markus 4:10-12; Lukas 8:9-10)

✧ 13:2 Lukas 5:1-3

10 Nunia hotu, Yesus Niakaan maktuir sia mai nusu na'ak, "Tan saa Ama nanorin ema nia sia nodi lia hatetek?"

11 Yesus nataa na'ak, "Emi ne'e beer hatene tebe-tebes Na'i Maromak ukun. Tan lia nia, Ha'u kloke malorek lia hatetek nia isin baa emi. Mais, kalo ema seluk, Ha'u kanorin kodi lia hatetek dei.

12 Ema mak buka atu natene tebe-tebes Na'i Maromak Niakaan beer, nia hetak natene. Mais ema mak la nanono baa Na'i Maromak Niakaan beer, nia hetak beik.✧

13 Ha'u kanorin sia kodi lia hatetek nunia tan:
'Sia naree ti'an,
 mais la no'uk tolan.
Sia rona ti'an,
 mais la no'uk natene.'

14 Sia nia hanesan ema mak Maromak mako'an Yesaya nakerek kedan na'ak,
'Emi atu rona,
 mais emi la ho'uk tolan.
Emi atu haree,
 mais emi la ho'uk hatene saa mak dadi ti'an.

15 Ema ne'e sia, neon monas.
Sia nadiuk tilun.

Sia nadelek matan.
Habusik baa, nebee siakaan tilun diuk nunia dei,
Habusik baa, nebee siakaan matan delek nunia dei.

Nebee Ha'u lalika kadi'ak sia,
tan sia la nikir Ha'u.'✧

16 Mais emi ne'e, sotir tebes tan haree ti'an hodi matan du'uk, no rona ti'an hodi tilun du'uk.

17 Rona! Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos! Uluk aan, Maromak mako'an no ema neon loos

✧ 13:12 Mateus 25:29; Markus 4:25; Lukas 8:18, 19:26 ✧ 13:15 Yesaya 6:9-10

sia beer atu naree saa mak emi haree ti'an ne'e, mais la bele. Sia moos beer atu rona saa mak emi rona ti'an ne'e, mais la bele.”✧

*Yesus nalore lia hatetek nosi fini
(Markus 4:13-20; Lukas 8:11-15)*

¹⁸ Dale notu nunia, Yesus katak baa sia na'ak, “Tan emi beer hatene Na'i Maromak ukun, hanono di'a-di'ak lia hatetek nia isin.

¹⁹ Fini mak monu baa dalan, hanesan ema mak rona Manfatin nosi lia Na'i Maromak kaer ukun, mais la tolan tebe-tebes. Hotu diabu ulun mai nadau nola Manfatin nia nosi neon.

²⁰ Fini mak monu baa rai fatuk, hanesan ema mak rona Na'i Maromak Manfatin, hotu simu nodi neon di'ak.

²¹ Mais Manfatin nia la nahabut, tan ema nia la rai iha neon. Baa oras ema seluk nasusar nia tan nia simu Manfatin nia, nia nabusik nela kedan.

²² Fini mak monu iha ai tarak laran, hanesan ema mak rona nola Manfatin nia. Mais, tan nia nalau aan nodi lisan oi-oik atu moris furak, nia sesu sai Manfatin nia nosi neon, to'o la no folin ti'an.

²³ Mais fini mak monu baa rai isin, hanesan ema mak simu Na'i Maromak Manfatin, hotu nalo tuir Niakaan beer. Nia nalo lia di'ak, hanesan fini mak nafua wa'in to'o isin tolu nulu, isin neen nulu, no isin atus ida.”

Yesus foo lia hatetek hae iha to'os laran

²⁴ Hotu Yesus katak tenik lia hatetek ida na'ak, “Na'i Maromak babilan renun nune'e. Noo ema ida kari fini iha to'os.

✧ **13:17** Lukas 10:23-24

25 Baa kalan, nia toba dukur bele-bele no niakaan ema serwisu sia. Hatene hodi baa, ema aat mai kari fini hae fuik iha to'os nia.

26 Baa oras to'os nahuu nasai isin, ema serwisu naree nola hae fuik moos tubu iha nia.

27 Hotu sia baa katak to'os na'in na'ak, 'Ama boot! Hori hirak nia ama kuda fini di'ak iha to'os. Tan saa oras ne'e hae wa'in mak tubu?'

28 Ulun nia nataa na'ak, 'Nia, funu niakaan hahalok.'

Hotu niakaan ema serwisu katak na'ak, 'Ama boot, ami baa hafaho mohu hae nia sia ka?'

29 Mais ulun nataa na'ak, 'Keta! Tan oras emi hafaho hae nia sia, itakaan ai horis di'ak sia moos nakfokit tuir.

30 Habusik baa, nebee sia tubu bele-bele. To'o oras ku'u, foin ha'u katak baa ema maku'u sia ka'ak, "Libur uluk hae fuik nia sia. Hotu kesi hola, sunu mohu. Foin libur hola to'os isin di'ak sia, hatama baa kanaha uman."'''

Yesus foo lia hatetek ai fuan musan ki'ik

(Markus 4:30-32; Lukas 13:18-19)

31 Hotu Yesus dale tenik na'ak, "Ha'u ktu'an tenik lia hatetek ida, nebee emi bele hatene oin nunabee Na'i Maromak renun tu'an wa'in. Uluk fohon, Na'i Maromak renun na'in hira dei, hanesan ai fuan musan ki'ik oan mak ema kuda iha to'os.*

32 Masik ai fuan nia musan ki'ik oan basuk, kalo moris mai ti'an, nia dadi ai huun mak boot kaliuk iha to'os nia. To'o manu ai leten sia moos mai nalo knuuk iha sorun."

* **13:31** Hakerek Moon lia Yunani na'ak, "masik emi fiar hanesan ai musan σίναπιν (sinapi)." Sinapi nia, ai musan mak ki'ik oan, mais nia tubu boot to'o aas ro'a tolu. Ai oik nia la noo iha rai Timor.

*Yesus foo lia hatetek tua teen tubi
(Lukas 13:20-21)*

³³ Hotu Yesus tu'an tenik lia hatetek ida na'ak, "Na'i Maromak renun moos hanesan tua teen mak ema kahur baa tubi rahun. Tubi rahun nia sa'e to'o boot, tan tua teen mak oan basuk nia."

*Yesus nodi lia hatetek, nanorin lia foun sia mak
ema sei la rona dauk
(Markus 4:33-34)*

³⁴ Oras nia, Yesus nanorin ema lear nodi lia hatetek oi-oik nunia. Nia la nodi lia seluk, mais nodi loos lia hatetek dei.

³⁵ Nia nanorin nunia atu nato'o saa mak Maromak mako'an nakerek kedan hori uluk na'ak, "Ha'u atu kanorin kodi lia hatetek.

Ha'u atu katak lia sia mak ema sei la rona dauk,

nahu hori Na'i Maromak nase'i raiklaran to'o oras ne'e."☆

Yesus nalore lia hatetek nosi hae fuik

³⁶ Hotu Yesus la'o nela ema lear nia sia, fila baa uma. Niakaan maktuir sia moos mai nusu baa Nia na'ak, "Ama! Tulun malore lia hatetek hae fuik nia!"

³⁷ Yesus nataa na'ak, "Ema mak kari fini di'ak nia, ne'e mak Ha'u, Ema Raiklaran Isin nosi lale'an.

³⁸ To'os nia, mak raiklaran ne'e. Fini di'ak nia, mak Na'i Maromak eman. Hae fuik nia, mak diabu ulun eman sia.

³⁹ Ema aat mak mai kari hae fini nia, mak diabu ulun du'uk. Oras ku'u to'os isin nia, mak oras rai falu fila. Ema maku'u to'os isin nia, mak Maromak Niakaan makbukar lale'an sia.

⁴⁰ Baa lora n rai falu fila, sia atu libur nola hae nia sia, hotu sunu mohu.

⁴¹ Ha'u ne'e, Ema Raiklaran Isin, mak atu solok makbukar lale'an sia mai. Sia atu baa libur nola ema hotu-hotu mak la tuir Na'i Maromak ukun. Sia moos libur nola ema hotu-hotu mak sokur ema seluk, nebee keta tuir Na'i Maromak ukun.

⁴² Hotu sia atu soe ema aat nia sia hotu-hotu baa ha'i naraka, hanesan hae mak kona sunu nia. Iha nia, sia noran susar tebe-tebes nodi tanis nade'un aan la nanawa.

⁴³ Mais ema mak nalo tuir Na'i Maromak hakaran, sia atu nein nima-nimak no siakaan Ama Na'i iha lale'an. Iha nia, sia naksinak nakroma hanesan loro. Rona mai! Ema mak no'uk nanono baa Ha'u, ta'an tilun di'a-di'ak!"

Yesus foo lia hatetek nosi naha mahoo folin todan

⁴⁴ Hotu Yesus tu'an tenik lia hatetek ida na'ak, "Ema mak nakara dadi Na'i Maromak eman, hanesan ema ida mak nakara nola sasoin mahoo folin todan. Noo ema ida mak netan nola sasoin mean-matak iha rai rohan ida. Naree nola ti'an, nia neon di'ak nodi nakoi nikar kedas. Hotu fila lai-lais, baa fa'an mohu niakaan sasoin hotu-hotu. Hotu nia mai sosa nola kedan rai rohan nia, nebee sasoin folin todan nia dadi niakaan."

Yesus foo lia hatetek nosi fatuk mahoo matan mak folin todan

⁴⁵ Hotu Yesus tu'an tenik na'ak, "Ema mak nakara dadi Na'i Maromak eman, sia moos hanesan ema makfa'an sa-saa ida mak nakara netan fatuk mahoo matan mak folin todan.

⁴⁶ Baa oras nasoru fatuk mahoo matan mak di'ak basuk, nia fila lai-lais, baa fa'an mohu

sasoin seluk sia hotu-hotu. Hotu nia mai sosa nola fatuk mahoo matan nia, nebee dadi baa niakaan.”

Yesus foo lia hatetek hili daitiha isin

⁴⁷ Hotu Yesus tu'an tenik na'ak, “Na'i Maromak moos ukun fohorain hanesan lia ne'e. Noo ema maktuun tasi nodi daitiha ida baa tiha iha debu laran.

⁴⁸ Daitiha nia nakonu ti'an, sia firi sa'e baa tasi tehen. Hotu sia tuur nili na'an tasi nosi daitiha nia. Na'an tasi mak di'ak, sia natama baa ko'e. Na'an tasi mak la di'ak, sia soe lerek.

⁴⁹ Nunia moos baa oras rai falu fila. Maromak Niakaan makbukar lale'an sia atu mai fa'e salin ema aat no ema di'ak.

⁵⁰ Sia soe ema aat sia hotu-hotu baa ha'i naraka. Iha nia, sia noran susar basuk nodi tanis la nanawa.”

Yesus nanorin nosi hanorin tuan no hanorin foun

⁵¹ Dale notu nunia, Yesus nusu baa sia na'ak, “Emi hatene lia hotu-hotu mak Ha'u kdale ti'an nia ka lale?”

Sia nataa na'ak, “Ami hatene, Ama Boot!”

⁵² Hotu Yesus nataa fila na'ak, “Di'ak! Lia nia nu'u ema manorik ukun ida mak natene tebe-tebes hanorin uluk aan nosi Hakerek Moon. Hotu nia moos simu tenik Ha'ukaan hanorin baa oras ne'e. Nia hanesan uma ida na'in mak loke niakaan tanasak atu lalore niakaan sasoin tuan bele-bele no sasoin foun.”

*Emas Nasaret dudu sai Yesus
(Markus 6:1-6; Lukas 4:16-30)*

⁵³ Yesus nanorin notu ema lear nodi lia hatetek, Nia moos la'o nela fatin nia

⁵⁴ atu fila baa Niakaan leo. To'o baa, Nia tama baa uma hamulak atu nanorin ema. Ema hotu-hotu mak rona Nia, blaar tebe-tebes nodi dale baa malu na'ak, "Ema ne'e, matenek tebes! See mak nanorin nia? Oin nunabee to'o Nia bele nalo tadak blaar nia sia?"

⁵⁵ Tuir loos, Nia ne'e, badaen ai ida oan loos dei. Ita hatene Niakaan inan Maria, no niakaan alin sia, mak Yakobus, Yusuf, Yudas no Simon.

⁵⁶ Ita moos hatene Niakaan alin fetu sia tan ita hotu-hotu leo ida! Nia netan Niakaan matenek nia, nosi nabee tenik? Nia netan Niakaan beran maka'as nia, nosi see tenik?"

⁵⁷ Tan baa nia, sia la no'uk rona baa Yesus tenik.

Mais Yesus katak baa sia na'ak, "Tebes! Ema nakneter Maromak mako'an nosi fatin seluk, liu nosi mako'an leo du'uk."☆

⁵⁸ Tan sia la no'uk fiar baa Yesus, Yesus moos la nalo tadak blaar wa'in iha leo nia.

14

Ema no'o Yohanis Mak Sarani Ema (Markus 6:14-29; Lukas 9:7-9)

¹ Baa oras nia, Na'i Herodes kaer ukun iha rai Galilea. Nia rona nola lia oi-oik nosi Yesus ti'an.

² Hotu nia katak baa eman serwisu sia na'ak, "Yesus ne'e, nanis Yohanis Mak Sarani Ema. Hori hirak nia, ha'u karuka taa hola Yohanis ulun ti'an. Oras ne'e nia moris nikar ti'an. Tan lia nia, Yesus noo beran nalo tadak blaar nia sia."

³ Na'i Herodes dale nunia, tan uluk nia nalo lia no Yohanis, to'o natama Yohanis baa bui. Lia nia nune'e: Na'i Herodes nola alin Filipus

☆ 13:57 Yohanis 4:44

feen, naran Herodias. Mais tuir loos, Filipus no Herodias sei la soe malu dauk.

⁴ Tan nia, Yohanis de'an hei-hein na'ak, "Ama Na'i la bele nola ama alin feen. Lia nia nakur itakaan adat Yahudi!"[☆]

⁵ Mais Herodes la no'uk rona. Nia nola luku Herodias dei. Nia moos buka dalan no'o Yohanis Mak Sarani Ema. Mais nia nakerat ema lear, tan sia fiar na'ak Yohanis nia, mak Maromak mako'an. Tan baa nia, Herodes naruka niakaan ema sia natama Yohanis baa bui.

⁶ Kleu-leur Herodes nalo niakaan dahur loron moris. Baa oras nia, ina Herodias oan feto ida bidu iha bainaka sia oin. Nia bidu furak basuk, to'o nalo Herodes neon di'ak lo-loos.

⁷ Bidu notu, Herodes bolu nola oan feto nia nodi na'ak, "O makara musu saa baa ha'u, katak baa dei! Ha'u nanis foo baa o. Ha'u ka'ak tebebes kodi Na'i Maromak naran."

⁸ Rona na'in dale nunia, ina Herodias sasuku niakaan oan. Hotu oan baa nusu ama na'i na'ak, "Ama! Ha'u kusu Yohanis Mak Sarani Ema niakaan ulun. Tau baa hanematan, hodi mai ne'e, foo baa ha'u."

⁹ Rona oan nusu nunia, Herodes neon lakon kedas. Mais nia la bele dada nikar niakaan lia fuan, tan bainaka hotu-hotu rona nola ti'an. Tan baa nia, nia tuir oan nia beer dei.

¹⁰ Nia naruka ema baa taa nola Yohanis ulun iha bui laran.

¹¹ Taa nola ti'an, sia tau baa hanematan, nodi foo baa oan nia. Nia simu nola hanematan nia, tane nodi foo baa inan.

¹² Baa oras Yohanis niakaan maktuir sia rona na'ak ema taa nola Yohanis ulun ti'an, sia mai

[☆] 14:4 Lukas 3:19-20; Ukun-badu Na'ilulik 18:16, 20:21

nola niakaan maten, nodi baa nakoi. Hotu sia baa nasara lia nia baa Yesus.

Yesus nahaan ema na'in rihun lima resin
(Markus 6:30-44; Lukas 9:10-17; Yohanis 6:1-14)

¹³ Baa oras Yesus rona lia Yohanis mate, Nia no Niakaan maktuir sia la'o nela fatin nia. Sia sa'e bero baa fatin fuik ida atu nanawa kole iha nia. Mais ema lear naree Yesus siakaan bero la'o tuir debu tehen. Sia moos sai nosi leo, la'o tesi tuir rai maran, to'o uluk Yesus.

¹⁴ Baa oras Yesus tuun nosi bero, Nia naree ema lear no'i nein Nia ti'an. Naree nunia, neon monu baa sia. Nia moos nadi'ak nola siakaan ema moras sia.

¹⁵ Loron malirin, Yesus Niakaan maktuir sia mai katak baa Nia na'ak, "Ama! Loraik ti'an! Di'ak liu Ama naruka ema ne'e sia baa sosa haan iha leo kre'is ne'e sia. Tan iha fatin fuik ne'e la noo haan."

¹⁶ Mais Yesus nataa na'ak, "Lalika! Emi mak hahaan sia dei."

¹⁷ Sia nataa na'ak, "Aikee, Ama! Ami la hoo sa-saa atu hodi hahaan ema lear ne'e. Ami atu halo nunabee? Ami hoo loos tubi baluk lima no na'an tasi lolon rua!"

¹⁸ Rona nola nunia, Yesus dale na'ak, "So'in! Hodi mai ona!"

¹⁹ Hotu Nia naruka ema nia sia tuur libur malu baa hae fohon. Hotu Nia nola tubi nia no na'an tasi nia. Nia tanaat baa lale'an nodi sera dodan baa Na'i Maromak. Hotu Nia tohi fa'e tubi nia sia, lolo baa maktuir sia nebee fa'e baa ema nia sia hotu-hotu.

²⁰ Sia hotu-hotu naa to'o bosu. Naa notu, maktuir sia baa libur nola haan resin sia, nakonu nola ko'e sanulu resin rua.

21 Ema hotu-hotu mak tuur naa nia, takseer ema mane rihun lima. Sei la sura dauk fetu no lawarik oan sia.

*Yesus la'o iha wee leten
(Markus 6:45-52; Yohanis 6:16-21)*

22 Ema lear nia hotu-hotu naa ti'an, Yesus naruka Niakaan maktuir sia sa'e bero, baa uluk debu balu baa. Nia du'uk sei nein iha nia atu naruka ema lear nia fila nikar.

23 Sia hotu-hotu fila ti'an, Yesus sa'e baa foho ida leten atu namulak. To'o kalan, Nia mesan sei iha nia.

24 Baa oras nia, Niakaan maktuir siakaan bero dook ti'an iha debu klaran. Mais sia fofer maka'as tebe-tebes, tan bero la'o sakar anin. Laloran boot moos basak bero nia.

25 Kre'is rai naroma, Yesus baa tuir sia, la'o tuir wee leten.

26 Naree nola nunia, maktuir sia sarebak basuk. Sia nata'uk nodi dale na'ak, "Hoi! Saa mak nia? Ema kmalar ka?!"

27 Mais Yesus dale baa sia na'ak, "No-nook baa dei. Ha'u ne'e Yesus! Keta hata'uk."

28 Rona nola nunia, Petrus nataa na'ak, "Kalo tebe-tebes Ama Boot, maruka ha'u kla'o iha wee leten tone Ama."

29 Yesus nataa na'ak, "Di'ak! Mai ona!" Petrus moos sai nosi bero baa Yesus, nodi la'o tuir wee leten.

30 Mais oras noran anin maka'as, nia nata'uk tan atu mout ona. Nia nahii na'ak, "Adeei Ama Boot! Tulun ha'u lai!"

31 Yesus moos lolo liman lai-lais, nodi kaer nola Petrus. Hotu Yesus dale na'ak, "Petrus! Tan saa o neon ruak nunia? O la duun fiar baa Ha'u ka?"

³² Hotu sia na'in rua tama baa bero laran. Anin moos nakmatek kedas.

³³ Naree nola nunia, Niakaan maktuir sia foti tonu-naboot Nia na'ak, "Aikee! Ama ne'e, tebe-tebes Na'i Maromak Oan!"

Yesus nadi'ak nola ema moras sia iha Genesaret

(Markus 6:53-56)

³⁴ To'o debu balu baa, Yesus sia tuun baa leo Genesaret.

³⁵ Baa oras tuun, ema lear titu-naree ti'an. Sia nahii na'ak, "Hoi! Yesus mai ti'an!" Sia moos nalai baa katak nasirin lia nia, to'o ema nodi ema moras hotu-hotu mai baa Yesus.

³⁶ Sia nusu nebee bele koko Yesus farun, tan naneo na'ak, "Surak ema moras koko Yesus faru ninin dei moos, bele di'ak." Baa oras nia moos, ema moras hotu-hotu mak koko Yesus farun, di'ak kedas.

15

Ema seluk Na'i Maromak ukun-badu nodi ukun-badu raiklaran

(Markus 7:1-13)

¹ Baa loron ida, ema manorik ukun Yahudi no ema Farisi sia mai nosi Yerusalem atu nalo lia no Yesus,

² tan sia rona nola ti'an na'ak Yesus Niakaan maktuir sia naa la fasi uluk liman tuir adat. Sia kanarak, tan sia kaer metin siakaan adat Yahudi. Tan lia nia, sia mai tula sala baa Yesus na'ak, "Tan saa okaan maktuir sia naa, mais la fasi uluk liman? Lia nia sakar ti'an itakaan bei uluk siakaan ukun!"

³ Mais Yesus nataa na'ak, “Emi ne'e dale seluk, halo seluk! Emi matenek sakar Na'i Maromak hakaran hodi seluk bei uluk siakaan hakaran dei.

⁴ Na'i Maromak naruka ti'an na'ak, ‘Hakneter emikaan inan-aman.’ Tu'an tenik na'ak, ‘Kalo ema ida de'an aat baa inan-aman, musti taa ukun mate baa ema nia.’[☆]

⁵⁻⁶ Na'i Maromak nanorin tebes nunia, mais emi hanorin seluk. Emi ha'ak, ‘Ema ida lalika nodi niakaan naha atu tulun inan-aman, kalo nia nameno ti'an atu sera naha nia baa Na'i Maromak. Masik inan-aman susar basuk moos, lalika foo.’ Hodi hanorin nunia, emi soe ti'an Na'i Maromak ukun, seluk hodi emikaan ukun du'uk.

⁷ Tan baa nia, Ha'u katak ohin ka'ak, emi ne'e dale seluk, halo seluk! Maromak mako'an Yesaya nakerek kedan hori uluk nosi emi na'ak,

⁸ ‘Ema nia sia tonun Ha'u,
nodiibun dei, la nodi neon.

⁹ Tonun oin nunia, butan dei.
Sia la nikir Ha'ukaan ukun,
sia nikir loos ema raiklaran ukun dei.’”[☆]

*Lia aat sai nosi ema neon
(Markus 7:14-23)*

¹⁰ Nunia hotu, Yesus bolu nola ema seluk iha nia, hotu nanorin sia na'ak, “Ta'an tilun di'a-di'ak, nebee emi bele tolan!

¹¹ Saa mak tama baa emaibun laran la nalo ema kadoor. Mais saa mak sai nosiibun mak nalo kadoor.”

[☆] **15:4** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 20:12, 21:17; Ukun-badu Na'ilulik 20:9; Hanoin Hikar Dalan Moris 5:16 [☆] **15:9** Yesaya 29:13

12 Hotu Yesus Niakaan maktuir sia mai nusu Nia na'ak, "Ama, matene ka lale? Ema Farisi sia laran moras, tan rona Ama dale nia."

13 Mais Yesus nataa na'ak, "Ha'ukaan Ama iha lale'an atu fokit soe ema mak la nanorin tuir Niakaan beer. Nia atu fokit sia hanesan ema fokit mohu ai horis mak ema la beer.

14 Dadi lalika hanoin baa ema Farisi nia sia! Sia nia, hanesan ema matan delek mak nadaek malu. To'o ikus, sia monu bele-bele tama baa kuak laran."✧

15 Hotu Petrus dale na'ak, "Ama, malore baa ami lai lia hatetek nia isin!"

16 Yesus nataa na'ak, "Emi moos sei la hatene dauk ka?"

17 Lia isin nune'e: Saa mak ema haa, tama tuir ibun, liu baa kabun, hotu sai nikar baa luan.

18 Mais saa mak sai nosi ibun, lia nia mak nalo ema kadoor, to'o Na'i Maromak nakribi ema nia.✧

19 Lia aat wa'in sai nosi ema neon! Hanesan hanoin aat, ho'o ema, hakur biti-kluni, halo lia kfo'er, hana'o, hataa lia tolek, no dale hahaat ema.

20 Lia oin nunia sia mak nalo ema kadoor. Mais, kalo ema naa nodi la fasi uluk liman tuir adat, nia la dadi baa lia."

*Yesus tulun feto ida mak lahoos ema Yahudi
(Markus 7:24-30)*

21 Hotu Yesus la'o nela fatin nia, baa rai mak kre'is no kota Tirus no kota Sidon.

22 Iha nia, noo feto ida nosi rai nia. Feto nia lahoos ema Yahudi. Mais baa oras rona Yesus mai ti'an, nia mai nusu tulun baa Yesus na'ak,

“Na'i Daud husar-binan! Madomi ha'u lai! Diabu tekak ha'ukaan oan fetu to'o nia susar basuk.”

²³ Mais Yesus no-nook dei, la nataa saa ida. Hotu Niakaan maktuir sia mai nasara na'ak, “Ama, fetu ne'e nahii nalau aan dei. Di'ak liu Ama naruka nia sees nosi ne'e ona!”

²⁴ Yesus nataa na'ak, “Na'i Maromak naruka Ha'u kmai atu tulun itakaan ema Yahudi, tan sia hanesan bibi malae mak la'o sala dalan. Nia la naruka Ha'u kmai tulun ema seluk.”

²⁵ Mais fetu nia mai kre-re'is tenik baa Yesus. Nia nakni'a nusu tulun na'ak, “Ama Boot! Ama tulun ha'u lai!”

²⁶ Hotu Yesus soe lia na'ak, “La kona kalo hola haan hosi lawarik oan, foo baa asu.” [Lia isin subar na'ak, Yesus musti tulun Niakaan ema Yahudi, lahoos ema seluk.]

²⁷ Mais fetu nia nataa na'ak, “Tebes, Ama! Mais asu nia iha hadak ohak. Nia moos bele naa saa mak monu nosi lawarik oan bikan.” [Lia isin subar na'ak, baa oras lawarik oan naa, asu moos bele naa. Masik Yesus tulun Niakaan ema sia moos, Nia musti tulun no ema seluk.]

²⁸ Rona nola nunia, Yesus katak baa fetu nia na'ak, “Ina, tan o fiar tebe-tebes, fila ona. Saa mak o musu nia dadi ti'an!” Hotu fetu nia fila. To'o uma baa, naree oan di'ak tebes ti'an.

Yesus nadi'ak nola ema moras lear

²⁹ Nunia hotu, Yesus no Niakaan maktuir sia la'o nela fatin nia, la'o nalolon tuir debu Galilea tehen. Hotu sia sa'e liu baa foho ida atu nein heik iha nia.

³⁰ Ema lear moos mai baa Yesus. Sia nodi ema ai kma'as, ema matan delek, ema ai asak, ema nunuk, no ema moras seluk sia. Sia rai ema

moras nia sia kre-re'is baa Yesus ain. Hotu Nia nadi'ak nola sia.

³¹ Titu-naree nunia, ema lear nia moos blaar. Sia dale na'ak, "Maka'as liu resik! Ema ai kma'as, bele la'o. Ema matan delek, bele naree. Ema ai asak, bele di'ak. Ema nunuk, bele dale! Ne'e nanis Na'i Maromak mak nalo. Nia mak ema Yahudi sia lo'u-sudur baa."

*Yesus nahaan ema na'in rihun haat
(Markus 8:1-10)*

³² Nunia hotu, Yesus bolu nola Niakaan maktuir sia nodi dale na'ak, "Ha'u kdodan tebes ema lear ne'e sia. Balu mai nosi dook. Sia namutuk iha ne'e loron tolu ti'an, to'o haan la noo ona. Di'ak liu sia keta fila nodi kabun mamuk. Keta to'o sia nakloti iha dalan klaran tan salaen."

³³ Mais Yesus Niakaan maktuir sia nataa na'ak, "Ama! Fatik ne'e dook nosi leo. Ita la bele hahaan ema lear nune'e."

³⁴ Mais Yesus nusu sia na'ak, "Emi hoo tubi baluk hira?"

Sia nataa na'ak, "Baluk hitu dei! No na'an tasi oan ida!"

³⁵ Hotu Yesus naruka ema nia sia hotu-hotu tuur baa rai.

³⁶ Nia nola tubi baluk hitu no na'an tasi nia, hotu sera dodan baa Na'i Maromak. Hotu Nia tohi fa'e, foo baa maktuir sia nebee fa'e baa ema nia sia hotu-hotu.

³⁷ Sia hotu-hotu moos naa to'o bosu. Naa notu, maktuir sia libur nola haan resin sia, nakonu ko'e boot hitu.

³⁸ Ema hotu-hotu mak naa nia, takseer mane na'in rihun haat. Sei la sura dauk fetu no lawarik oan sia.

39 Nunia hotu, Yesus naruka ema lear nia fila nikar. Hotu Nia sa'e baa bero atu baa rai Magadan.*

16

Em a Farisi no ema Saduki buka dalam nahonu Yesus
(Markus 8:11-13; Lukas 12:54-56)

¹ Baa loron ida, ema Farisi no ema Saduki na'in hira mai baa Yesus. Sia nakara nakusuk lia fuan no Nia atu nahonu Nia. Tan lia nia, sia nusu Yesus na'ak, "Ama! Tulun matudu tadak blaar lai, nebee dadi kakaer na'ak Ama netan beran nosi Na'i Maromak."☆

² Mais Yesus nataa na'ak, "Kalo loro monu no kalo'an ilas mean, emi hatadan ha'ak, 'Awan la udan.'

³ Kalo loro sa'e nodi kalo'an metan, emi hatadan ha'ak, 'Ohin loron ne'e atu udan.' Kalo emi bele leno tadak nunia, tan saa emi la bele leno tadak nosi Na'i Maromak?

⁴ Hoi! Emi ema oras ne'e hatene loos halo aat dei! Emi la hikir Na'i Maromak! Masik emi husu tadak blaar moos, Ha'u la kfoo. Uluk Na'i Maromak nalo tadak blaar ti'an nodi Niakaan mako'an Yunus. Nia, to'o ti'an!" Dale notu nunia, Yesus la'o nela sia.☆

Yesus katak na'ak, sintidu ho ema Farisi no ema Saduki sia
(Markus 8:14-21)

* **15:39** Fatik ne'e la malorek. Hakerek Moon lia Yunani balu na'ak 'Magdala'. Balu tenik na'ak 'Magdalan'. ☆ **16:1** Mateus 12:38; Lukas 11:16 ☆ **16:4** Mateus 12:39; Lukas 11:29

⁵ Hotu Yesus sia sa'e baa bero. To'o debu klaran baa, foin maktuir sia nanoin nola na'ak sia nalu'a tubi bakae.

⁶ Rona nola sia dale nunia, Yesus moos katak na'ak, "Musti sintidu ho ema Farisi no ema Saduki siakaan tua teen tubi."✠

⁷ Rona nola nunia, maktuir sia benar karin. Sia dale baa malu na'ak, "Itakaan Ama dale saa mak nia? Arumak Nia dale nunia tan ita la hodi tubi ka?"

⁸ Mais Yesus natene siakaan neon. Nia moos katak na'ak, "Hoi! Emi ne'e liu resik ti'an! Tan saa emi dale hosi tubi! Emi sei la duun fiar baa Ha'u ka?"

⁹ Emi sei la duun hatene Ha'ukaan beran ka? Oras Ha'u ktohi fa'e tubi baluk lima kodi kahaan ema na'in rihun lima nia, ko'e hira mak emi hodi libur hola tubi resin nia sia?✠

¹⁰ Nunabee tenik, hodi tubi baluk hitu nia mak Ha'u ktohi fa'e foo baa ema na'in rihun haat nia? Ko'e hira mak emi hodi libur hola tubi resin nia sia?✠

¹¹ Tan saa emi sei la hatene Ha'ukaan dalen nia? Ha'u la kdale kosi tubi. Ha'u kdale kosi ema Farisi no ema Saduki siakaan a'aat. Tan siakaan sasu'at nia bele be'ur nola ema wa'in, hanesan tua teen oan ida nalo tubi dadi boot."

¹² Yesus dale nunia, foin sia natene na'ak Nia la dale nosi tubi. Nia dale nosi ema Farisi no ema Saduki siakaan hanorin mak la loos.

*Petrus katak sain na'ak, Yesus mak Kristus
(Markus 8:27-30; Lukas 9:18-21)*

¹³ Nunia hotu, Yesus sia la'o baa kota Kaisarea Filipi. Iha dalan klaran, Nia nusu baa Niakaan

maktuir sia na'ak, "Tuir ema dalen, Ha'u, Ema Raiklaran Isin ne'e, see?"

14 Sia nataa na'ak, "Ema balu na'ak Ama ne'e, Yohanis Mak Sarani Ema mak moris nikar. Seluk na'ak, arumak Ama ne'e, Bei Elia. Seluk tenik na'ak, Bei Yeremia. Kalo lale, Maromak mako'an uluk aan ida seluk."✠

15 Hotu Yesus nusu tenik na'ak, "Mais, kalo tuir emi du'uk, Ha'u ne'e, see?"

16 Simon Petrus nataa na'ak, "Ama ne'e, Kristus, Ema mak Na'i Maromak nameno ti'an hori uluk atu solok mai! Ama ne'e moos Na'i Maromak mak moris nima-nimak Oan."✠

17 Hotu Yesus na'ak, "Simon, Yunus oan, o ne'e sotir! Lahoos ema raiklaran mak katak lia ne'e baa o, mais Ha'ukaan Ama iha lale'an mak katak baa o.

18 Rona! Ha'u ktau naran baa o ka'ak 'Petrus', mak lia isin na'ak fatuk. Tan okaan fiar biit ti'an nu'u fatuk, o atu dadi uma tatuur fatuk bodik Ha'ukaan ema makfiar sia. Masik diabu nodi beran aat hotu-hotu sokur Ha'ukaan ema sia moos, la bele natoba nola.

19 Ha'u klatan beran baa o, nebee maliku Ha'ukaan ema sia. Ne'e, hanesan o kaer sabi lale'an. Saa mak o badu iha raiklaran, Na'i Maromak moos badu ti'an iha lale'an. Saa mak o mabusik iha raiklaran, Na'i Maromak moos nabusik ti'an iha lale'an."✠

20 Dale notu nunia, Yesus nakahik sia nebee keta katak baa se-see na'ak, Nia mak Kristus.

✠ **16:14** Mateus 14:1-2; Markus 6:14-15; Lukas 9:7-8 ✠ **16:16** Yohanis 6:68-69 ✠ **16:19** Mateus 18:18; Yohanis 20:23

Yesus katak kedan na'ak, Nia mate mais moris nikar

(Markus 8:31—9:1; Lukas 9:22-27)

²¹ Nahuu nosi oras nia, Yesus nalore kedan baa Niakaan maktuir sia nosi lia saa mak atu dadi baa Nia. Nia katak na'ak, “Ha'u kmusti baa Yerusalem. Iha nebaa, Ha'u atu ketan susar wa'in boot kosi itakaan ema Yahudi fukun sia, na'ilulik ulun sia, no manorik ukun sia. Sia atu no'o Ha'u, mais baa wainrua Ha'u kmoris kikar.”*

²² Oras Yesus katak nunia, Petrus dada nodi Nia baa sorin hotu nasee na'ak, “Ama, keta dale nunia! Ha'u kaloon baa Na'i Maromak nebee keta nabusik Ama!”

²³ Mais Petrus dalen nia la kona baa Na'i Maromak hakaran. Tan lia nia, Yesus nasee nikar Petrus na'ak, “Hoi! Sees mosi ne'e! Okaan lia fuan nia, diabu ulun mak dale! Keta saseni Ha'u! O manoin loos ema raiklaran hakaran dei, lahoos Na'i Maromak hakaran!”

²⁴ Hotu Yesus nanorin baa maktuir sia na'ak, “Ema mak nakara tuir Ha'u, musti naterus aan tuir bei-beik sura lora! Nia musti nalu'a lakon niakaan hakaran du'uk, nebee tuir Na'i Maromak hakaran dei. Masik ema atu no'o nia

* **16:21** Kalo ita sura lora hodi lia Yunani, oin seluk nosi sura lora hodi lia Tetun. Lia Yunani sura lora ohin ne'e na'ak “lora ida”; awan na'ak “lora rua”; wainrua na'ak “lora tolu”; waintolu na'ak “lora haat”. Hakerek Moon tuir lia Yunani na'ak, τῆ τρίτῃ ἡμέρᾳ (tē tritē hēmera). Ne'e na'ak “iha lora tolu”. Mais ita sura lora nia hodi lia Tetun na'ak “wainrua”. Ita hatene ha'ak Yesus mate baa lora lima. Awan, lora neen (mak ema Yahudi sura na'ak, lora rua). Hotu, Yesus moris nikar baa lora domiku (mak ema Yahudi sura na'ak, lora tolu).

moos, nia musti tuir bei-beik, hanesan ema ida natiu niakaan ai karuus atu baa mate.✠

²⁵ Ema mak simu mate tan tuir Ha'u, nia atu netan moris nima-nimak no Ha'u. Mais ema mak nakara moris loos bodik isin lolon du'uk, niakaan moris nia atu lakon nunia dei!✠

²⁶ Rona! Kalo o metan raiklaran sasoin hotu-hotu, mais Na'i Maromak dudu sees o, niakaan sotir mak saa? Masik o loi modi raiklaran sasoin hotu-hotu moos, sasoin nia la bele seluk okaan kmalar!

²⁷ Ha'u katak lia ne'e sia hotu-hotu baa emi, tan Ha'u ne'e, mak Ema Raiklaran Isin nosi lale'an. Nosi ikus, Ha'u atu kmai kikar kodi Ha'ukaan Aman beran maka'as, bele-bele ko Niakaan makbukar lale'an sia. Baa oras nia, Ha'u atu kselu baa ema ida-idak tuir niakaan hahalok.✠

²⁸ Rona, tan Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos! Nosi emi hotu-hotu iha ne'e, ema na'in hira la mate dauk to'o naree Ha'u, Ema Raiklaran nosi lale'an, kaer ukun nodi beran boot hanesan Na'in."

17

*Na'i Maromak lalore Yesus Niakaan maka'as
(Markus 9:2-13; Lukas 9:28-36)*

¹ Loron neen hotu, Yesus bolu nola Petrus, Yakobus no alin Yohanis. Nia tene sia atu sa'e bele-bele baa foho aas ida, nebee sia mesan iha nebaa.

✠ **16:24** Mateus 10:38; Lukas 14:27 ✠ **16:25** Mateus 10:39; Lukas 17:33; Yohanis 12:25 ✠ **16:27** Mateus 25:31; Kananuk Sia 62:12; Roma 2:6

2 To'o foho leten baa, sia titu-naree Yesus nakfilas. Niakaan oin naksinak hanesan loro. Niakaan tais moos dadi mutin molen.

3 Teki-tekis, sia titu-naree tenik Nia no'i dale no Bei Elia no Bei Musa.

4 Naree nola nunia, Petrus benar to'o dale karin na'ak, "Ama! Ami horan furak ti'an iha ne'e! Di'ak liu ami hariik hola batane tolu. Ida bodik Ama, ida bodik Bei Musa, no ida tenik bodik Bei Elia."

5 Baa oras Petrus sei dale nunia, teki-tekis kalo'an tuun mai nakalus nola sia. Sia moos blaar tan rona lia maliak ida sai nosi kalo'an nia na'ak, "Rona lai! Yesus ne'e, Ha'ukaan Oan dadobe. Nia nalo Ha'u neon di'ak tebes. Rona di'a-di'ak baa Nia!"[☆]

6 Rona nola nunia, maktuir nia sia nata'uk basuk to'o nakloti tabarakat.

7 Mais Yesus mai kebit sia nodi dale na'ak, "Hadeer ona! Keta hata'uk!"

8 Rona nola nunia, sia foti oin mais la titu-naree se-see tenik iha nia. Hela mesan Yesus dei mak iha nia.

9 Oras sia nahuu tuun nosi foho nia, Yesus nakahik sia na'ak, "Saa mak emi foin haree nia, keta katak baa se-see! Tan Ha'u ne'e, Ema Raiklaran Isin mak tuun mai nosi lale'an. Ha'u kmusti mate uluk lai. Ha'u kmoris kikar ti'an, foin emi bele katak baa ema seluk."

10 Hotu sia nusu baa Nia na'ak, "Ama ne'e, Kristus tebes. Mais Bei Elia iha nabee? Manorik ukun sia nanorin na'ak, Bei Elia musti mai uluk lai, foin Kristus mai. Mais tuir Ama, nunabee?"[☆]

☆ **17:5** 2 Petrus 1:17-18; Lia Uluk Fohon 22:2; Kananuk Sia 2:7; Yesaya 42:1; Mateus 3:17, 12:18; Markus 1:11; Lukas 3:22; Hanoin Hikar Dalan Moris 18:15 ☆ **17:10** Maleaki 4:5

11 Yesus nataa na'ak, “Tebes. Bei Elia musti mai uluk nebee loke dalam bodik Kristus.

12 Mais rona di'a-di'ak! Bei Elia mai ti'an, mais ema la natene nia. Sia nasusar nia tuir siakaan hakaran dei. Sia moos atu nalo nunia baa Ha'u ne'e, mak Ema Raiklaran Isin nosi lale'an.”[☆]

13 Rona notu nunia, foin sia natene na'ak Bei Elia mak Yesus dale nia, Yohanis Mak Sarani Ema.

Yesus nadi'ak nola lawarik oan ida mak diabu tekar

(Markus 9:14-29; Lukas 9:37-43)

14 Baa oras Yesus sia fila nikar, noo ema lear mak nein sia ti'an. Hotu katuas ida mai nakni'a nodi nusu tulun baa Yesus na'ak,

15 “Ama Boot! Madomi ha'ukaan oan lai! Nia moras horak bibi maten to'o nia susar basuk. Kalo nasa'e horak, na'in monu aan baa wee laran, lale, baa ha'i laran. Tulun lai, Ama Boot!

16 Ha'u kodi nia baa Ama Boot Niakaan maktuir sia ti'an, mais sia la bele nadi'ak nola nia.”

17 Rona nola nunia, Yesus nakbehek Niakaan maktuir sia na'ak, “Hoi! Emi ne'e liu resik ti'an! Ha'u kanorin emi hei-hein ti'an, mais emi la tolan. Tan saa emi sei la duun fiar baa Ha'u? Ha'u kmusti katerus aan baa emi to'o wainhira tenik? Hodi lawarik nia mai!”

18 Sia nodi lawarik nia mai, hotu Yesus te'ur sai diabu nia. Diabu sai ti'an, lawarik nia moos di'ak kedas.

19 Baa oras Yesus no Niakaan maktuir sia mesan, sia nusu baa Nia na'ak, “Ama! Tan saa ami la bele te'ur sai diabu ohin nia?”

20 Yesus nataa fila na'ak, “Emi la bele te'ur sai diabu nia, tan emi la fiar tebe-tebes. Hanoin!

[☆] 17:12 Mateus 11:14

Kalo emi fiar tebe-tebes, masik fiar oan ida dei moos,* la noo saa ida mak la bele halo. Emi bele haruka foho ida ha'ak, 'Hoi foho! Lori baa nebaa!' Foho nia moos, nanis lori.☆

21 [Mais rona, tan Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos! Diabu sia aat tebes. Kalo emi la hamulak no halirin aan hodi husu tulun baa Na'i Maromak, emi la bele te'ur sai diabu oin nunia."]†

*Yesus dale tenik nosi Niakaan mamaten
(Markus 9:30-32; Lukas 9:43-45)*

22 Baa loron ida, Yesus no maktuir sia libur malu iha rai Galilea. Nia katak baa sia na'ak, "La kleur ona, ema atu fa'an Ha'u baa ema seluk.

23 Hotu sia no'o Ha'u, Ema Raiklaran Isin nosi lale'an ne'e. Ha'u nanis kmate, mais baa wainrua, Ha'u kmoris kikar."

Rona nola Nia dale nunia, maktuir sia noran susar basuk.

*Yesus dale nosi selu bea baa Uma Hamulak
Huun*

24 Baa loron ida, Yesus no maktuir sia baa leo Kapernaum. To'o nebaa, ema nosi Na'i Maromak Niakaan Uma Hamulak Huun mai baa Petrus nodi nusu na'ak, "Okaan manorik selu bea baa Uma Hamulak Huun ka lale?"☆

25 Petrus nataa na'ak, "Selu!"

* **17:20** Hakerek Moon lia Yunani na'ak, "masik emi fiar hanesan ai musan σίναπιν (sinapi)." Sinapi nia, ai musan mak ki'ik oan, mais nia tubu boot to'o aas ro'a tolu. Ai oik nia la noo iha rai Timor. ☆ **17:20** Mateus 21:21; Markus 11:23; 1 Korintus 13:2
† **17:21** Tohar rua nulu resin ida ne'e la noo iha Hakerek Moon lia Yunani mak tuan kaliuk. ☆ **17:24** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 30:13, 38:26

Hotu Petrus fla nikar baa siakaan hein fatin. Nia sei la nasara lia nia baa Yesus, Yesus katak kedan baa nia na'ak, "Simon! Manoin kokon! Na'in sia iha raiklaran ne'e nola bea nosi see? Nosi siakaan oan du'uk ka, nosi siakaan hutun-renu?"

²⁶ Petrus nataa na'ak, "Nosi hutun-renu!"

Yesus natutan tenik na'ak, "Kalo nunia, na'in oan du'uk la kona bea.

²⁷ Nunia moos, bea Uma Hamulak Huun. Mais ita lalika buka lia ho maksisi bea sia. Di'ak liu, o baa makair na'an tasi iha debu dei. Kohi mola na'an tasi uluk fohon, hotu loke naan tasi nia nunun. O atu metan osan murak tomak ida iha nunun laran. Hotu foti mola, modi baa selu bea bodik ita rua. Tan osan nia to'o ti'an bodik ita rua."[‡]

18

Yesus Niakaan maktuir sia nusu lia, see mak boot kaliuk

(Markus 9:33-37; Lukas 9:46-48)

¹ Baa oras nia, Yesus Niakaan maktuir sia mai nusu baa Nia na'ak, "Ama! Nosi Na'i Maromak eman hotu-hotu, see mak boot kaliuk?"[☆]

² Rona nunia, Yesus bolu nola lawarik oan ida, hotu natuur baa siakaan klaran.

[‡] **17:27** Sura tinan, ema mane Yahudi ida-idak mak otas liu tinan rua nulu, musti selu bea baa Uma Hamulak Huun (leno iha *Sai Hosi Mesir* 30:12-16). Baa oras Yesus moris, sia sura bea nia nodi osan *didrakma*. *Didrakma* ida kona *dinari* rua. *Dinari* ida, kona baa ema serwisu kansera loron ida. Iha ne'e, Yesus katak baa Petrus na'ak, nia atu netan osan *stater* ida iha na'an tasi nunun. *Stater* ida kona *didrakma* rua, lale, *dinari* haat. Nia, to'o ti'an atu hodi selu Yesus no Petrus siakaan bea. [☆] **18:1** Lukas 22:24

³ Hotu Nia dale na'ak, “Rona, tan Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos! Ema mak nakara dadi baa Na'i Maromak eman, nia musti filas neon no laran, nebee dadi hanesan lawarik oan mak neon loos. ☆

⁴ Ema mak naraik aan hanesan lawarik oan ne'e, ema nia mak boot kaliuk iha Na'i Maromak oin.

⁵ Kalo noo ema simu ema ki'ik tan fiar baa Ha'u, hanesan lawarik oan ne'e, ne'e na'ak, ema nia moos simu Ha'u.”

Yesus katak nosi lia ema mak sasu'at ema seluk to'o nalo sala

(Markus 9:42-48; Lukas 17:1-2)

⁶ Hotu Yesus katak tenik baa sia na'ak, “Kalo ema sasu'at ema ki'ik ida nebee nia tuir dalan sala to'o la fiar tenik baa Ha'u, ema nia musti sintidu! Di'ak liu kesi fatuk boot ida* baa niakaan kakorok, hodi baa tonan mout baa tasi laran.

⁷ Raiklaran ne'e nanis fatin mak nakonu dinu, tan noo lia wa'in mak nalo ema to'o monu baa sala. Mais ema mak netan dinu kaliuk, ne'e mak, ema mak nase'i dalan aat to'o ema seluk nalo sala.

⁸ Kalo malo sala modi okaan liman, lale, okaan ain, taa kotu baa dei! Di'ak liu o tama lale'an modi liman sorin dei, lale, ain sorin dei, nosi sia soe o baa ha'i naraka modi liman rua no ain rua. ☆

☆ **18:3** Markus 10:15; Lukas 18:17 * **18:6** Hakerek Moon lia Yunani na'ak 'fatuk laledun'. Uluk ema Yahudi sia ledu hare gandum nodi fatuk laledun mak boot liu ema. Sia feur fatuk nia nodi kuda keledai. ☆ **18:8** Mateus 5:30

⁹ Kalo o malo sala modi matan, sukut sai dei! Di'ak liu o tama lale'an modi matan sorin dei, nosi sia soe o baa ha'i naraka modi matan rua."☆

*Yesus foo lia hatetek nosi bibi malae mak lakon
(Lukas 15:3-7)*

¹⁰ Hotu Yesus dale tenik na'ak, "Sintidu! Keta to'o emi titu haraik ema ki'ik hanesan lawarik ne'e sia, tan Na'i Maromak Niakaan makbukar lale'an daka sia. Baa oras nabee dei, makbukar lale'an nia sia bele tama baa Na'i Maromak atu nasara siakaan lia.

¹¹⁻¹³ Rona mai. Noo ema makbalin ida, niakaan bibi malae matan atus ida. Baa loron ida, bibi malae matan ida lakon. Emi haneo makbalin nia musti nalo saa? Nia nanis la'o neta niakaan bibi malae matan siwi nulu resin siwi nia iha foho leten, baa buka bibi malae matan ida mak lakon nia.☆

Netan nikar ti'an, makbalin nia neon di'ak tebes naree bibi malae matan ida mak lakon nia, liu nosi nia naree niakaan bibi malae matan siwi nulu resin siwi mak la lakon. [Ha'u ne'e, Ema Raiklaran Isin nosi lale'an. Ha'u kmai atu sori ema mak lakon nosi dalam moris loos.]†

¹⁴ Masik mak lakon nia, lawarik ki'ik oan ida dei moos, Ha'uakaan Ama iha lale'an la nakara."

*Yesus nalore dalan nebee ita bele dame hikar
ho ema mak nalo sala baa ita*

¹⁵ Hotu Yesus dale tenik na'ak, "Kalo okaan maluk nalo sala baa o, o du'uk mak musti baa masoru nia. Emi na'in rua mesan ti'an lai, foin

☆ **18:9** Mateus 5:29 ☆ **18:11-13** Lukas 19:10 † **18:11-13**
Hakerek lia Yunani mak tuan kaliuk la noo lia fuan mak tau iha lalutuk laran ne'e.

katak niakaan salan. Kalo nia rona o, emi dame malu ti'an.✠

¹⁶ Mais, kalo la no'uk rona, baa mola mamaluk ida-rua seluk. Hotu baa bele-bele hasoru ema nia, nebee dale tenik ho nia. Hakerek Moon na'ak, 'Iha lia ida, musti noo ema na'in rua-tolu mak naree nodi matan du'uk, foin bele simu siakaan dale.✠

¹⁷ Mais, kalo ema nia sei la no'uk rona emi, baa katak baa fukun sarani sia. Kalo nia la no'uk rona tenik, filak nia baa ema mak la natene Na'i Maromak. Kalo lale, filak nia baa ema matak, hanesan ema maksisi bea sia.

¹⁸ Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos! Saa mak emi hakahik iha raiklaran, Na'i Maromak nakahik ti'an iha lale'an. Saa mak emi habusik iha raiklaran, Na'i Maromak nabusik ti'an iha lale'an.✠

¹⁹ Ha'u kdale tebes tenik ka'ak, masuk emi na'in rua dei hamulak hodi neon ida, Ha'ukaan Ama iha lale'an atu foo saa mak emi husu.

²⁰ Kalo ema libur malu tan Ha'u, masuk na'in rua-tolu dei moos, Ha'u kamutuk ko sia iha nia."

Yesus foo lia hatetek nosi ema mak la foo pardua baa belun

²¹ Yesus dale notu nunia, Petrus mai nusu baa Nia na'ak, "Ama Boot, ha'u atu kusu oan ida. Kalo ha'ukaan belun nalo sala rua-ruan baa ha'u, ha'u kmusti foo pardua baa nia isin hira? To'o isin hitu ka?"

✠ **18:15** Lukas 17:3 ✠ **18:16** Hanoi Hinar Dalan Moris 19:15

✠ **18:18** Mateus 16:19; Yohanis 20:23

22 Yesus nataa na'ak, “Lale! Musti foo pardua baa belun isin hitu dala hitu nulu‡ to'o la bele sura hola.☆

23 Tan Na'i Maromak moos atu sura nunia, hanesan na'in iha lia hatetek ne'e. Rona mai! Noo na'in ida mak nakara sura tusan nosi eman serwisu sia.

24 Nia naruka ema baa bolu nola ema serwisu ida mak natusan maliun-maliun baa nia.§

25 Mais nia la bele selu nola tusan nia. Rona nola nunia, na'in naruka na'ak, ‘Baa fa'an ema ne'e no feen-oan sia hotu-hotu, dadi baa ata. Hotu fa'an niakaan naha sia hotu-hotu, hodi selu niakaan tusan.’

26 Rona nola nunia, ema serwisu nia nakni'a iha na'in oin nodi nakro'an na'ak, ‘Adeei ama! Tulun foo leet oan ida baa ha'u lai, foin ha'u kselu moos ha'ukaan tusan.’

27 Rona nola nunia, na'in neon monu. Nia moos no'as mohu tusan nia sia hotu-hotu, hotu nabusik ema serwisu nia.

28 Mais baa oras ema serwisu nia sai, nia nasoru nola belun ida mak natusan oan ida baa nia. Nia kohi nola kedan belun nia, misak baa kakorok nodi nakbehek na'ak, ‘Hoi! Selu kedan okaan tusan oras ne'e ona!’*

‡ **18:22** Hakerek Moon lia Yunani lia isin iha ne'e bele na'ak, “isin hitu dala hitu nulu”. No bele na'ak, ‘isin hitu nulu resin hitu’. ☆ **18:22** Lukas 17:3-4 § **18:24** Niakaan tusan nia, Hakerek Moon lia Yunani na'ak “10.000 τάλαντων (talanton)”. Talanton ida, bele selu ema ida kanseran tinan sanulu resin lima to'o tinan rua nulu laran. * **18:28** Niakaan tusan nia, Hakerek Moon lia Yunani na'ak, “100 δηνάριον (deinarion)”. Deinarion ida, bele selu ema ida kanseran laron ida laran. Kalo hanesa tusan ne'e no tusan uluk, tusan ne'e la folin.

²⁹ Rona nola nunia, belun nia moos nakni'a nodi nakro'an na'ak, 'Adeei belu! Tulun foo leet oan ida baa ha'u lai, foin ha'u kselu moos ha'ukaan tusan baa o.'

³⁰ Mais ema nia na'ak, 'La bele! Musti selu kedan!' Hotu nia natama belun baa bui, to'o belun selu mohu niakaan tusan.

³¹ Baa oras na'in eman seluk sia rona saa mak dadi ti'an nia, sia noran susar. Hotu sia baa nasara kedan baa na'in.

³² Rona nola nunia, na'in bolu nola ema mak la natene aan nia. Nia de'an na'ak, 'Hoi ema aat! O musu ha'u nebee kadomi o, hotu ha'u ko'as mohu okaan tusan hotu-hotu.

³³ Mais, tan saa o la madomi okaan belun hanesan ha'u kadomi o nia?'

³⁴ Na'in krakat to'o naruka dada hatama ema nia baa bui, nebee ema tonan naloot to'o nia selu mohu niakaan tusan sia hotu-hotu."

³⁵ Hotu Yesus taka lia hatetek nia nodi katak na'ak, "Ha'ukaan Ama iha lale'an moos atu sura nunia, kalo emi la halu'a lakon emikaan belun salan."

19

Ema Farisi buka dalan nahonu Yesus nodi lia sasa fa'e feen-la'en

(Markus 10:1-12)

¹ Yesus nanorin notu lia nia sia hotu-hotu, Nia la'o nela Galilea atu baa rai Yudea iha mota Yordan sorin balu baa.

² Ema lear moos tuir. To'o nebaa, Nia nadi'ak nola ema moras iha nia.

³ Baa oras nia, ema Farisi na'in hira moos mai. Sia buka dalan atu nahonu Yesus nodi nusu na'ak, "Ama! Tuir itakaan ukun-badu Yahudi,

kalo mane noo feen ti'an, nia bele soe feen tan sohan saa dei ka, nunabee?"

⁴ Yesus nataa na'ak, "Emi ne'e ema matenek. Tan saa emi la hatene Hakerek Moon isin? Hakerek Moon na'ak Na'i Maromak nase'i ema raiklaran, feto no mane.✠

⁵ Noo hakerek tenik na'ak,
'Tan lia nia, mane musti la'o nela inan-aman,
atu moris neon ida no feen,
tan sia rua dadi mesak ti'an.'✠

⁶ Kalo Na'i Maromak du'uk nalo sia rua dadi mesak ti'an, ema raiklaran keta sasa fa'e ona!"

⁷ Rona nola Yesus dale nunia, ema Farisi nia sia nusu tenik na'ak, "Kalo nunia, tan saa Bei Musa foo ukun na'ak, la'en bele soe feen, surak foo uluk hakerek soe malu baa feen?"✠

⁸ Yesus nataa na'ak, "Bei Musa nabusik emikaan bei uluk sia soe feen, tan sia ulun fatuk hanesan emi! Mais baa oras Na'i Maromak nase'i raiklaran ne'e, Nia la nakara nunia.

⁹ Mais tuir Ha'u nune'e: kalo feen nakur uluk biti-kluni, la'en bele soe feen. Mais, kalo feen la nakur biti-kluni, hotu la'en soe nia no nola tenik feto, ne'e na'ak, la'en nia nakur biti-kluni ti'an!"✠

¹⁰ Rona nola nunia, Yesus Niakaan maktuir sia moos dale na'ak, "Kalo nunia, di'ak liu lalika ho feen dei."

¹¹ Yesus nataa na'ak, "Lahoos ema hotu-hotu mak bele simu Ha'ukaan dalen ne'e. Hela mesan ema mak Na'i Maromak boi dei.

¹² Noo ema mak la noo feen, tan moris nodi nunia ti'an. Balu moos la noo feen, tan ema nalo nunia baa nia. Noo tenik ema mak boi la

✠ 19:4 Lia Uluk Fohon 1:27, 5:2 ✠ 19:5 Lia Uluk Fohon 2:24

✠ 19:7 Hanoin Hikar Dalan Moris 24:1-4; Mateus 5:31 ✠ 19:9 Mateus 5:32; 1 Korintus 7:10-11

noo feen, tan beer nala'o Na'i Maromak Niakaan serwisu. Nebee ema mak bele simu hanorin ne'e, nia nalo tuir."

Yesus dale natuun matak-malirin baa lawarik oan sia

(Markus 10:13-16; Lukas 18:15-17)

¹³ Baa oras nia, ema naka'u nodi siakaan oan sia mai baa Yesus, nebee Nia rai liman baa, nodi dale natuun matak-malirin baa sia. Naree nunia, Niakaan maktuir sia nakahik ema nia sia.

¹⁴ Mais Yesus krakat nodi na'ak, "Habusik lawarik nia sia mai baa Ha'u! Keta saseni sia! Tan ema oin nunia sia mak Na'i Maromak eman."

¹⁵ Hotu Yesus rai liman baa oan nia sia nodi nakro'an nebee Na'i Maromak natuun matak-malirin baa. Hotu, Nia la'o nela fatin nia.

Ema maksoin ida buka dalam atu moris nimanimak no Na'i Maromak

(Markus 10:17-31; Lukas 18:18-30)

¹⁶ Baa laron ida, ema ida mai nusu baa Yesus na'ak, "Ama Manorik! Ha'u kmusti kalo lia di'ak oin nunabee, nebee ha'u katene fukur ka'ak, ha'u kbele tama lale'an atu kmoris kamutuk ko Na'i Maromak?"

¹⁷ Yesus nataa na'ak, "Tan saa o musu Ha'u kosi lia saa mak di'ak? Na'i Maromak mesan dei mak di'ak. Kalo makara moris mo Nia, tuir lo-loos Niakaan ukun."

¹⁸ Mais ema nia nusu tenik na'ak, "Ukun mak nabee?"

Yesus nataa na'ak,

"Keta ho'o ema;

keta hakur biti-kluni;

keta hana'o;

keta mataa lia tolek;✧

¹⁹ makneter inan-aman;

tenik, madomi okaan maluk hanesan
madomi isin lolon du'uk."✧

²⁰ Rona nola nunia, ema nia nataa na'ak, "Ha'u kala'o ti'an ukun nia sia hotu-hotu. Saa tenik mak sei la to'o dauk?"

²¹ Yesus nataa na'ak, "Kalo makara tuir tebe-tebes Na'i Maromak beer, fila baa, fa'an okaan sasoin sia hotu-hotu. Hotu fa'e osan nia baa ema mukit sia. Halo hotu nunia lai, foin mai tuir Ha'u. Nosi ikus, Na'i Maromak atu selu nikar sasoin wa'in iha lale'an."

²² Rona nola nunia, ema nia fila nodi neon susar, tan nia soi basuk.

²³ Hotu Yesus dale baa Niakaan maktuir sia na'ak, "Rona, tan Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos! Ema maksoin sia mak susar kaliuk tama baa lale'an.

²⁴ Kuda onta boot la bele tama baa lalu'an tuir daun kuak. Nunia moos ema mak naloon loos baa sasoin dei, no la naloon baa Na'i Maromak. Sia la bele tama lale'an."

²⁵ Rona nola nunia, maktuir sia blaar karin. Sia moos nataa na'ak, "Kalo nunia, see mak bele tama lale'an?"

²⁶ Yesus mana sia di'a-di'ak, hotu dale na'ak, "Kalo ema raiklaran mak nalo, nanis la bele. Mais, kalo Na'i Maromak mak nalo, hotu-hotu nanis bele!"

²⁷ Hotu Petrus katak na'ak, "Ama! Ami la'o hela ti'an amikaan sasoin hotu-hotu atu tuir Ama. Mais ami hetan saa?"

✧ **19:18** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 20:13-16; Hanoin Hikar Dalan Moris 5:17-20 ✧ **19:19** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 20:12; Hanoin Hikar Dalan Moris 5:16; Ukun-badu Na'ilulik 19:18

28 Yesus nataa na'ak, “Rona, tan Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos! Nosi ikus, kalo Na'i Maromak nalo hotu-hotu dadi foun ti'an, Ha'u, Ema Raiklaran Isin ne'e, atu tuur baa kadera ukun boot. Tan emi tuir Ha'u, emi atu tuur no baa kadera ukun sanulu resin rua, nebee dadi makotu lia bodik itakaan ema hunun Isra'el sanulu resin rua!”[✠]

29 Ema mak la'o nela niakaan uma, niakaan maun-alin, niakaan inan-aman, niakaan oan sia, no niakaan to'os atu tuir Ha'u, ema nia atu simu nikar to'o isin atus ida. Hotu, kalo rai falu fila, nia moos netan moris no Na'i Maromak to'o nima-nimak.

30 Hanoin! Ema wa'in naboot aan, mais Na'i Maromak atu nafoli sia na'ak, ema ki'ik kaliuk. Ema mak naki'ik aan, Na'i Maromak atu nafoli sia na'ak, ema boot.”[✠]

20

Yesus foo lia hatetek nosi to'os na'in no niakaan mataroos sia

1 Nunia hotu, Yesus nanorin na'ak, “Na'i Maromak kaer ukun, hanesan to'os na'in iha lia hatetek ne'e. Noo to'os na'in ida mak sai tuku neen seisawan, baa buka ema atu serwisu iha niakaan to'os anggor.

2 Netan ti'an, nia namate lia no sia, nebee sia serwisu loron ida, selu osan murak tomak ida tuir folin nanis.* Hotu nia naruka sia baa serwisu iha niakaan to'os.

✠ **19:28** Mateus 25:31; Lukas 22:30 ✠ **19:30** Mateus 20:16; Lukas 13:30 * **20:2** Hakerek Moon lia Yunani na'ak, “osan *dinari* ida”. *Dinari* ida bele selu ema ida kanseran loron ida laran.

³ Tuku siwi seisawan, nia sai tenik baa dalan. Nia nasoru tenik ema na'in hira mak no'i tuur lerek dei.

⁴ Nia katak baa sia na'ak, "Hei mau sia! Emi ho'uk serwisu iha ha'ukaan to'os ka lale? Ha'u atu kselu tuir folin mak nanis." Rona nola nunia, sia moos no'uk. Hotu sia baa serwisu kedan.

⁵ Tuku sanulu resin rua, no tuku tolu loron malirin, to'os na'in sai buka tenik ema serwisu.

⁶ Loro malirin ti'an, takseer tuku lima, nia moos sai tenik. Nia buka baa-mai ema mak nariik loos sia dei. Hotu nia nusu sia na'ak, "Tan saa emi hariik loos hori seisawan to'o loro malirin la halo sa-saa?"

⁷ Sia nataa na'ak, 'Serwisu la noo.'

Hotu to'os na'in nia na'ak, 'Kalo nunia, baa serwisu iha ha'ukaan to'os ona!'

⁸ Oras tuku hanawa serwisu to'o ti'an, to'os na'in bolu nola niakaan mataroos ulun nodi na'ak, 'Bolu mola mataroos sia, hotu selu siakaan osan serwisu ida-idak, nahuu nosi ema mak tama ikus, to'o ema mak tama uluk.'✠

⁹ Rona nola nunia, mataroos ulun bolu nola ema mak nahuu serwisu nosi tuku lima loro malirin. Nia selu baa sia ida-idak osan murak tomak ida.

¹⁰ Hotu mataroos ulun bolu nola mataroos seluk sia, to'o baa mataroos mak serwisu nahuu nosi tuku neen seisawan. Sia naneo na'ak, sia nanis simu wa'in liu nosi ema mak foin serwisu baa tuku lima loro malirin nia. Mais hatene hodi baa, sia moos simu osan murak tomak ida.

¹¹ Naree nunia, sia naksuhuk baa to'os na'in na'ak,

✠ **20:8** Ukun-badu Na'ilulik 19:13; Hanoin Hikar Dalan Moris 24:15

12 'Hoi! La bele nune'e ama! Ema mak mai ikus basuk, serwisu tuku ida dei. Mais ami mak tama seisawan, serwisu kre'is mate to'o kosar turu! Tan saa ama selu ami manesak ho sia?'

13 To'os na'in nataa baa ida nosi sia na'ak, 'Mau! Ha'u la kli'is. Mau du'uk mak simu serwisu loron ida, seba osan murak tomak ida. Tebes ka? Ha'u ktuir ti'an itakaan lia mamaten nia.

14 Di'ak liu mau simu mau osan seba, modi fila ona. Ha'u kakara selu baa ema mak tama serwisu ikus, manesak no mau.

15 O laran moras baa saa? Ha'u na'in kasai osan du'uk. Nansaa mau nawan sa'e ha'u, tan ha'u laran di'ak baa ema?'"

16 Hotu Yesus natuka lia hatetek nia na'ak, "Nunia moos, baa oras Na'i Maromak dadi Na'in baa Niakaan hutun-renu sia. Ema ki'ik, Nia nafoli na'ak, ema boot. Ema boot, Nia nafoli na'ak, ema ki'ik."✠

Yesus katak isin tolu ona, nosi Niakaan mamaten

(Markus 10:32-34; Lukas 18:31-34)

17 Nunia hotu, Yesus sia atu la'o baa Yerusalem. Iha dalan klaran, Nia bolu Niakaan maktuir sia naklibur mesan no Nia. Hotu Nia katak baa sia na'ak,

18 "Rona mai! Oras ne'e ita atu baa Yerusalem. Iha nebaa, ema atu fa'an Ha'u, Ema Raiklaran Isin ne'e, baa na'ilulik ulun sia no manorik ukun sia. Hotu sia taa ukun mate baa Ha'u.

19 Sia moos latan Ha'u baa ema seluk mak la natene Na'i Maromak. Hotu sia dale namoe Ha'u. Sia no'at nadodok Ha'ukaan isin. Foin sia

✠ 20:16 Mateus 19:30; Markus 10:31; Lukas 13:30

nedi no'o Ha'u baa ai karuus. Ha'u kmate tebes. Mais baa wainrua, Ha'u kmoris kikar.”

*Yakobus no Yohanis inan nusu Yesus, nebee foti niakaan oan sia dadi ema boot
(Markus 10:35-45)*

²⁰ Nunia hotu, Sebadeus feen mai baa Yesus, bele-bele no oan Yakobus no Yohanis. Nia nakni'a nodi nakneter, tan nakara nola Yesus neon.

²¹ Hotu Yesus nusu baa nia na'ak, “Ina atu musu saa?”

Nia nataa na'ak, “Nune'e Ama! Ha'u kusu nebee, kalo Ama kaer ukun ti'an, Ama foti ha'ukaan oan na'in rua ne'e, nebee sia moos kaer ukun bele-bele no Ama. Ha'u kusu nebee Ama natuur ida iha Ama sorin kwana, no ida iha sorin karuk.”

²² Rona fetu nia nusu nunia, Yesus katak baa Yakobus no Yohanis na'ak, “Emi la hatene saa mak emi husu. Ha'u atu ketan susar wa'in. Emi haneo ha'ak emi moos bele hatiu susar nunia ka?”

Sia rua nataa di'a-di'ak dei na'ak, “Bele basuk, Ama!”

²³ Hotu Yesus nataa tenik na'ak, “Tebes. Emi moos atu hatiu susar hanesan Ha'u. Mais see mak atu tuur iha Ha'ukaan sorin kwana no karuk, lia nia lahoos Ha'u mak kakotu. Na'i Maromak du'uk mak nakotu. Nia nakotu kedan se-see mak tuur iha fatik nia.”

²⁴ Baa oras maktuir sanulu rumak sia rona Yakobus no Yohanis nusu nunia, sia moos krakat.

²⁵ Mais Yesus bolu nola sia hotu-hotu nodi na'ak, “Nune'e! Emi hatene ti'an ha'ak, na'in sia iha raiklaran tonan nanis siakaan renun, to'o renun la bele nakfodak. Ulun sia nosi ema

klubun mak la natene Maromak, sia moos foo ukun liu kladik to'o renun la bele foti ulun.

²⁶ Mais emi la bele halo nunia! See mak nakara dadi ema boot, nia musti dadi mataroos nodi naliku ema seluk.✧

²⁷ See mak nakara dadi ulun, nia musti dadi ata.✧

²⁸ Ha'u, Ema Raiklaran Isin nosi lale'an, moos nunia. Ha'u kmai, lahoos nebee ema naliku Ha'u. Mais Ha'u kmai atu kaliku ema, kodi latan Ha'ukaan moris tomak atu sori ema wa'in."

Yesus nadi'ak nola ema matan delek na'in rua (Markus 10:46-52; Lukas 18:35-43)

²⁹ Nunia hotu, Yesus sia la'o liu. Baa oras sia sai nosi kota Yeriko, ema lear moos la'o tuir.

³⁰ Iha nia, noo ema matan delek na'in rua. Sia no'i tuur iha dalan tehen. Baa oras sia rona nola na'ak ema mak la'o liu nia, Yesus nosi Nasaret, sia moos nahii nodi lian maka'as na'ak, "Ama Boot! Na'i Daud husar-binan! Madomi ami lai!"

³¹ Rona nola sia nahii nunia, ema sia iha nia nakahik sia na'ak, "Hoi! Emi rua keta hanoro!"

Mais sia nahii hetak maka'as tenik na'ak, "Ama Boot! Na'i Daud husar-binan! Madomi ami lai!"

³² Baa oras Yesus rona nola sia, Nia nanawa nodi nusu na'ak, "Emi hakara Ha'u atu kalo saa baa emi?"

³³ Sia dale na'ak, "Ama Boot! Tulun lai, nebee ami bele haree."

³⁴ Rona nola nunia, Yesus neon monu baa sia. Nia koko siakaan matan, hotu matan moon kedas. Hotu, sia moos tuir Nia.

✧ **20:26** Lukas 22:25-26 ✧ **20:27** Mateus 23:11; Markus 9:35; Lukas 22:26

21

Em a simu Yesus iha kota Yerusalem hanesan Na'in

(Markus 11:1-11; Lukas 19:28-40; Yohannis 12:12-19)

¹ Nunia hotu, Yesus sia la'o liu baa leo ida naran Betfage iha Foho Saitun tehen.* Leo nia kre'is baa kota Yerusalem. Iha nia, sia nanawa heik. Hotu Yesus solok Niakaan maktuir na'in rua baa uluk.

² Nia naruka sia na'ak, "Emi rua baa leo nebaa. Oras emi tama baa, emi atu haree kuda keledai inan ida no oan, mak ema kesi iha nia. Baa kore hola, dada hodi mai Ha'u.

³ Kalo ema mai nusu emi na'ak, "Tan saa emi dada hodi ema niakaan kuda keledai?" Emi musti hataa ha'ak, 'Na'in atu sa'e. Sa'e notu, Nia solok nikar mai kedas.'

⁴ Lia ne'e sia hotu-hotu nato'o lia mak Maro-mak mako'an nakerek kedan hori uluk na'ak,

⁵ 'Hei, emi ema Yerusalem sia!†

Mana lai!

Emikaan Na'in namaan aan mai.

Nia namaan aan mai nodi naraik aan.

Nia namaan aan mai sa'e kuda keledai oan.'"☆

⁶ Yesus naruka nunia ti'an, maktuir nia sia baa, nalo tuir hotu-hotu mak Yesus nameno nia.

* **21:1** Sia nanaran foho nia 'Saitun', tan iha nia noo to'os ai saitun wa'in, mak sia kumu nola mina nosi ai nia fuan. Foho Saitun nia, takseer kilo ida dook nosi kota Yerusalem. † **21:5** Hakerek Moon lia Yunani na'ak, "Sion niakaan oan feto". Sion ne'e, mak Yerusalem naran ida seluk. Iha ne'e, Sakarias nodi lia hatetek bolu ema Yerusalem sia. ☆ **21:5** Sakarias 9:9

⁷ Sia dada nodi kuda keledai inan nia no oan mai baa Yesus. Hotu sia taka siakaan tais hafu'ut baa, nebee Yesus sa'e, tama baa kota.

⁸ Ema lear moos nola siakaan tais hafu'ut no tais sakat, na'e baa dalan. Balu moos baa taa nola beet tahan[‡] felar keke baa dalan klaran. Hodi nunia, sia foo kneter nodi simu Yesus hanesan na'in.

⁹ Baa oras nia, ema balu la'o uluk Yesus, balu tenik tuir nosi kotuk. Sia nahii bele-bele na'ak, "Hosana! Ami tonu-haboot Na'i Maromak!§

Na'i Daud husar-binan namaan aan mai ti'an!

Hosana! Ami tonu-haboot Na'i Maromak!

Na'i Maromak solok Ema ne'e mai ti'an.

Hosana! Ami tonu-haboot Na'i Maromak, mak nabesi aan iha lale'an mak aas kaliuk!"[✧]

¹⁰ Baa oras Yesus tama Yerusalem nodi dahur nunia, ema kota laran tomak sai mai nodi nusu na'ak, "Hoi! See mak mai nia?"

¹¹ Ema lear nia nataa na'ak, "Ema ne'e, mak Maromak mako'an, naran Yesus. Nia, ema Nasaret nosi rai Galilea."

Yesus tama baa Uma Hamulak Huun, nalatu ema makfa'an iha nia

(Markus 11:15-19; Lukas 19:45-48; Yohanis 2:13-22)

¹² Hotu Yesus sia la'o liu to'o Na'i Maromak Niakaan Uma Hamulak Huun. Iha Uma Hamulak Huun lalawar, noo ema makfa'an oi-oik iha nia. Titu-naree nunia, Yesus baa nalatu sai sia nodi

[‡] **21:8** Mateus nakerek na'ak, 'ai sorun'. Mais ita hatene ti'an hosi Yohanis 12:13 na'ak ai sorun nia mak 'beet tahan'. § **21:9** Iha lia Aram 'Hosana' na'ak 'sori nola ema'. Baa oras Yesus moris iha raiklaran ne'e, ema nodi lia fuan nia, tonu-naboot Na'i Maromak. ✧ **21:9** Kananuk Sia 118:26

sobu karin fatin sia mak sia nodi taruka osan, no fa'an manu lakateu sina mak ema nalo baa sera.

¹³ Hotu Nia katak baa sia na'ak, "Maromak mako'an nakerek kedan hori uluk na'ak, 'Ha'u kariik Ha'ukaan Uma, nebee dadi fatin hamulak.'

Na'i Maromak nakara nunia, mais emi halo Uma ne'e, dadi baa ema na'ok knuuk!"[☆]

¹⁴ Nunia hotu, ema matan delek no ema ai asak sia mai baa Yesus iha Uma Hamulak Huun. Nia moos nadi'ak nola sia hotu-hotu.

¹⁵ Mais baa oras na'ilulik ulun sia no manorik ukun sia titu-naree Yesus nalo tadak blaar nunia, sia krakat. Iha nia moos lawarik oan sia nahii bele-bele na'ak,

"Hosana! Ami tonu-haboot Na'i Maromak, tan Na'i Daud husar-binan mai ti'an!"

¹⁶ Rona lawarik oan sia nahii nunia, na'ilulik ulun sia krakat liu tan tenik, tan sia la simu dalen nia. Hotu sia katak baa Yesus na'ak, "Hoi! O rona lawarik oan nia sia ka lale?"

Yesus nataa na'ak, "Ha'u krona. Nansaa? Emi sei la leno dauk iha Hakerek Moon nosi lawarik oan mak tonu-naboot Na'i Maromak ka? Hakerek ti'an na'ak,

'Na'i Maromak babilan kau mea oan no lawarik ki'ik oan sia, nebee sia tonu-naboot Nia.'"[☆]

¹⁷ Hotu Yesus no Niakaan maktuir sia sai nela kota, baa toba iha leo Betania.

*Yesus natuka ai huun ida nebee keta nafua ona
(Markus 11:12-14,20-24)*

18 Baa awan seisawan, Yesus sia baa nikar kota Yerusalem. Mais iha dalan klaran, Yesus noran salaen.

19 Hotu titu-naree ai huun ida iha dalan tehen. Ema naa nanis ai huun nia fuan.* Nia baa nare'is aan baa ai huun nia atu naree kokon, noo fuan ka lale. Mais to'o baa, Nia la naree fuan ida kois, tan ai huun nia foin nataha. Nia moos dale baa ai huun nia na'ak, "Tan o la masai fuan baa Ha'u, o la mafua ona!" Dale notu nunia, ai huun nia moos maran kedas.

20 Naree nunia, Niakaan maktuir sia sarebak. Sia nusu na'ak, "Tan saa, teki-teki dei, ai huun ne'e maran kedas?"

21 Yesus nataa na'ak, "Rona, tan Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos! Kalo emi fiar tebe-tebes baa Na'i Maromak hodi la hakerat kedan, emi bele halo nu'u Ha'u kalo baa ai huun nia. Lahoos nia dei, tan emi moos bele halo liu tan tenik. Emi bele haruka foho ida ni'it aan lori baa tasi. Na'i Maromak nanis lori foho nia kedas, surak emi fiar tebe-tebes baa Nia!✧

22 Lia hotu-hotu mak emi husu baa Na'i Maromak, emi nanis simu, surak fiar tebe-tebes baa Nia."

Na'ilulik ulun sia nakusuk lia nosi Yesus beran (Markus 11:27-33; Lukas 20:1-8)

23 Hotu Yesus sia la'o liu. To'o Yerusalem baa, sia tama nikar baa Uma Hamulak Huun. Baa oras foin tama baa lalawar, na'ilulik ulun sia no fukun adat sia mai nakusuk baa Yesus na'ak, "Hori sehik aan, see mak naruka o mai tokar lauk iha ne'e? See mak latan beran nia baa o?"

* 21:19 Ai huun nia, Hakerek Moon lia Yunani na'ak 'sukei'.

✧ 21:21 Mateus 17:20; 1 Korintus 13:2

24 Mais Yesus natene sia buka dalam atu nahonu Nia. Hotu Nia nataa na'ak, "Ha'u moos kakara kusu lia ida baa emi. Emi hataa Ha'u lai, foin kataa emi.

25 Ha'u atu kusu nune'e: ita hotu-hotu hatene Yohanis, ema nia mak sarani ema. See mak latan beran baa nia nebee nia sarani ema? Na'i Maromak ka, ema raiklaran?"

Rona nola Yesus dale nunia, sia nanoin baamai nodi dale baa malu na'ak, "Adeei! Ita kona di'a ti'an! Kalo ita hataa ha'ak, 'Na'i Maromak mak latan beran', Nia atu nataa fila na'ak, 'Kalo nunia, tan saa emi la fiar Yohanis!'

26 Mais ita moos la bele hataa ha'ak, 'Ema raiklaran mak latan beran', tan ema hotu-hotu bele krakat ita. Sia fiar na'ak, Yohanis nia, Maromak mako'an."

27 Tan lia nia, sia nataa Yesus na'ak, "Ami la hatene."

Yesus moos simu na'ak, "Kalo nunia, Ha'u moos lalika katak see mak latan beran baa Ha'u."

Yesus foo lia hatetek nosi ama ida no oan mane na'in rua

28 Hotu Yesus dale liu no ema boot nia sia na'ak, "Emi hanoin nunabee baa lia hatetek nune'e: Noo ama ida no oan mane na'in rua. Baa laron ida, Aman naruka oan na'in ida na'ak, 'Oa! Ohin laron ne'e, o baa serwisu iha to'os lai.'

29 Mais oan nia nataa na'ak, 'Aa! Ha'u la kbaa.' Mais la kleur, oan nia sadi'a. Hotu nia baa.

30 Hotu ama nia naruka oan ida tenik na'ak, 'Oa! Ohin laron ne'e, o baa serwisu iha to'os lai.'

Hotu oan nia nataa na'ak, 'Di'ak ama. Ha'u kbaa'. Mais hatene hodi baa, nia la baa."

³¹ Dale notu nunia, Yesus nusu baa sia na'ak, "Oras ne'e Ha'u atu kusu nune'e: Nosi oan na'in rua nia, nabee mak nalo tuir aman harukan?"

Sia moos nataa na'ak, "Mak uluk!"

Hotu Yesus dale na'ak, "Tebes! Mais rona, tan Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos! Ema aat nu'u ema maksisi bea no fetu dalan aat sia atu tama uluk emi, dadi baa Na'i Maromak eman. Tan emi hatene simu loos Na'i Maromak dei, mais la halo tuir Niakaan hakara.

³² Uluk, Yohanis Mak Sarani Ema nanorin emi ti'an, oin nunabee emi bele moris loos. Mais emi la hikir nia. Tuir loos, ema aat sia moos nanono baa Yohanis ti'an. Sia la'o nela siakaan salan nodi nalo tuir niakaan hanorin. Mais emi la ho'uk hanawa hosi emikaan salan no halo tuir niakaan hanorin."☆

Yesus foo lia hatetek nosi ema aat mak seba to'os

(Markus 12:1-12; Lukas 20:9-19)

³³ Nunia hotu, Yesus dale lia hatetek ida tenik baa ema boot nia sia na'ak, "Noo ema rai na'in ida. Nia loke niakaan rai rohan ida, nalo baa to'os foun atu kuda ai anggor baa. Hotu nia ba'a nalik. Nia moos ke'e kuak ida, atu nalo baa fatik rai anggor ween. Nia moos nariik uma to'os aas ida atu nodi daka to'os. Hotu nia seba to'os nia baa ema serwisu to'os, nebee sia fa'e to'os isin no nia. Hotu nia la'o baa rai dook.☆

³⁴ To'o oras ku'u, to'os na'in solok niakaan ema ain-liman sia baa ema serwisu to'os nia, atu nusu niakaan fafa'ek.

³⁵ Mais ema serwisu sia la nikir sia. Niakaan ema ain-liman balu kona ta'e, balu kona ho'o, no balu tenik kona tuda hodi fatuk.

³⁶ Natene nola nunia, to'os na'in solok tenik ema ain-liman klibur boot ida, liu nosi mak nia solok uluk nia. Mais ema serwisu nia sia moos nalo aat baa sia.

³⁷ Kleu-leur, ema to'os na'in solok oan du'uk. Nia naneo na'ak, 'Kalo ha'u ksolok ha'ukaan oan du'uk, sia nanis simu nia no nanono baa nia.'

³⁸ Mais baa oras ema serwisu sia naree nola oan nia, sia moos dale baa malu na'ak, 'Mana lai! Katuas solok oan du'uk. Nia mak atu simu katuas sasoin hotu-hotu. Di'ak liu ita ho'o nia ona, nebee hola to'os ne'e baa ita.'

³⁹ Hotu sia kohi nola oan nia, dada baa to'os luan, hotu no'o nia."

⁴⁰ Dale notu nunia, Yesus natuka lia hatetek nia nodi nusu baa ema boot nia sia na'ak, "Oras ne'e, atu kusu nune'e: Kalo to'os na'in nia mai nikar, emi hanoin nia nalo oinsaa baa ema serwisu nia sia?"

⁴¹ Hotu ema boot nia sia nataa na'ak, "Nanis nia no'o ema aat nia sia hotu-hotu. Hotu nia seba to'os nia baa ema seluk mak fa'e to'os isin kona baa niakaan oras."

⁴² Hotu Yesus dale tenik na'ak, "Arumak emi sei la leno dauk saa mak hakerek ti'an iha Hakerek Moon na'ak, 'Noo fatuk ida mak badaen fatuk sia soe lerek ti'an.

Mais oras ne'e fatuk nia dadi baa uma tatuur fatuk ti'an!

Na'i Maromak du'uk mak boi nola, nodi natuur fatuk nia.

Etuk ita haree baa, kabaas tebes!' "☆

⁴³ Hotu Yesus dale natutan na'ak, “Rona! Uluk, Na'i Maromak boi ita ema Yahudi ne'e, nebee ita dadi baa Niakaan ema. Mais, tan emi la ho'uk hikir Ha'u, Na'i Maromak atu boi ema seluk, tan ema mak tuir Niakaan hakara dei mak bele tama dadi baa Niakaan ema.

⁴⁴ [Rona di'a-di'ak! Ema mak nakloti kona fatuk ne'e, nanis netan kastikar. Mais, kalo fatuk nia monu kona ema, ema nia netan kastikar todan liu.]”†

⁴⁵ Rona nola Yesus dale nunia, ema boot nia sia natene na'ak, Nia nakrai lia baa sia. Sia manesak no ema serwisu to'os mak aat nia, no badaen fatuk mak soe lerek fatuk tatuur nia.

⁴⁶ Tan baa nia, sia nawan sa'e tebe-tebes. Sia moos buka dalan atu kohi nola Nia. Mais sia nakerat ema lear, tan ema lear sia filak Yesus na'ak, Maromak mako'an. Tan lia nia, ema boot nia sia la nalo sa-saa baa Yesus.

22

Yesus foo lia hatetek nosi ema mak la no'uk mai nadahur

(Lukas 14:15-24)

¹ Hotu Yesus dale tenik nodi lia hatetek na'ak,

² “Na'i Maromak kaer ukun nia, hanesan na'in ida mak nalo dahur tan oan mane nola feto.

³ Baa oras dahur tetuk ti'an, nia naruka atan baa katak ema mak kona hamata sia na'ak, ‘Mai ona, tan dahur atu nahuu ona.’ Mais ema nia sia la no'uk mai.

⁴ Hotu ata nia fila baa nasara baa na'in. Rona nola nunia, na'in naruka ata seluk sia na'ak, ‘Baa katak baa ema mak kona hamata sia nebee mai

† **21:44** Tohar 44 ne'e, la noo iha Hakerek Moon lia Yunani balu.

ona, tan dahur tetuk ti'an. Ha'u ko'o karau te'in kalo midar ti'an. Haruka sia mai ona, tan hotu-hotu tetuk ti'an.'

⁵ Hotu ata nia sia baa katak nunia. Mais ema mak kona hamata nia sia la nikir nola. Balu baa to'os, balu baa serwisu fatin,

⁶ no balu tenik kohi nola ata nia sia, naloot sia to'o mate.

⁷ Rona nola nunia, na'in nawan sa'e tebe-tebes. Nia naruka sondadu sia baa no'o ema mak no'o atan sia. Hotu sondadu nia sia moos sunu kota nia to'o weer baa rai.

⁸ Hotu na'in nia bolu nola atan seluk sia, nodi katak baa na'ak, 'Dahur tetuk ti'an, mais ema mak ha'u kamata ti'an sia, la fatan tuir ha'ukaan dahur.

⁹ Oras ne'e, emi sai baa dalan sia, hamata hola se-see dei mak emi hasoru hola iha nia.'

¹⁰ Hotu ata nia sia sai baa dalan. Sia nodi mai ema wa'in, to'o ema di'ak no ema aat nakonu nola dahur fatin nia.

¹¹ Hotu na'i nia tama baa dahur fatin nia atu naree niakaan bainaka. Nia titu-naree bainaka ida mak la tau tais dahur.

¹² Hotu na'in nusu na'ak, 'Hoi maluk! Tan saa o tama iha ne'e, la tau tais dahur?' Mais ema nia la nataa.

¹³ Hotu na'i naruka kedan niakaan ema serwisu sia na'ak, 'Futu ema ne'e ain-liman, soe baa luan. Habusik nia tanis no susar iha fatin makukun nebaa.'"[✧]

¹⁴ Dale notu nunia, Yesus natuka lia hatetek nia na'ak, "Nunia moos Na'i Maromak. Nia bolu ema wa'in. Mais ema na'in hira dei mak fatan dadi baa Niakaan eman."

✧ **22:13** Mateus 8:12, 25:30; Lukas 13:28

*Yesus dale nosi lia selu bea baa ukunrai
(Markus 12:13-17; Lukas 20:20-26)*

¹⁵ Nunia ti'an, ema Farisi sia baa kabuar lia atu buka Yesus ain nodi tula lia baa Nia.

¹⁶ Hotu sia naruka siakaan ema no ema nosi partee Herodes, baa bele-bele nusu lia baa Yesus. To'o Yesus baa, sia mose Nia na'ak, "Ama Manorik! Ami hatene Ama neon loos. Ama la natene tolek, no la fihir oin. Ama moos nanorin Na'i Maromak dalan moris nodi loos.

¹⁷ Oras ne'e, ami atu husu lia ida: Tuir itakaan ukun-badu Yahudi, ita musti selu bea baa liurai Roma ka lale?"

¹⁸ Mais Yesus natene na'ak, sia atu rai di'a baa Nia, nebee dale sakar liurai Roma. Tan lia nia, Nia nataa na'ak, "Etuk oin emi ne'e, ema oin-kotuk! Nansaa emi buka Ha'ukaan ain hodi lia nia?"

¹⁹ Hatudu kokon osan murak tomak ida mak emi hodi selu bea!" Sia moos natudu osan murak tomak ida baa Nia.

²⁰ Hotu Nia nusu baa sia na'ak, "Ne'e, see niakaan oin? Ne'e, see niakaan naran?"

²¹ Sia nataa na'ak, "Nia, Keser, mak liurai Roma."

Hotu Yesus katak baa sia na'ak, "Kalo nunia, foo baa ukunrai saa mak ukunrai niakaan. No foo baa Maromak saa mak Maromak Niakaan."

²² Rona nola Yesus nataa nunia, sia hotu-hotu blaar karin, tan saa mak Yesus dale nia, makonak. Tan sia la bele nahonu nola Yesus, sia moos la'o nela Nia.

*Yesus nanorin nosi lia ema maten moris nikar;
no ema nola malu iha lale'an ka lale?
(Markus 12:18-27; Lukas 20:27-40)*

23 Baa loron nia moos, ema nosi partee Saduki mai baa Yesus. Ema Saduki sia nanorin na'ak, nosi ikus baa oras rai falu fila, ema mak mate ti'an la moris nikar ona. Hori hirak nia, sia mak buka dalan atu nadi'a Yesus, mais la bele. Tan baa nia, sia mai nusu tenik lia baa Nia na'ak,✠

24 “Ama Manorik! Bei Musa nakerek nela baa ita ema Yahudi, ukun-badu ida na'ak: kalo mane ida mate nela feen, mais la noo oan, alin musti nola fetu faluk nia, nebee foo husar-binan baa maun mak mate nia.✠

25 Uluk Bei Musa nanorin nunia tebes. Mais noo lia ida nune'e: Noo mane maun-alin na'in hitu. Mane ulun nola feen, hotu mate mais la noo oan. Hotu alin mak tuir nia, nola nikar fetu faluk nia.

26 La kleur falik, alin nia moos mate la noo oan. Nunia tenik, alin susu dala rua, nola fetu faluk nia, mais nia moos mate la noo oan. Nunia bei-beik to'o alin ikun moos mate.

27 La kleur fetu faluk nia moos mate.

28 Oras ne'e ami atu husu nune'e: Feto nia nola mane na'in hitu ti'an. Nosi ikus baa oras rai falu fila, kalo Na'i Maromak nalo ema mak mate ti'an moris nikar, fetu nia dadi mane mak nabee feen?”

29 Rona nola nunia, Yesus nataa na'ak, “Kalo emi husu nunia, emi sala ti'an! Emi la hatene Hakerek Moon lia isin. Emi moos la hatene Na'i Maromak beran!

30 Rona! Lia loos mak ne'e! Na'i Maromak Niakaan makbukar lale'an la nola malu. Oras rai falu fila Na'i Maromak atu nalo ema mak mate ti'an moris nikar. Mais sia la nola malu ona, hanesan Niakaan makbukar lale'an sia.

✠ 22:23 Kristus Klosan Lian 23:8 ✠ 22:24 Hanoin Hikar Dalan Moris 25:5

³¹ Ha'u moos kalore tenik kosi lia ema mak mate ti'an bele moris nikar ka lale. Iha Hakerek Moon, no lia nosi lia ne'e. Emi sei la leno dauk ka? Iha nia Na'i Maromak katak baa Bei Musa na'ak,

³² 'Ha'u ne'e, okaan Bei Abraham, Bei Isak, no Bei Yakob, siakaan Maromak.

Sia hotu-hotu lo'u-sudur baa Ha'u hori uluk to'o oras ne'e.'

Kalo ita leno nunia, ita hatene ha'ak, baa oras Na'i Maromak dale nunia, bei nia sia mate kleur ti'an. Masik nunia moos, Na'i Maromak katak na'ak, sia sei lo'u-sudur baa Nia. Lia nia na'ak, siakaan kmalar sei moris. Dadi, masik ema mate ti'an, bele moris nikar."☆

³³ Rona nola Yesus nanorin nunia, ema Saduki nia sia la bele nataa sa-saa tenik. Mais ema lear mak iha nia blaar karin nodi dale na'ak, "Ema ne'e nanorin maka'as basuk!"

*Yesus nanorin nosi ukun mak folin kaliuk
(Markus 12:28-34; Lukas 10:25-28)*

³⁴ Baa oras ema Farisi sia natene na'ak ema Saduki sia la bele nataa sa-saa tenik baa Yesus, sia moos naklibur buka dalan nebee buka Yesus ain.

³⁵ Sia solok siakaan ibun-nanaan matenek ida atu baa nahonu Yesus. To'o ti'an, nia katak na'ak,

³⁶ "Ama Manorik! Ha'u atu kusu nune'e: Itakaan ukun-badu nosi Bei Musa, wa'in to'o. Nosi ukun hotu-hotu nia, ukun nabee mak boot kaliuk?"

³⁷ Yesus nataa na'ak, "Ukun mak boot kaliuk nia, mak ne'e:

'Na'i Maromak nia, mak itakaan Maromak.

☆ **22:32** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 3:6

Ita musti hadomi Nia liu hotu-hotu.
Ita musti beer Nia bei-beik,
no haka'as aan hatene di'a-di'ak Nia.'

☆

³⁸ Ukun nia mak boot kaliuk no maka'as kaliuk!

³⁹ No tenik ukun dala rua mak ne'e:
'Ita musti hadomi itakaan maluk, oin nudaar ita hadomi itakaan isin lolon du'uk.'

⁴⁰ Ukun rua ne'e huun nosi Bei Musa niakaan ukun-badu no mako'an seluk siakaan hanorin hotu-hotu. Ema la bele tuir ukun seluk, kalo la tuir uluk ukun boot rua ne'e."☆

Kristus nia, Na'i Daud husar-binan, mais Nia moos Na'i Daud Na'in
(Markus 12:35-37; Lukas 20:41-44)

⁴¹ Baa oras ema Farisi nia sia sei libur malu iha nia, Yesus nusu baa sia na'ak,

⁴² "Hori uluk aan Na'i Maromak nameno ti'an atu solok Kristus, nebee sori Niakaan ema sia. Tuir emi, Kristus nia, see husar-binan?"

Sia nataa na'ak, "Na'i Daud husar-binan."

⁴³ Hotu Yesus dale tenik na'ak, "Kalo nunia, tan saa Na'i Maromak Kmalar Lulik katak baa Na'i Daud, nebee nia temi Kristus na'ak 'Na'i'? Tan Na'i Daud nakerek ti'an na'ak,

⁴⁴ 'Na'i Maromak katak ti'an baa ha'ukaan Na'in na'ak,

"Mai tuur baa fatin kneter kaliuk ne'e iha Ha'ukaan sorin kwana.

Tan Ha'u atu kalo okaan funu sia, lo'u baa o.'"☆

⁴⁵ Nosi hakerek nia, ita bele hatene ha'ak Na'i Daud du'uk temi Kristus na'ak, 'Na'i'. Tan lia nia,

☆ 22:37 Hanoin Hikar Dalan Moris 6:5

☆ 22:39 Ukun-badu

Na'ilulik 19:18

☆ 22:40 Lukas 10:25-28

☆ 22:44 Kananuk Sia

kalo ema na'ak Kristus Na'i Daud husar-binan loos dei, lia nia sei la to'o dauk! Tan Nia moos Na'i Daud Na'in."

⁴⁶ Rona nola Yesus dale nunia, ema Farisi sia no-nook dei, tan la noo ema ida kois mak bele nataa Yesus. Nahuu nosi loron nia, sia la naksakar aan tenik atu nahonu kokon Nia.

23

Yesus katak nebee sintidu baa manorik ukun sia no ema Farisi sia

(Markus 12:38-39; Lukas 11:43,46, 20:45-46)

¹ Nunia hotu, Yesus nanorin Niakaan maktuir sia namutuk no ema lear mak iha nia.

² Nia katak na'ak, "Manorik ukun sia no ema Farisi sia kaer beran atu nanorin Ukun-badu Bei Musa.

³ Tan lia nia, emi musti hanono baa sia no tuir siakaan hanorin. Mais keta tuir saa mak sia nalo, tan sia du'uk la nalo tuir siakaan hanorin nia.

⁴ Sia seten ema atu natiu ukun-badu todan, mais sia du'uk la no'uk tulun ema atu tuir ukun-badu nia sia.

⁵ Hotu-hotu mak sia nalo, sia buka nebee ema tonu sia. Baa oras namulak, sia kesi Hakerek Moon baa ulun no nisa fafutar oi-oik baa faru klobor. Sia nalo bo-boot nunia, nebee ema mose sia na'ak, 'Ema nia sia, moon tebes!'[☆]

⁶ Kalo tama uma hamulak, lale, tama nadahur, sia buka tuur fatik iha oin, nebee ema wa'in titunaree sia.

⁷ Kalo la'o baa nabee, sia moos rotus kneter. Sia buka ema sudur baa sia na'ak, 'Tabe, Ama Manorik.'

[☆] **23:5** Mateus 6:1; Hanoin Hikar Dalam Moris 6:8; Sura Renu Isra'el 15:38

⁸ Mais emi keta tuir siakaan moris lala'ok nia! Keta buka ema temi emi na'ak, 'Ulun', tan emikaan Ulun mesak ida dei. Emi hotu-hotu moos, maun-alin.

⁹ Tan baa nia, keta mose ema iha raiklaran ha'ak, 'Ama', tan emikaan Ama iha lale'an mesak ida dei.

¹⁰ Emi moos keta buka ema temi emi na'ak, 'Manorik', tan emikaan Manorik mesak ida dei. Nia, mak Kristus.

¹¹ Tan lia nia Ha'u katak ka'ak, keta foti aan hanesan ema mak rotus kneter sia. Emi see mak nakara dadi ema boot, nia musti dadi baa mataroos.✠

¹² Ema mak foti aan, Na'i Maromak atu naraik nia. Mais ema mak naraik aan, Na'i Maromak atu nasa'ek nia."✠

Yesus de'an ema boot sia, tan sia dale seluk, nalo seluk

(Markus 12:40; Lukas 11:39-42,44,47-52, 20:47)

¹³ Hotu Yesus dale tenik na'ak, "Hoi emi ema manorik ukun no ema Farisi sia! Etuk oin emi oin-kotuk! Emi nanis hetan dinu! Ema buka dalan atu tama dadi Na'i Maromak eman, mais emi saseni hola sia! Emi du'uk la ho'uk tama, mais emi saseni hola ema seluk.

¹⁴ [Hoi emi ema manorik ukun no ema Farisi sia! Etuk oin emi oin-kotuk! Emi nanis hetan dinu! Emi tolek bosok feto faluk sia, hodi hadau hola siakaan uma. Mais iha ema lear oin, emi taka emikaan a'aat nia, hodi hariik hamulak kleu-leur, nebee ema mose na'ak emi, ema neon

✠ **23:11** Mateus 20:26-27; Markus 9:35, 10:43-44; Lukas 22:26

✠ **23:12** Lukas 14:11, 18:14

moos. Mais nosi ikus, Na'i Maromak atu taa ukun todan kaliuk baa emi.]*

¹⁵ Hoi emi ema manorik ukun no ema Farisi sia! Etuk oin emi oin-kotuk! Emi nanis hetan dinu! Emi sa'e foho, tuun tasi, buka loos ema na'in ida, nebee nia dadi baa emikaan maktuir. Mais, kalo hetan ti'an, emi hanorin nia atu tuir emikaan a'aat, to'o nia moris aat liu tan tenik. Nosi ikus, nia atu netan kastikar iha ha'i naraka, isin rua todan liu emi.

¹⁶ Emi ne'e, ema momok mak matan tomak! Tan saa emi sei hakara hatudu dalam baa ema seluk? Emi atu hetan dinu, tan emi hanorin hahutan karin ha'ak, 'Kalo ema ida namate menon nodi nabasuk lian temi Na'i Maromak Niakaan Uma Hamulak Huun, ema nia la kesi aan no mamenon nia. Mais, kalo nabasuk lian temi naha mean mak iha Uma Hamulak Huun, foin nia kesi aan no mamenon nia.'

¹⁷ Emi ne'e, ema momok mak matan tomak! Emi haneo ha'ak, Na'i Maromak nafoli naha mean liu nosi Niakaan Uma Hamulak Huun ka? Lale! Tan Uma nia mak nalo naha nia sia dadi moos!

¹⁸ Emi moos hanorin hahutan karin ha'ak, 'Kalo ema ida namate menon nodi nabasuk lian temi sera fatin mak iha Uma Hamulak Huun, ema nia la kesi aan no mamenon nia. Mais, kalo nabasuk lian temi sera mak iha fatin nia leten, foin nia kesi aan no mamenon nia.'

¹⁹ Emi ne'e, delek tebe-tebes ti'an. Fatin sera nia, nanis folin liu sera mak iha fatin nia leten. Tan fatin nia, na'ilulik nodi sera saa mak ema nodi foo baa Na'i Maromak.

* **23:14** Tohar ne'e la noo iha Hakerek Moon lia Yunani mak tuan basuk.

²⁰ Kalo ema ida nabasuk lian temi sera fatin, ne'e na'ak, nia temi sera fatin no hotu-hotu mak iha fatin nia leten.

²¹ Kalo ema nabasuk lian temi Uma Hamulak Huun, ne'e na'ak, nia temi Uma Hamulak no Na'i Maromak naran, tan Nia mak nein iha nia.

²² Kalo ema nabasuk lian temi lale'an, ne'e na'ak, nia temi Na'i Maromak naran no Niakaan kadera ukun, tan Nia mak nabesi aan kaer ukun iha nia.✧

²³ Hoi emi ema manorik ukun no ema Farisi sia! Etuk oin emi oin-kotuk! Emi nanis hetan dinu! Emi matenek basuk sura emikaan sasoin, nebee bele foo fa'ek ida nosi fafa'ek sanulu baa Na'i Maromak. Emi sura lotu-lotuk, to'o to'os isin ki'ik oan sia moos, emi sura mate. Emi sura lotu-lotuk emikaan salasi oan, kwenter oan no lisa oan sia, mais Ukun-badu mak folin kaliuk, emi halu'a lakon. Emi la tuir dalan moris loos. Emi la hadomi ema mukit sia. Emi la kalolon emikaan mamenon. Di'ak liu, tuir lia nia sia hotu-hotu lai, foin sura emikaan babudun sia, nebee foo fa'ek ida baa Na'i Maromak.✧

²⁴ Emi matan tomak ti'an! Tan saa emi sei hakara hatudu dalan baa ema seluk? Emi hase'i ukun lotu-lotuk hodi haruka ema seluk nalo tuir. Mais Ukun-badu mak folin kaliuk, emi du'uk la halo tuir. Hanesan emi ta'es hasai lalar ki'ik oan nosi emikaan wee hemu, mais buat boot nu'u karau, emi folan hola to-tomak dei!

²⁵ Hoi emi ema manorik ukun no ema Farisi sia! Etuk oin emi oin-kotuk! Emi nanis hetan dinu! Emi hanesan ema mak fasi haa-hemu fatin to'o milat, mais milat iha luan dei. Tan emikaan

✧ **23:22** Yesaya 66:1; Mateus 5:34 ✧ **23:23** Ukun-badu Na'ilulik 27:30

madauk teen no rotus teen nia nalo emikaan neon laran, sei mahobos no sei kadoor.

²⁶ Hoi emi ema Farisi matan tomak sia! Fasi uluk laran lai! Hodi nunia, foin luan moos dadi moos!

²⁷ Hoi emi mak ema manorik ukun no ema Farisi sia! Etuk oin emi oin-kotuk! Emi nanis hetan dinu! Emi hanesan rate mak ema kaser mutin. Ema naree nosi luan, kabaas basuk. Mais iha laran, nakonu no ema maten ruin no dois aat oi-oik.☆

²⁸ Emi moos nunia! Ema naree emi nosi luan, nu'u ema neon loos. Mais emikaan neon laran, nakonu no lia aat oi-oik. Emi dale seluk, halo seluk, hodi halu'a lakon Na'i Maromak ukun sia.

²⁹ Hoi emi ema manorik ukun no ema Farisi sia! Etuk oin emi oin-kotuk! Emi atu hetan dinu! Emi halo rate kabaas bodik Maromak mako'an mak emikaan bei uluk sia no'o, no emi hafutar rate bodik ema moon mak emikaan bei uluk sia nadodok.

³⁰ Hotu emi katak ha'ak, 'Kalo ami moris otas ida ho amikaan bei uluk sia, ami nanis la tuir sia hodi ho'o Maromak mako'an sia.'

³¹ Mais hodi nunia, emi lalore aan ha'ak, emi ne'e ema aat husar-binan.

³² So'in baa, halo aat baa dei! Kalolon emikaan bei uluk sia!

³³ Emi ne'e aat hanesan samea mahoo raso. Emi haneo Na'i Maromak la kastikar emi ka? Keta haloon kedan! Nia nanis soe lerek emi baa ha'i naraka!

³⁴ Rona! Ha'u atu ksolok Ha'ukaan ema sia atu nanorin emi no natudu Na'i Maromak dalan moris baa emi. Mais emi atu ho'o balu, no hedi mate balu baa ai karuus. Balu moos emi fota

☆ **23:27** Kristus Klosan Lian 23:3

ho'at iha uma hamulak laran. Balu tenik, emi haloot to'o sia nalai nosi kota ida baa kota ida.

³⁵ Uluk aan, emikaan bei uluk sia no'o ema moon sia hosi otas baa otas, nahuu nosi Habel to'o Sakarias, mak Bakaria oan. Sia no'o Sakarias nia iha Uma Hamulak Huun lalawar, kre'is baa sera fatin. Mais, tan emi kalolon emikaan bei uluk siakaan a'aat, emi moos musti hatiu hola raan nosi ema moon nia sia.

³⁶ Tebes! Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos! Emi mak moris baa oras ne'e, atu kona kastikar tan lia aat mak emikaan bei uluk sia nalo hori uluk nia."

*Yesus neon monu baa ema Yerusalem sia
(Lukas 13:34-35)*

³⁷ Hotu Yesus katak tenik na'ak, "Hoi ema Yerusalem sia! Emi ne'e mak ho'o hei-hein Maromak mako'an sia. Emi ne'e mak hodi fatuk tuda ho'o ema mak mai tulun emi. Dala wa'in ti'an Ha'u atu klibur kodi lituk emi kosi aat, hanesan manu inan taka nola oan nodi liras. Mais emi la ho'uk.

³⁸ Tan lia nia, Na'i Maromak la nikir tenik emikaan uma. Awan-wainrua, uma nia atu mamuk ona.

³⁹ Rona! Emi la haree Ha'u tenik ona, to'o oras emi katak sain ha'ak, 'Ita husu nebee Na'i Maromak natuun matak-malirin baa Ema ne'e, tan Na'i Maromak mak solok Nia.' Emi katak sain nunia lai, foin bele haree hikar Ha'u."

24

*Yesus katak kedan na'ak, Uma Hamulak Huun
atu nakro'on
(Markus 13:1-2; Lukas 21:5-6)*

¹ Nunia hotu, Yesus la'o nela Uma Hamulak Huun. Baa oras sai, Niakaan maktuir sia natudu Uma Hamulak Huun niakaan kabaas baa Nia.

² Mais Nia nataa na'ak, "Uma ne'e kabaas tebes! Mais rona, tan Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos! La kleur ona, ema atu nakro'on mohu fatuk ne'e sia hotu-hotu."

Yesus katak na'ak, Niakaan maktuir sia atu netan susar

(Markus 13:3-13; Lukas 21:7-19)

³ Hotu, Yesus baa tuur iha Foho Saitun. Niakaan maktuir sia mai atu dale mesan no Nia na'ak, "Ama! Katak mikar kokon Ama dale ohin nia. Niakaan oras, wainhira to'o? Niakaan tadak, nunabee?"

⁴ Yesus nataa na'ak, "Emi musti daka aan di'a-di'ak, nebee keta kona be'ur.

⁵ Ema oi-oik atu mai nodi basa karas na'ak, 'Ha'u ne'e, Kristus mak Na'i Maromak solok mai.' Nodi nunia, sia be'ur nola ema wa'in.

⁶ Kalo emi haree ema natuda malu, lalika hata'uk. Kalo rona lia na'ak, hatuda iha nabee dei, lalika hata'uk. Tan lia oin nunia, musti dadi. Mais loron rai falu fila sei la to'o dauk.

⁷ Ema hunun ida atu natuda sakar hunun seluk. Rai ida atu natuda sakar rai seluk. Rai nakdoko iha nabee dei. Rai salaen moos, boot basuk.

⁸ Mais lia nia hotu-hotu foin tadak uluk fohon na'ak, oras rai falu fila kre'is ona. Hanesan feto mak foin noran moras, tan oras nahoris kre'is ona.

⁹ Emi musti daka aan di'a-di'ak, tan ema atu naloot nodi no'o emi. Ema nosi rai hotu-hotu atu hirus emi, tan tuir Ha'u.✧

10 Baa oras nia, ema wa'in atu tali'ur Ha'u. Ema atu hirus malu, nodi fa'an malu.

11 Ema bosok teen moos atu mai nodi na'ak, sia nia Maromak mako'an, to'o ema wa'in moos fiar baa sia.

12 Baa oras nia, ema siakaan a'aat hetak kleur, hetak wa'in, to'o ema la nadomi malu ona.

13 Mais ema mak naterus aan to'o mate, Na'i Maromak nanis sori nia.✧

14 Manfatin Di'ak nosi lia Na'i Maromak kaer ukun musti keke lema raiklaran sikun sia, nebee ema hotu-hotu bele rona lai, foin rai falu fila."

*Yesus katak kedan nosi leron susar sia
(Markus 13:14-23; Lukas 21:20-24)*

15 Hotu Yesus dale liu tenik na'ak, "Maromak mako'an Daniel nakerek kedan nosi ema aat basuk ida. Ema nia atu mai, tama baa nariik iha fatin lulik iha Na'i Maromak Niakaan Uma Hamulak Huun. Nodi nunia, nia nalo ema nakribi fatin nia, to'o Na'i Maromak moos tali'ur la'o nela fatin nia. Dadi, kalo emi haree nunia ti'an, sintidu! (Ema mak leno hakerek ne'e moos musti natene di'a-di'ak!)✧

16 Lia nia dadi tadak na'ak, leron susar sia kre'is iha odamatan ti'an. Kalo haree nunia ti'an, ema rai Yudea hariik halai baa foho ona.

17 Ema mak sai nosi uma ti'an, keta fila baa nola naha tenik. Halai lai-lais ona, nebee keta kona dinu.

18 Ema mak iha to'os, keta fila baa nola tais manas tenik. Halai liu ona!✧

19 Baa oras nia, ema susar kaliuk, ne'e mak, feto mako'us no mak sei nasusu oan, tan sia la bele nalai lai-lais.

✧ 24:13 Mateus 10:22

✧ 24:15 Daniel 9:27, 11:31, 12:11

✧ 24:18 Lukas 17:31

²⁰ Di'ak liu, hamulak hodi hakro'an, nebee dinu nia keta mai kona baa rai udan, lale, kona baa loron hanawa serwisu.

²¹ Loron nia sia, susar basuk! Nahuu nosi Na'i Maromak nase'i raiklaran to'o oras ne'e, ema sei la naree dauk susar boot oin nunia. Ema moos la naree tenik susar oin nunia ona.✧

²² Kalo Na'i Maromak la nabadak loron susar nia sia, la noo ema ida mak bele moris. Mais, tan Nia nadomi Niakaan ema mak Nia boi nola, Nia atu nabadak loron susar nia sia.

²³ Kalo loron nia to'o mai ona, emi atu rona ema na'ak, 'Haree lai! Kristus iha ne'e!' Ema seluk moos na'ak, 'Kristus iha nebaa!' Mais keta fiar!

²⁴ Ema atu mosu mai nodi basa karas na'ak, 'Ha'u ne'e, Kristus!' Balu tenik na'ak, 'Ha'u ne'e, Maromak mako'an.' Sia atu nase'i tadak blaar oi-oik nodi diabu beran to'o tolek nola ema. Sia sokur kokon, nebee Na'i Maromak eman sia moos bele kona be'ur!

²⁵ Dadi, emi musti daka aan di'a-di'ak! Loron susar nia sia sei la to'o dauk, mais Ha'u katak kedan baa emi!

²⁶ Kalo ema katak baa emi na'ak, 'Kristus mai ti'an iha rai molik nebaa!', keta baa nebaa. Kalo ema na'ak, 'Kristus mai iha uma laran ne'e ti'an!', keta fiar siakaan tolek nia.

²⁷ Ha'u ne'e, Ema Raiklaran Isin nosi lale'an. Baa oras Ha'u kmai kikar iha raiklaran ne'e, ema hotu-hotu atu titu-naree Ha'u, hanesan ema naree mameran laka nosi lorosa'e baa loromonu.✧

²⁸ Baa oras Ha'u kmai kikar, emi atu hatene malorek Ha'u iha nabee. Hanesan ema natene

✧ 24:21 Daniel 12:1; Lia Raiklaran Falu Fila 7:14 ✧ 24:27 Lukas 17:23-24

malorek, manu kawaa naklibur iha fatin nabee, nanis noo na'an dodok iha nebaa."✠

*Yesus katak kedan Niakaan oras fila mai
(Markus 13:24-27; Lukas 21:25-28)*

²⁹ Hotu Yesus katak natutan tenik baa Niakaan maktuir sia na'ak, "Kalo loron susar nia sia siku ti'an,

'Loro matan atu nakukun luri.

Fulan moos la nakroma tenik ona.

Fitun sia mosar nosi lale'an mai.

Beran hotu-hotu iha lale'an sia moos nahutan karin.'✠

³⁰ Hotu, ema atu naree tadak iha lale'an mak natudu na'ak, Ema Raiklaran Isin atu namaan aan mai nikar. Naree nola nunia, ema nosi rai hotu-hotu iha raiklaran, atu nata'uk to'o tanis. Ha'u ktuun mai kodi kalo'an, foin sia naree Ha'ukaan beran no Ha'ukaan maka'as.✠

³¹ Hotu, Ha'u atu karuka Na'i Maromak Niakaan makbukar lale'an sia, nebee baa libur nola ema hotu-hotu mak Ha'u kboi kola ti'an, kosi rai ulun to'o rai ikun, kosi lorosa'e to'o loromonu, kosi lorokaras to'o lorokbelan."

*Loron susar sia dadi tadak na'ak, Yesus kre'is namaan aan mai ona
(Markus 13:28-31; Lukas 21:29-33)*

³² Hotu Yesus dale tenik na'ak, "Ha'u kola knaninuk nu'u ai huun. Kalo ai tahan nahuu nakmodok, nia foo tadak na'ak loro falin kre'is mai ona.

✠ **24:28** Lukas 17:37 ✠ **24:29** Yesaya 13:10, 34:4; Yeskiel 32:7; Yoel 2:10,31, 3:15; Lia Raiklaran Falu Fila 6:12-13 ✠ **24:30** Daniel 7:13; Sakarias 12:10-14; Lia Raiklaran Falu Fila 1:7

³³ Nunia moos, leron susar mak Ha'u katak ohin nia sia. Kalo leron susar nia sia to'o mai ti'an, nia foo tadak na'ak, Ha'u kre'is mai ona.

³⁴ Rona, tan Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos! Nosi ema hotu-hotu mak moris baa oras ne'e, balu sei la mate dauk, mais leron susar nia sia mai ti'an.

³⁵ Masik lale'an no raiklaran lakon mohu moos, Ha'ukaan Manfatin ne'e nafati nohuun."

*Yesus katak na'ak, Niakaan oras namaan aan mai nia, sei lia subar
(Markus 13:32-37; Lukas 17:26-30,34-36)*

³⁶ Hotu Yesus katak na'ak, "La noo ema ida mak natene wainhira Ha'u kmai kikar. Na'i Maromak Niakaan makbukar lale'an sia la natene. Ha'u moos la katene. Ha'ukaan Ama mesan, mak natene.

³⁷ Ha'u ne'e, Ema Raiklaran Isin nosi lale'an. Oras Ha'u kmai kikar, nu'u oras uluk aan, mak oras Noh sei moris.✧

³⁸ Baa oras nia, motasa'e boot sei la mai dauk. Ema moris hanesan da-dauk dei. Sia naa-nemu namidar aan, nodi nola malu bele-bele, to'o Noh tama baa roo boot nia laran.

³⁹ Oras motasa'e mai, lulun nodi sia, foin siakaan matan nakloke, no sia natene nola saa mak dadi ti'an nia. Nunia moos, baa oras Ha'u kmai kikar.✧

⁴⁰ Kalo ema na'in rua serwisu iha to'os, teki-tekis Na'i Maromak foti nodi ida, nela ida.

⁴¹ Kalo feto na'in rua fai hare, teki-tekis Na'i Maromak foti nodi ida, nela ida.

✧ 24:37 Lia Uluk Fohon 6:5-8 ✧ 24:39 Lia Uluk Fohon 7:6-24

⁴² Tan lia nia, emi musti daka aan loron-kalan, tan la hatene wainhira emikaan Na'in atu namaan aan mai nikar.

⁴³ Hanoin! Kalo ema uma na'in natene na'ak, kalan ne'e ema na'ok atu mai, nanis nia daka bei-beik.

⁴⁴ Emi moos musti daka bei-beik nunia, tan emi la hatene wainhira Ha'u kmai kikar.”☆

*Yesus nanorin na'ak, ema ain-liman musti tuir bei-beik ulun hakaran
(Lukas 12:41-48)*

⁴⁵ Hotu Yesus dale tenik na'ak, “Emi musti dadi hanesan ema ain-liman mak tuir bei-beik ulun hakaran. Lia hatetek nune'e. Noo ulun ida atu baa fatin dook. Nia foti ema ain-liman ida atu naliku haa-hemu bodik niakaan ema uma laran.

⁴⁶ Kalo ulun nia mai nikar, hotu naree nia serwisu di'a-di'ak, nanis nia neon di'ak no ema nia.

⁴⁷ Rona! Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos! Kalo ema ain-liman serwisu di'a-di'ak nunia, nanis niakaan ulun atu foo beran baa nia nebee naliku ulun sasoin hotu-hotu.

⁴⁸ Mais, kalo ema ain-liman nia aat, nia atu dale iha neon laran na'ak, ‘Di'ak ti'an! Ulun la'o ti'an nune'e, sei kleur foin nia mai!’

⁴⁹ Nanoin nunia, nia nahuu ta'e ema serwisu seluk sia. Nia tuur naa-nemu namidar aan bele-bele no ema tua lanuk teen sia.

⁵⁰ Mais la nanoin nola, teki-tekis ulun fila mai.

⁵¹ Hotu ulun naloot nia tebe-tebes, to'o soe lerek nia baa luan, nebee nein namutuk no ema oin-kotuk sia. Iha fatin nia, ema noran susar basuk nodi tanis la nanawa.”

☆ 24:44 Lukas 12:39-40

25

Yesus foo lia hatetek nosi feto nurak matenek no feto nurak momok

¹ Hotu Yesus dale natutan na'ak, "Emi musti hadi'a aan atu simu Ha'u kmai kikar, hanesan feto matenek iha lia hatetek ne'e: Noo feto nurak na'in sanulu. Kalan ida, sia sai nodi badut atu baa simu sasudin mane ida iha siakaan maluk uman.☆

² Nosi sia, noo lima mak momok. Lima seluk, matenek.

³ Mak momok sia, nalu'a nodi mina resin.

⁴ Mais mak matenek sia, nodi kedas.

⁵ To'o uma nia baa, sasudin sei la mai dauk. Kleu-leur feto nurak nia sia matan nakati, to'o toba dukur.

⁶ Baa kalan boot, ema nahii na'ak, 'Hoi! Sasudin mane mai ti'an! Mai simu nia!'

⁷ Rona nola nunia, feto nurak nia sia nadeer bele-bele. Hotu sia baa nola siakaan badut atu simu sasudin mane nia.

⁸ Mais feto momok sia nusu baa feto matenek sia na'ak, 'Hoi mamaluk sia! Tulun foo ami mina oan ida lai, tan amikaan badut atu mate ona!'

⁹ Mais feto matenek sia nataa na'ak, 'Aikee! Keta nawan sa'e, tan la bele. Amikaan mina ne'e la to'o bodik ita hotu-hotu! Di'ak liu emi baa sosa iha makfa'an mina sia.'

¹⁰ Hotu sia sai baa sosa mina. Mais baa oras sia sai ti'an, sasudin mane moos to'o mai. Feto matenek sia tama baa dahur fatin bele-bele no sasudin no bainaka hotu-hotu. Tama hotu ti'an, ema sena odamatan.

☆ 25:1 Lukas 12:35

11 La kleur, feto momok sia fila mai. Sia nariik iha luan nodi nahii na'ak, 'Ama Na'i! Ama Na'i! Tulun loke odamatan baa ami lai!'

12 Mais na'in nataa na'ak, 'Hoi! La bele! Ha'u la katene emi!' "☆

13 Hotu Yesus taka lia hatetek nia na'ak, "Emi moos musti hadi'a aan nohuun, tan emi la hatene Ha'u kmai kona baa loron saa, lale, kona baa tuku hira."

Yesus foo lia hatetek nosi ema serwisu mak babilan ulun osan (Lukas 19:11-27)

14 Hotu Yesus dale natutan nodi lia hatetek ida tenik na'ak, "Kalo Ha'u kla'o kela emi ti'an, emi musti serwisu di'a-di'ak bodik Ha'u, hanesan lia hatetek ne'e: Noo ema ulun ida atu baa rai dook. Oras atu la'o, nia bolu nola niakaan ema serwisu na'in tolu, hotu naruka na'ak, 'Hola osan ne'e, halo baa osan na'in. Kalo ha'u kmai kikar, emi musti hasara baa ha'u, emi hetan funan hira ti'an.'

15 Dale notu nunia, nia foo osan kakaluk lima baa ema serwisu nomer ida,* nebee nia nala'o osan nia to'o noo funan. Hotu nia foo osan kakaluk rua baa ema serwisu nomer rua, no osan kakaluk ida baa ema serwisu nomer tolu, tuir ida-idak niakaan babelen. Hotu ulun nia la'o baa rai dook.

16 Simu nola osan nia, ema serwisu nomer ida sai kedan baa fatin fa'an. La kleur, nia netan funan kakaluk lima.

17 Nunia moos ema serwisu nomer rua. Nia netan funan kakaluk rua.

☆ 25:12 Lukas 13:25 * 25:15 Hakerek Moon lia Yunani na'ak, *talenta* lima. *Talenta* ida nia, manesak no badaen kanseran tinan sanulu resin lima laran.

18 Mais ema serwisu nomer tolu mak simu nola osan kakaluk ida nia, nia baa ke'e kuak, hotu rai subar osan nia.

19 La kleur, ulun mai nikar. Nia libur nola niakaan ema serwisu na'in tolu nia atu leno niakaan osan mak sia babilan ti'an nia.

20 Ema serwisu nomer ida tama baa, latan osan kakaluk sanulu. Nia dale na'ak, 'Ama boot! Hori hirak nia ita boot latan osan kakaluk lima baa ha'u. Oras ne'e, ketan osan funan kakaluk lima tenik.'

21 Rona nola nunia, ulun neon di'ak. Nia dale na'ak, 'Kabaas! O ne'e, ema serwisu mak di'ak. Masik ha'u la iha ne'e moos, o serwisu bei-beik tuir ha'ukaan harukan. Tan o bele babilan lia ki'ik nune'e, ha'u kfoti o atu babilan lia mak boot kaliuk. Ha'u moos kalo dahur, nebee ita hotu-hotu neon di'ak bele-bele.'

22 Hotu ema serwisu nomer rua mai latan osan kakaluk haat. Nia dale na'ak, 'Ama boot! Uluk ita boot latan osan kakaluk rua baa ha'u. Ita haree mai, tan ha'u ketan osan funan kakaluk rua tenik.'

23 Rona nola nunia, ulun moos neon di'ak. Nia dale na'ak, 'Kabaas! O ne'e moos ema serwisu mak di'ak. Masik ha'u la iha ne'e moos, o serwisu bei-beik tuir ha'ukaan harukan. Tan o bele babilan lia ki'ik nune'e, ha'u kfoti o atu babilan lia mak boot kaliuk. Ha'u moos kalo dahur, nebee ita hotu-hotu neon di'ak bele-bele.'

24 Hotu ema serwisu nomer tolu tama. Nia dale na'ak, 'Ama boot! Ha'u katene ita boot, ema mak laran maka'as. Ita boot hola saa mak ema seluk nalo, no ku'u hola saa mak ema seluk kuda.

25 Ha'u kata'uk, keta to'o osan ne'e lakon mohu, hotu ita boot taa ukun baa ha'u. Tan lia nia, ha'u ksubar osan ne'e di'a-di'ak. Ne'e, ama

boot! Mola mikar ona ama boot osan kakaluk ida ne'e, tan nafati dei!'

²⁶ Rona nola nunia, ulun nakbehek nia na'ak, 'O ne'e, ema serwisu mak aat no baruk teen! Kalo o matene ti'an ma'ak, ha'u kola saa mak ema seluk nalo, no ku'u kola saa mak ema seluk kuda,

²⁷ tan saa o la baa rai osan ne'e iha uma rai osan dei? Nebee kalo ha'u kmai kikar, bele ketan funan. Masik oan ida dei moos, so'in!'

²⁸ Hotu ulun naruka niakaan ema serwisu seluk sia na'ak, 'Hola hikar osan hosi ema ne'e, latan baa ema serwisu mak netan funan kakaluk lima nia.

²⁹ Ema mak babilan di'a-di'ak saa mak nia kaer ti'an, nia atu netan hetak wa'in tenik. Mais ema mak la no'uk babilan saa mak nia kaer ti'an, ema atu nola nikar hotu-hotu nosi nia.✠

³⁰ Hotu ulun natutan tenik na'ak, 'Kohi hola ema serwisu mak la folin ne'e. Dada sarat hodi nia baa luan. Habusik nia noran susar basuk nodi tanis la nanawa iha fatin makukun nebaa!'"✠

Yesus katak na'ak, Nia atu natetu ema ida-idak moris baa oras rai falu fila

³¹ Hotu Yesus dale liu na'ak, "Ha'u ne'e, Ema Raiklaran Isin nosi lale'an. Ha'u atu ktuun mai kikar kodi Ha'ukaan Ama beran mak maka'as, bele-bele ko Niakaan makbukar lale'an sia. Hotu Ha'u kabesi aan baa Ha'ukaan kadera ukun maka'as, nebee kleno ema ida-idak hahalok, tuir saa mak sia nalo ti'an iha raiklaran.✠

✠ **25:29** Mateus 13:12; Markus 4:25; Lukas 8:18 ✠ **25:30** Lukas 19:11-27; Mateus 8:12, 22:13; Lukas 13:28 ✠ **25:31** Mateus 16:27, 19:28

32 Baa oras nia, ema nosi rai hotu-hotu iha raiklaran naklibur. Sia ida-idak atu mai nasoru Ha'u. Ha'u atu ksasa-fa'e sia, hanesan ema makbalin sasa fa'e bibi malae nosi bibi dadi baa klibur rua.

33 Ema sia mak nalo tuir Na'i Maromak hakaran, Ha'u atu ktau sia baa Ha'ukaan sorin kwana. Mais seluk sia, Ha'u atu ktau baa sorin karuk.

34 Baa oras nia, Ha'u kaer ukun Na'in. Ha'u katak baa ema mak iha Ha'ukaan sorin kwana ka'ak, 'Emi ne'e mak simu matak-malirin hosi Ha'ukaan Ama. Mai tama baa fatin kabaas mak Nia babilan kedan bodik emi. Oras raiklaran sei la iha dauk, Nia babilan kedan ti'an fatin Nia bodik emi.

35 Emi bele tama, tan uluk baa oras Ha'u ksalaen, emi hahaan Ha'u. Baa oras Ha'u kanroo, emi haroo Ha'u. Ha'u kmai hanesan ema matak, emi simu Ha'u iha emikaan uma.

36 Ha'u la koo tais, emi foo tais baa Ha'u. Ha'u kmoras, emi mai babilan Ha'u. Ha'u iha bui, emi mai haliku Ha'u.'

37 Rona nola nunia, ema moon sia iha Ha'ukaan sorin kwana atu nataa nikar na'ak, 'Ama na'i boot, ne'e nunabee ti'an? Ama na'i na'ak, Ama na'i salaen, ami hahaan. Ama na'i nanroo, ami haroo.

38 Ama na'i hanesan ema matak, ami simu iha amikaan uma. Ama na'i la noo tais, ami foo tais.

39 Ama na'i moras, ami baa babilan. Ama na'i iha bui, ami haliku. Hori hirak ami halo lia nia sia?'

40 Ha'u atu kataa sia ka'ak, 'Rona! Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos! Baa oras emi halo lia

nunia sia bodik Ha'ukaan ema, masuk sia ema ki'ik basuk moos, emi halo ti'an bodik Ha'u!'

⁴¹ Hotu Ha'u katak kedan baa ema seluk sia mak iha Ha'ukaan sorin karuk ka'ak, 'Hoi ema aat sia! Sees hosi ne'e! Na'i Maromak lelen emi. Nia atu soe tama emi baa ha'i naraka mak laka la nanawa. Nia nadi'a ti'an fatin susar nia bodik diabu sia no siakaan ulun.

⁴² Emi kona lelen nia, tan oras Ha'u ksalaen, emi la hahaan ha'u. Oras Ha'u kanroo, emi la haroo Ha'u.

⁴³ Ha'u kmai hanesan ema matak, emi la simu Ha'u iha emikaan uma. Ha'u la koo tais, emi la foo. Ha'u kmoras, emi la babilan. Ha'u iha bui, emi la haliku.'

⁴⁴ Rona nola nunia, ema aat nia sia atu nataa na'ak, 'Ama na'i boot, ne'e nunabee ti'an? Ama na'i na'ak, Ama na'i salaen, ami la hahaan. Ama na'i nanroo, ami la haroo. Ama na'i mai hanesan ema matak, ami la simu iha amikaan uma. Ama na'i la noo tais, ami la foo. Ama na'i moras, ami la babilan. Ama na'i iha bui, ami la haliku. Hori hirak ami halo ama na'i nunia?'

⁴⁵ Hotu Ha'u atu kataa sia ka'ak, 'Rona! Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos! Baa oras emi la tulun Ha'ukaan ema ki'ik sia, emi la tulun Ha'u ti'an.'

⁴⁶ Hotu ema aat nia sia netan kastikar nima-nimak. Mais ema moon nia sia netan moris nima-nimak."✧

26

*Ema boot sia buka dalan atu no'o Yesus
(Markus 14:1-2; Lukas 22:1-2; Yohanis 11:45-53)*

¹ Yesus nanorin notu lia nia sia hotu-hotu, Nia katak baa Niakaan maktuir sia na'ak,

² “Emi hatene ti'an ha'ak baa loron rua tenik, itakaan loron di'ak sia to'o mai ona. Loron di'ak nia mak ita halo Dahur Tubi Bakae. Kalo loron di'ak nia to'o ti'an, ema atu fa'an Ema Raiklaran Isin ne'e. Hotu sia nedi no'o Ha'u baa ai karuus.”[☆]

³ Baa oras Yesus dale nunia, na'ilulik ulun sia no fukun adat sia naklibur iha Kayafas uman. Kayafas nia, mak na'ilulik ulun boot.

⁴ Kayafas sia buka dalan atu kohi no-nook Yesus, nebee sia bele no'o Nia.

⁵ Mais sia nahulin dalan na'ak, “Hein lai! Keta kohi Nia baa loron di'ak sia, tan ema lear sia bele nakfetik ita.”

Feto ida fui mina morin folin todan baa Yesus ulun

(Markus 14:3-9; Yohanis 12:1-8)

⁶ Baa oras nia, noo ema ida naran Simon. Nia nein iha leo Betania. Uluk, ema nakribi nia tan kona moras funi mea. Mais oras ne'e, nia di'ak ti'an. Baa oras loron di'ak nia sia sei la to'o dauk, Yesus sia baa naa iha Simon uman.

⁷ Baa oras sia naa, feto ida mai nasoru Yesus. Feto nia kaer botir ida mak ema nalo nosi fatuk mahoo folin todan.* Botir nia moos nahisi mina morin isin mak folin todan basuk. To'o Yesus baa, feto nia fui nanii mina nia baa Yesus ulun atu dadi tadak na'ak nia nakneter Yesus.

⁸ Mais baa oras Yesus Niakaan maktuir sia titunaree nunia, sia krakat na'ak, “Hoi! Feto saa

[☆] 26:2 Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 12:1-27 * 26:7 Botir nia, Hakerek Moon Lia Yunani na'ak halo hosi fatuk naran ἀλάβαστρος ('alabastros'). Haree Lukas 7:37-38.

mak ne'e, to'o soe butan mina morin mahoo folin todan basuk nia!

⁹ Di'ak liu fa'an mina nia dei, nebee fa'e osan wa'in nia baa ema mukit!"

¹⁰ Mais Yesus natene siakaan neon. Nia dale na'ak, "Keta hasusar fetu ne'e! Ha'u neon di'ak, tan nia fui ti'an mina morin ne'e baa Ha'u.

¹¹ Ema mukit sia namutuk no emi bei-beik. Mais la kleur ona, Ha'u la kamutuk ko emi tenik,✧

¹² tan Ha'u atu kmate ona. Nodi fui mina morin ne'e baa Ha'u, fetu ne'e nahulin ti'an Ha'ukaan isin, hanesan nia kari kedan ai funan baa Ha'ukaan maten.

¹³ Rona! Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos! Oras ema keke lema Na'i Maromak Manfatin Di'ak baa fatin hotu-hotu iha raiklaran tomak, sia moos nanis dale fetu ne'e niakaan dadi'ak. Hodi nunia, ema nanoin fetu ne'e to'o nimanimak."

Yudas kabuar lia fuan no ema boot Yahudi sia atu latan Yesus

(Markus 14:10-11; Lukas 22:3-6)

¹⁴ Nosi Yesus Niakaan maktuir na'in sanulu resin rua nia, na'in ida naran Yudas Iskariot. Baa laron nia, nia sai baa buka na'ilulik ulun sia.

¹⁵ To'o sia baa, nia nusu na'ak, "Ama sia! Kalo ha'u kbele tulun emi kohi Yesus, emi foo saa baa ha'u?"

Sia moos nataa na'ak, "Kalo makara fa'an Nia baa ami, ami nanis selu." Hotu sia sura nola osan murak tomak tolu nulu, latan baa Yudas.✧

¹⁶ Hotu Yudas sai atu buka dalan latan Yesus baa sia.

✧ 26:11 Hanoin Hikar Dalan Moris 15:11 ✧ 26:15 Sakarias 11:12

Yesus nadahur Paska no Niakaan maktuir sia (Markus 14:12-21; Lukas 22:7-14,21-23; Yohannis 13:21-30)

¹⁷ Sura tinan ema Yahudi sia nadahur loron di'ak, loron hitu laran. Sia nanaran loron di'ak nia sia na'ak, 'Dahur Tubi Bakae'. Baa oras dahur nia atu nahuu ona, Yesus Niakaan maktuir sia mai nusu baa Nia na'ak, "Ama! Ohin kalan ne'e ita musti loke Dahur Tubi Bakae hodi ho'o bibi malae atu haa baa Paska. Ama nakara ami baa hadi'a dahur fatik iha nabee?"

¹⁸ Hotu Yesus nataa na'ak, "Emi tama baa kota laran, hotu atu hasoru hola katuas ida. Katak baa nia ha'ak nune'e, 'Ama! Amikaan Ama Manorik nusu fatin ida iha ama uman atu nadahur Paska no Niakaan maktuir sia.'"

¹⁹ Yesus naruka notu nunia, Niakaan maktuir sia moos baa nalo tuir nunia. Hotu sia nadi'a dahur Paska iha fatin nia.

²⁰ Kalan ti'an, Yesus no Niakaan maktuir na'in sanulu resin rua tuur nadahur.

²¹ Baa oras sia naa, Yesus dale na'ak, "Fiar Ha'u! Ema ida nosi emi atu latan Ha'u baa ema seluk."

²² Rona nola nunia, sia noran la di'ak. Sia ida-idak nusu baa Yesus na'ak, "Ema mak Ita Boot dale nia, ha'u ka?"

²³ Nia moos nataa na'ak, "Ema mak loban tubi namutuk no Ha'u baa haan fatik ne'e, nia mak atu fa'an lakon Ha'u.✠"

²⁴ Hanoin! Ema Raiklaran Isin ne'e musti mate atu nato'o saa mak Maromak mako'an sia nakerek kedan hori uluk. Mais sintidu! Ema mak fa'an Ha'u, nia atu natiu niakaan dinu! Di'ak liu niakaan inan la nahoris kedan nia!"

✠ **26:23** Kananuk Sia 41:10

²⁵ Hotu Yudas, mak atu fa'an Yesus, moos nusu kalolon na'ak, "Nanis ema mak Ama dale nia, lahoos ha'u ka?"

Yesus nataa na'ak, "O na'in du'uk mak ma'ak nunia ti'an."

Yesus katak na'ak, tubi no anggor ween dadi tadak atu hodi hanoin Nia

(Markus 14:22-26; Lukas 22:14-20; 1 Korintus 11:23-25)

²⁶ Baa oras sia sei naa, Yesus foti nola tubi baluk ida, nodi sera dodan baa Na'i Maromak. Hotu Nia tohi fa'e tubi nia, lolo foo baa Niakaan maktuir sia. Nia katak na'ak, "Tubi ne'e, Ha'ukaan isin. Simu, haa baa ona!"

²⁷ Nunia hotu, Nia nola hemu fatik ida mak nakonu anggor ween. Nia namulak tenik, sera dodan baa Na'i Maromak. Hotu Nia lolo foo baa Niakaan maktuir sia. Nia katak na'ak, "Simu, hemu baa ona."

²⁸ Anggor ween ne'e, Ha'ukaan raan mak atu nakduar nodi sori ema lear nosi sala. Nodi raan ne'e, Na'i Maromak namate menon foun no emi.✧

²⁹ Mais nebee emi hatene, nahuu nosi oras ne'e, Ha'u la kemu tenik anggor ween ona, to'o Ha'ukaan Ama nabesi aan kaer ukun iha lale'an ti'an, foin Ha'u kemu tenik ko emi."

³⁰ Yesus dale notu nunia, sia nananu kananuk ida nodi tonun Na'i Maromak. Baa kalan nia moos, sia la'o kedan baa Foho Saitun.

Yesus katak kedan na'ak, Petrus atu neli Nia
(Markus 14:27-31; Lukas 22:31-34; Yohanis 13:36-38)

✧ **26:28** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 24:8; Yeremia 31:31-34

31 Baa oras sia la'o nia, Yesus katak baa Niakaan maktuir sia na'ak, "Ohin kalan ne'e, emi hotu-hotu atu halai hela Ha'u. Hori uluk Maromak mako'an nakerek nela kedan nosi lia ne'e na'ak,

'Ha'u atu ko'o makbalin.

Hotu niakaan bibi malae sia nalai keen karin.'✠

32 Nanis Ha'u kmate. Mais, kalo Ha'u kmoris kikar ti'an, Ha'u atu kbaa uluk kein emi iha rai Galilea nebaa."✠

33 Rona nola nunia, Petrus sakar na'ak, "La bele nunia Ama! Masik ema seluk sia hotu-hotu nalai nela Ama moos, ha'u la kla'o kela Ama!"

34 Yesus nataa na'ak, "Nunia ka? Rona mai Petrus. Ha'ukaan dalen ne'e, tebes no loos! Ohin kalan ne'e, manu sei la kokoreek dauk, o meli Ha'u isin tolu ti'an ma'ak, o la matene Ha'u!"

35 Mais Petrus sakar tenik na'ak, "Lale Ama! Kalo Ama mate, ha'u moos mate tuir. Ha'u la kalai kela Ama!" Petrus niakaan mamaluk sia ida-idak moos na'ak nunia.

*Yesus namulak iha To'os Getsemani
(Markus 14:32-42; Lukas 22:39-46)*

36 Hotu Yesus sia la'o iha Foho Saitun, to'o to'os ida naran 'Getsemani'.† Iha nia Yesus katak baa Niakaan maktuir sia na'ak, "Tuur heik iha ne'e lai, tan Ha'u atu kbaa kamulak iha nebaa."

37 Mais Nia bolu nola Petrus, Yakobus no Yohanis, nebee sia baa bele-bele no Nia. Nahuu baa oras nia, Nia noran susar basuk no neon la metin.

✠ **26:31** Sakarias 13:7 ✠ **26:32** Mateus 28:16 † **26:36** Iha lia Ibrani, 'Getsemani' lia isin na'ak, 'laledun mina nosi saitun fuan'.

³⁸ Hotu Nia katak baa sia na'ak, "Ha'ukaan neon susar basuk! Koran nu'u atu kmate dei. Emi tuur daka ho Ha'u iha ne'e lai."

³⁹ Hotu Nia la'o soruk oan ida tenik. Nia nakni'a sudur baa rai nodi namulak na'ak, "Ama! Kalo Ama nakara, Ha'u lalika katiu kola susar ne'e. Mais keta tuir Ha'ukaan hakaran, tuir Ama hakaran dei."

⁴⁰ Namulak notu, Yesus fila baa Niakaan mak-tuir na'in tolu nia. Mais sia toba dukur. Nia nafanun sia nodi dale baa Petrus na'ak, "Hoi Petrus! Nansaa emi toba? Ha'u iha nebaa la oras dei, mais emi la bele hadeer tuur daka oan ida no!"

⁴¹ Kose haroma emikaan matan lai, hotu daka ho Ha'u! Emikaan neon nanis nakara nalo di'ak, mais emikaan isin la biit. Di'ak liu emi hamulak, nebee kalo kona sokur, emi bele terus."

⁴² Hotu Nia baa namulak tenik na'ak, "Ama! Kalo Ha'u kmusti katiu kola susar ne'e, nebee tuir Ama hakaran dei."

⁴³ Namulak notu, Nia fila nikar baa Niakaan maktuir na'in tolu nia. Mais sia toba nikar ti'an, tan matan nakati todan.

⁴⁴ Hotu Nia la'o nela sia, baa namulak isin ida tenik. Nia nakro'an nikar baa Aman, nebee keta nabusik lerek Nia natiu susar nia, mais nebee tuir Aman hakaran dei.

⁴⁵ Namulak notu, Nia fila nikar baa nafanun Niakaan maktuir sia na'ak, "Emi sei toba ka? Haree lai! Niakaan oras to'o ona. Ema mak atu fa'an Ema Raiklaran Isin mai ti'an. Ema mai koho Ha'u atu laten Ha'u baa ema aat liman.

⁴⁶ Hadeer ona! Loke matan, mana kokon baa nebaa lai! Ema mak fa'an Ha'u mai ti'an. Mai ita baa hasoru nia ona!"

*Emā boot sia solok emā baa kōhi Yesus
(Markus 14:43-50; Lukas 22:47-53; Yohānis
18:3-12)*

⁴⁷ Yesus sei dale nunia, Niakaan maktuir ida naran Yudas mai no emā wa'in. Sia mai nodi surik no ai kaliduk atu kōhi Yesus. Sia tuir ukun nosi emā boot sia, mak na'ilulik ulun sia no fukun adat sia.

⁴⁸ Uluk Yudas foo kedan tadak baa sia na'ak, "Haree di'a-di'ak! Emā mak ha'u kde'i, kōhi hola Nia ona! Tan Nia mak emi buka!"

⁴⁹ To'o Yesus baa, Yudas liu kedan baa Niakaan oin nodi na'ak, "Tabe, Amā Boot!" Hotu Yudas nako'ak nodi de'i Nia.

⁵⁰ Yesus nusu nia na'ak, "Yudas! O mai ne'e atu malo saa?" Hotu emā lear nia kabuun baa, kōhi nola Yesus.

⁵¹ Mais la natene falik, Yesus eman ida losu nola taha, taa kotu emā ida tilun sorin. (Emā kanek nia, na'ilulik ulun boot atan.)

⁵² Naree nunia, Yesus katak baa emā mak taa nia na'ak, "Maknua mikar okaan taha, tan emā mak nakaat nodi taha, nia moos atu mate kona taha.

⁵³ O la matene ka? Ha'u kbele kusu Ha'ukaan Amā nebee solok Niakaan makbukar maliun-maliun[‡] mai nosi lale'an atu tulun Ha'u.

⁵⁴ Mais lalika. Habusik baa, nebee emā ne'e sia kōhi nola Ha'u. Tan lia ne'e sia hotu-hotu nato'o saa mak hakerek kedan hori uluk iha Hakerek Moon."

⁵⁵ Hotu Yesus dale baa emā lear nia sia na'ak, "Hoi! Nansaa mai kōhi Ha'u hodi surik no ai kaliduk? Ha'u ne'e, emā aat ka? Sura loron Ha'u

[‡] **26:53** Hakerek Moon lia Yunani na'ak 'legion' sanulu resin rua. Sondadu Roma legion ida, kona emā na'in rihun neen.

kanorin ema iha Uma Hamulak Huun, mais emi la mai koho Ha'u.✧

⁵⁶ Mais so'in baa dei! Kohi hola Ha'u ona! Tan lia ne'e nato'o saa mak Maromak mako'an sia nakerek kedan hori uluk iha Hakerek Moon."

Titu-naree ema lear koho Yesus nunia, Niakaan maktuir sia nata'uk tebes to'o ni'it aan nalai nela Nia.

Ema nodi Yesus baa moon-metan

(Markus 14:53-65; Lukas 22:54-55,63-71; Yohannis 18:13-14,19-24)

⁵⁷ Baa oras nia, na'ilulik ulun sia, manorik ukun sia, no fukun Yahudi sia naklibur ti'an iha na'ilulik ulun boot Kayafas uman. Ema mak koho Yesus ohin nia, sia nodi Nia baa Kayafas uman.

⁵⁸ Petrus moos tuir no-nook nosi kotuk. To'o uma nia baa, Petrus moos tama baa lalawar, hotu tuur bele-bele no ema iha nia. Nia buka natene saa mak atu dadi baa Yesus.

⁵⁹ Iha uma nia laran, ema boot sia buka lia kakaer atu nodi nasalak Yesus, tan nakara taa ukun mate baa Nia.

⁶⁰ Masik sia natama ema mataa lia tolek wa'in moos, sia la netan lia kakaer ida kedan. Mais ikus basuk, foin netan ema na'in rua

⁶¹ mak nataa na'ak, "Ami rona Ema ne'e dale na'ak, 'Ha'u atu karo'on Uma Hamulak Huun. Mais to'o wainrua, Ha'u kariik kikar.'"✧

⁶² Hotu Kayafas nariik iha oin nodi nusu baa Yesus na'ak, "Ema wa'in tula sala baa O. Tan saa O no-nook dei?"

⁶³ Mais Yesus la nataa kois. Hotu na'ilulik nia nusu tenik na'ak, "Ha'u atu kusu ne'e, mais O musti mataa tebe-tebes hanesan O mataa baa

✧ 26:55 Lukas 19:47, 21:37 ✧ 26:61 Yohannis 2:19

Na'i Maromak mak moris iha lale'an. Ema balu na'ak, O ne'e Kristus, Na'i Maromak Oan. Lia nia tebes ka lale?"

⁶⁴ Yesus nataa na'ak, "Ama dale nia tebes. Nosi ikus, emi atu haree Ha'u, mak Ema Raiklaran Isin, tuur iha lale'an iha Na'i Maromak sorin kwana. Ha'u atu kaer ukun kamutuk ko Nia mak beran kaliuk nia. Emi moos haree Ha'u kmai kikar, ktuun kodi kalo'an."✠

⁶⁵ Rona nola Yesus nataa nunia, na'ilulik nia nawan sa'e tebe-tebes, to'o lees nasira niakaan faru klobor. Hotu nia katak baa ema hotu-hotu iha nia na'ak, "Ita lalika buka ema mataa lia tenik! Emi rona du'uk Nia foti aan nu'u Na'i Maromak Oan. Nia dale nahaat Na'i Maromak ti'an! Tuir itakaan ukun, kalo ema nalo aan nu'u Na'i Maromak, ema nia musti mate!

⁶⁶ Dadi, ita atu hakotu nunabee?"

Sia hotu-hotu nahii na'ak, "Ema ne'e, sala tebes! Musti taa ukun mate baa Nia!"✠

⁶⁷ Hotu ema na'in hira soruk baa soe kaban baa Yesus. Sia moos basa nakdiuk Nia✠

⁶⁸ nodi naleuk na'ak, "Hoi! Kalo O ne'e Kristus tebes, O ma'ak kokon see mak tuku O ne'e?"

*Petrus neli Yesus isin tolu
(Markus 14:66-72; Lukas 22:56-62; Yohanis 18:15-18,25-27)*

⁶⁹ Baa oras nia, Petrus sei tuur iha lalawar. Hotu ata feto ida mai dale no nia na'ak, "Ohin nia, o moos bele-bele mo Yesus, ema Nasaret nia ka?"

⁷⁰ Mais Petrus neli iha ema wa'in nia oin na'ak, "Lale! Nansaa o musu nunia? Ha'u la katene ema nia."

✠ 26:64 Daniel 7:13

✠ 26:66 Ukun-badu Na'ilulik 24:16

✠ 26:67 Yesaya 50:6

⁷¹ Hotu Petrus sai baa nariik iha odamatan nanokar oin. Feto ida seluk naree nia, hotu katak baa ema sia iha nia na'ak, "Ohin nia, ema ne'e moos bele-bele no Yesus, ema Nasaret nia."

⁷² Mais Petrus sakar na'ak, "O bula arumak! Ha'u ktuku fatuk la katene ema nia!"

⁷³ La kleur tenik, ema seluk dale baa Petrus na'ak, "Hoi! Keta maktolek tenik ma'ak o la matene ema nia! Tan okaan lia klalain, manesak no ema Galilea sia!"

⁷⁴ Mais Petrus sakar nodi nabasuk lian tenik na'ak, "Hoi! Ha'u ktuku fatuk la katene ema nia!" Baa oras nia moos, manu kokoreek.

⁷⁵ Rona nola manu kokoreek, Petrus moos nanoin nola Yesus Niakaan lia fuan ohin nia mak na'ak, "Manu sei la kokoreek dauk, o meli Ha'u isin tolu ti'an, ma'ak o la matene Ha'u." Nanoin nola nunia, Petrus sai nikar baa luan nodi tanis nanse'ur aan.

27

*Ema nodi Yesus baa Gubernur Pilatus
(Markus 15:1; Lukas 23:1-2; Yohannis 18:28-32)*

¹ Seisawan oan, ema hotu-hotu mak iha moon-metan Yahudi nia, kabuar lia atu no'o Yesus.

² Hotu sia kesi Nia nodi baa gubernur Pilatus, tan sia nakara nebee gubernur taa ukun mate baa Nia.*

*Yudas mate nisa aan
(Kristus Klosan Lian 1:18-19)*

³ Baa oras Yudas natene na'ak na'ilulik ulun sia no fukun adat sia nakotu atu no'o Yesus, nia neon

* **27:2** Baa oras nia, ema boot Yahudi sia la noo beran atu taa ukun mate baa ema. Tan lia nia, sia nodi Yesus baa Gubernur Pilatus, tan nia kaer ukunrai Roma iha nia.

monu baa niakaan salan, tan nia mak fa'an lakon Yesus baa sia. Hotu Yudas baa nasoru sia atu foo nikar siakaan osan murak tomak tolu nulu nia.

⁴ Nia katak na'ak, "Ha'u kalo sala ti'an, tan ha'u klatan baa emi ema mak la noo sala sa-saa."

Mais sia nataa na'ak, "Hoi! Ami la hatene o ona! O musti matiu du'uk sala nia."

⁵ Hotu Yudas soe lerek osan nia iha Uma Hamulak Huun laran. Hotu nia sai, baa nisa aan to'o mate.

⁶ Rona nola lia nia, na'ilulik sia libur nola osan nia hotu dale na'ak, "Ita la bele hatama hikar osan ne'e baa osan sera fatin, tan osan ne'e kadoor ti'an.

⁷ Ita rona badaen sasanan ida atu fa'an niakaan rai. Di'ak liu ita hodi osan ne'e baa sosa hola rai nia. Hodi nunia, ita bele halo rai nia dadi rate fatin bodik ema matak sia, kalo sia mate iha Yerusalem ne'e."

⁸ Hotu sia nodi osan nia, baa sosa nola rai nia. To'o baa oras ne'e, ema sei temi rai nia na'ak, 'Rai Raa'.[☆]

⁹ Lia ne'e nato'o saa mak Maromak mako'an Yeremia nakerek kedan hori uluk na'ak, "Hori uluk aan ema Isra'el sia nodi osan murak tomak tolu nulu atu sosa nola ata ida.

Tan lia nia, sia nola osan murak tomak tolu nulu

atu sosa nola rai rohan ida.

¹⁰ Rai nia, sia sosa nola nosi badaen sasanan, tuir saa mak Na'i Maromak naruka ti'an baa ha'u."[☆]

*Yesus iha Gubernur Pilatus oin
(Markus 15:2-5; Lukas 23:3-5; Yohanis 18:33-38)*

[☆] **27:8** Kristus Klosan Lian 1:18-19 [☆] **27:10** Sakarias 11:12-13; Yeremia 18:2-4, 19:1-11, 32:6-15

11 Ema nodi Yesus to'o gubernur baa ti'an, gubernur nusu Yesus na'ak, 'Ema ne'e sia na'ak O ne'e, Na'in Yahudi. Tebes ka lale?"

Yesus nataa na'ak, "Tebes. Ama dale nia loos."

12 Hotu na'ilulik ulun sia no fukun adat sia tula lia wa'in baa Yesus, mais la nataa kedan.

13 Hotu gubernur nusu nikar na'ak, "O la rona sia dale nia ka? Sia tula sala wa'in baa O ti'an. Tan saa O la mataa?!"

14 Mais Nia la nataa kedan, to'o gubernur moos benar.

*Gubernur Pilatus taa ukun mate baa Yesus
(Markus 15:6-15; Lukas 23:13-25; Yohanis
18:39—19:16)*

15 Sura tinan, natoon baa ema Yahudi nadahur Paska, gubernur nabusik ema bui ida tuir ema lear boi.

16 Baa oras nia, noo ema bui ida naran Barabas.† Ema hotu-hotu natene nia, tan nia ema aat basuk.

17 Baa loron nia, ema lear moos baa gubernur Pilatus atu nusu nebee nia nabusik sai ema bui ida, tuir siakaan adat. Rona nunia, Pilatus nusu baa sia na'ak, "Di'ak! Mais ha'u atu kabusik see? Iha ne'e, Barabas no Yesus mak ema temi na'ak Kristus. Ha'u kabusik mak nabee? Emi na'in boi du'uk."

18 (Gubernur dale nunia, tan nia natene ti'an na'ilulik ulun sia nodi Yesus baa nia, tan sia rai hirus baa Yesus.)

19 Oras gubernur sei tuur leno lia nia, niakaan feen solok lia baa nia na'ak, "Ama sintidu! Keta taa ukun baa Yesus nia, tan Nia ema moon. Hori

† 27:16 Hakerek Moon lia Yunani balu na'ak, 'Yesus Barabas', balu tenik na'ak 'Barabas' dei.

fonin aan ha'u kme'i la di'ak. To'o oras ne'e moos, ha'u ksei koran la di'ak."

²⁰ Mais na'ilulik ulun sia no fukun adat sia sasuku bei-beik ema lear nia, nebee sia nusu gubernur nabusik Barabas no taa ukun mate baa Yesus.

²¹ Tan baa nia, gubernur nusu tenik baa sia na'ak, "Nosi ema na'in rua ne'e, ha'u kabusik ida nabee?"

Sia moos nataa bele-bele na'ak, "Barabas! Mabusik Barabas dei!"

²² Hotu gubernur nusu tenik na'ak, "Kalo nunia, ha'u kalo nunabee baa Yesus ne'e, mak ema temi Kristus?"

Sia hotu-hotu moos nahii bele-bele na'ak, "Ho'o Nia dei! Hedi Nia baa ai karuus!"

²³ Hotu gubernur nusu tenik na'ak, "Mais Nia sala saa? Ha'u kleno Nia ti'an, mais la ketan sala kois!"

Masik nunia moos, sia hotu-hotu nahii maka'as liu tenik na'ak, "Ho'o Nia! Hedi Nia baa ai karuus ona!"

²⁴ La kleur falik, gubernur natene na'ak nia la bele nalo saa tenik, tan ema lear nia atu krakat to'o nakfetik. Tan lia nia, nia nola wee nodi fasi liman iha siakaan oin. Nia moos katak baa sia na'ak, "Ha'u la katiu ema ne'e niakaan mate! Emi hotu-hotu mak hatiu!"✧

²⁵ Ema lear nia moos nahii nodi nataa na'ak, "So'in baa! Habusik ami ho amikaan bein oan sia mak hatiu hola Niakaan raan!"

²⁶ Rona nola nunia, gubernur dale na'ak, "Loos emi dei." Hotu nia nabusik Barabas tuir siakaan hakaran. Mais nia naruka ema no'at Yesus nodi

✧ **27:24** Hanoin Hikar Dalan Moris 21:6-9

oe besi tarak.‡ No'at notu, nia latan Yesus baa sondadu sia, nebee sia nodi baa atu nedi no'o baa ai karuus.

*Sondadu sia naleuk nakdiuk Yesus
(Markus 15:16-20; Yohanis 19:2-3)*

²⁷ Nunia hotu, sondadu sia dada nodi Yesus baa siakaan fatin iha gubernur tofatik. Hotu sia bolu nola mai siakaan mamaluk sia hotu.§

²⁸ Sia kolu Yesus Niakaan tais no natais nikar Nia nodi faru klobor ida. Faru nia ilas mean asuaten,* hanesan na'in sia natais.

²⁹ Hotu sia nola ai tarak lain, noman nalo baa sabeo tarak. Hotu sia tau sabeo nia baa Yesus ulun nodi naleuk nakdiuk Nia, hanesan sia foti na'i foun nodi sabeo na'in. Sia moos nakaer ai kno'an ida baa Yesus liman kwana, hanesan kno'an ukun. Sia nakni'a se'i oin baa Nia, nodi naleuk na'ak, "Tabe, Na'in Yahudi."

³⁰ Sia moos soe kaban baa Nia. Sia nola kno'an nia nosi Yesus liman, nodi ta'e nakdiuk Niakaan ulun.

³¹ Naleuk nakdiuk Nia notu, sia kolu faru klobor nia, hotu natais nikar Niakaan tais baa.

‡ **27:26** Sondadu Roma sia nodi oe mak nalo nosi tali kulit lolon hira sia. Hotu, sia kesi ruin meik, lale, makdadi meik, baa tali kulit nia rohan sia. Kalo ho'at rua-ruan hodi oe nia, isin kulit naklu'as mohu. Ema Yahudi tau ho'at kladik to'o isin haat nulu dei. Mais, sondadu Roma sia la sura. Sia no'at bei-beik. § **27:27** Sondadu siakaan fatin nia, sia temi nodi lia Latin na'ak, *praetorium*. Fatin nia, sondadu siakaan fatin du'uk iha ukunrai tofatik. Hakerek Moon lia Yunani na'ak, sia bolu siakaan mamaluk *speira* ida. *Speira* ida nia, manesak no sondadu na'in atus neen. * **27:28** Tuir loos; Mateus nakerek na'ak faru nia ilas 'mean lakan'. Markus mak nakerek na'ak ilas 'mean asuaten'.

Hotu sia nodi Nia sai baa kota Yerusalem luan atu nedi no'o Nia baa ai karuus.

*Sia nedi Yesus baa ai karuus
(Markus 15:21-32; Lukas 23:26-43; Yohanis 19:17-27)*

³² Oras sia dada nodi Yesus baa, sia nasoru nola ema na'in ida iha dalan klaran. Ema nia naran Simon. Nia nosi kota Kirene. Hotu sondadu sia seten nia natiu Yesus Niakaan ai karuus.

³³ Hotu sia la'o to'o fatin ida naran *Golgota*. (Naran ne'e na'ak, "fatin ulun ruin".)

³⁴ Iha nia, sia atu naroo Yesus nodi anggor ween kahur ai moruk, nebee Nia bele terus moras. Yesus norut oan ida, hotu dudu fila.✠

³⁵ Hotu sia nedi Nia baa ai karuus, hotu taman ai karuus nia. Hotu sondadu sia suut liman atu nodi natene see mak netan Yesus farun.✠

³⁶ Hotu sia tuur daka iha nia.

³⁷ Sia moos nakerek baa ai kabelak ida na'ak, "NE'E YESUS, NA'I YAHUDI"

Hotu sia nedi kedan ai kabelak nia baa ai karuus iha Yesus ulun leten, nebee ema bele natene lia krarain taa ukun mate baa Nia.

³⁸ Iha nia moos, sia nedi no'o ema madauk teen na'in rua. Ida iha Yesus sorin kwana, ida tenik iha sorin karuk.

³⁹ Ema hotu-hotu mak la'o tuir nia, titu-naree Yesus. Sia nakmulisibun nodi naleuk Nia.† ✠

⁴⁰ Sia nahii baa Nia na'ak, "Hoi! O ma'ak O bele maro'on Uma Hamulak Huun, to'o baa wainrua mariik mikar ti'an. Tebes ka? Kalo O tebe-tebes

✠ 27:34 Kananuk Sia 69:22 ✠ 27:35 Kananuk Sia 22:19

† 27:39 Hakerek Moon lia Yunani na'ak sia 'kiku ulun'. Ema Yahudi sia kiku ulun nodi naleuk ema, nu'u ita hakmulisibun hodi haleuk ema. ✠ 27:39 Kananuk Sia 22:8, 109:25

Na'i Maromak Oan, sori aan tuun mosi ai nia ona."☆

41 Nunia moos, na'ilulik ulun sia, manorik ukun sia, no fukun adat sia naleuk Nia na'ak,

42 "Nia bele sori ema seluk, mais la bele sori aan du'uk. Uluk Nia katak na'ak, Nia ema Isra'el siakaan na'in! Kalo nunia, di'ak liu Nia tuun nosi ai nia lai, foin ita fiar Nia.

43 Kalo Nia tebe-tebes Na'i Maromak Oan, habusik nebee

'Nia nagoon baa Na'i Maromak.

Kalo Na'i Maromak beer Nia,

habusik Na'i Maromak mak sori Nia.'"☆

44 Ema madauk na'in rua nia moos tuir naleuk Nia nunia.

Yesus mate

(Markus 15:33-41; Lukas 23:44-49; Yohanis 19:28-30)

45 Nunia hotu, nakukun luri taka nola rai nia nosi loro natetu to'o tuku tolu loro malirin.

46 Kre'is tuku tolu loro malirin, Yesus nahii nodi siakaan lia Aram na'ak, "Eli! Eli! Lema sabaktani?" (Lia isin na'ak, "Ha'ukaan Maromak! Ha'ukaan Maromak! Tan saa Ama tali'ur la'o mela Ha'u nune'e?")☆

47 Ema na'in hira mak kre'is ai karuus nia rona nola Yesus lian maliak nia. Sia moos dale na'ak, "Hoi! Rona lai. Nia bolu Elia, mak Maromak mako'an uluk nia!"

48 Hotu ema ida nalai kedan baa nola wee teen, loban tama baa tua siin. Nia tuu wee teen nia nodi ai kno'an rohan, hotu lolo soruk baa Yesus ibun, nebee Nia norut.☆

☆ 27:40 Mateus 26:61; Yohanis 2:19 ☆ 27:43 Kananuk Sia 22:9

☆ 27:46 Kananuk Sia 22:2 ☆ 27:48 Kananuk Sia 69:22

49 Mais ema seluk tenik dale na'ak, "Hein lai! Ita haree kokon! Elia atu mai sori Nia ka lale?"

50 Hotu Yesus nahii tenik nodi lian maka'as. Hotu nawan kotu.

51 Iha Uma Hamulak Huun noo tais odamatan boot ida mak neli Na'i Maromak Ke'an Lulik Kaliuk. Natoon baa Yesus nawan kotu, tais odamatan nia naksira fa'e baa rua, nosi leten to'o raik. Baa oras nia moos, rai kakekuk to'o fatuk boot nakfera.✠

52 Rate sia moos nakloke. Na'i Maromak eman sia mak mate ti'an, Nia nalo balu moris nikar.

53 Baa oras Yesus moris nikar ti'an, sia sai mai nosi siakaan rate tama baa Yerusalem. Ema lear moos naree nodi matan du'uk.

54 Iha Golgota, sondadu ulun no niakaan ainliman sia daka Yesus Niakaan ai karuus. Baa oras sia naree rai kakekuk no lia hotu-hotu mak dadi nia, sia nata'uk basuk. Sia dale na'ak, "Adeei! Ema ne'e, Na'i Maromak Oan tebes!"

55 Feto na'in hira moos titu Yesus mate nosi dook. Sia tuir Nia ti'an nosi Galilea, tan uluk sia mak naliku Yesus no Niakaan ema sia.

56 Iha fetu nia sia, noo Maria nosi leo Magdala, Maria ida tenik (mak Yakobus no Yusuf inan), no Sebadeus feen (mak Yakobus no Yohanis inan).✠

Sia nakoi Yesus

(Markus 15:42-47; Lukas 23:50-56; Yohanis 19:38-42)

57 Yesus mate nia, kona baa loron lima. Awan, kona baa ema Yahudi siakaan loron hamulak, mak loron hanawa serwisu. Iha nia noo ema ida naran Yusuf. Nia ema maksoin nosi leo Arimatea. Nia moos tuir Yesus hanorin kleur ti'an. Baa oras loro atu monu baa loron lima

✠ 27:51 Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 26:31-33 ✠ 27:56 Lukas 8:2-3

nia, Yusuf buka dalan atu natuun kedan Yesus maten nosi ai karuus, tan loron hanawa serwisu atu to'o ona.

⁵⁸ Tan baa nia, loro sei la monu dauk, Yusuf baa Gubernur Pilatus atu nusu Yesus maten. Gubernur moos nakara, hotu latan maten nia baa Yusuf.

⁵⁹ Hotu Yusuf baa Golgota, natuun nola Yesus maten nosi ai karuus. Nia falun di'a-di'ak nodi tais foun mak folin todan.

⁶⁰ Baa oras nia, ema foin ba'at notu fatuk kuak atu nadi'a kedan rate bodik Yusuf no familin sia. Hotu Yusuf no niakaan ema sia natama Yesus maten baa kuak nia. Hotu sia dudu nola fatuk belar boot ida nodi taka kuak nia. Hotu Yusuf sia fila nikar.

⁶¹ Baa oras nia, Maria nosi Magdala no Maria ida seluk nia moos tuir to'o nebaa. Sia tuur nodi mana baa kuak nia.

Gubernur naruka makdaka rai baa daka Yesus raten

⁶² Awan, kona baa ema Yahudi siakaan loron hamulak, na'ilulik ulun sia no ema Farisi sia baa nasoru gubernur.

⁶³ To'o baa, sia katak na'ak, "Ama Gubernur, ami hanoin hori hirak nia, baa oras ema tolek teen nia sei moris, nia katak na'ak nune'e, 'Ha'u nanis mate, mais baa wainrua, Ha'u kmoris kihar.'☆

⁶⁴ Tan baa nia, Ama tulun maruka daka di'a-di'ak rate nia, to'o wainrua. Hodi nunia, Niakaan maktuir sia la bele nana'o nola Niakaan maten, hotu tolek ema na'ak Nia moris nikar ti'an. Tan kalo sia tolek nunia, hahalok nia aat liu tan

☆ **27:63** Mateus 16:21, 17:23, 20:19; Markus 8:31, 9:31, 10:33-34; Lukas 9:22, 18:31-33

siakaan hahalok uluk nia baa oras sia dale na'ak, Nia mak Kristus.”

⁶⁵ Rona nola nunia, gubernur nataa na'ak, “Di'ak! Hodi makdaka rai baa daka di'a-di'ak fatin nia.”

⁶⁶ Hotu sia baa fatin nia nodi makdaka rai. To'o nebaa, sia nanit mate rate nia odamatan.‡ Hotu naruka makdaka rai sia daka bei-beik, nebee ema keta mai nana'o nola maten nia.

28

Yesus moris nikar

(Markus 16:1-10; Lukas 24:1-12; Yohanis 20:1-10)

¹ Ema Yahudi siakaan loron hamulak siku ti'an, awan kona baa loron domiku. Baa loron domiku seisawan oan, Maria nosi Magdala no Maria seluk nia, baa naree Yesus raten.

² Teki-tekis, rai kakekuk boot. Maromak Niakaan makbukar lale'an ida tuun mai, baa dudu sees fatuk boot mak taka kuak nia. Hotu makbukar nia tuur baa fatuk nia leten.

³ Niakaan oin naksinak hanesan mameran, no niakaan tais mutin moos.

⁴ Naree nunia, makdaka rai sia nata'uk basuk to'o kiki lirin. Sia la bele kakoen aan, ahan ema maten.

⁵ Hotu makbukar lale'an nia katak baa fetu nia sia na'ak, “Lalika hata'uk! Ha'u katene emi mai buka Yesus, Ema mak sia nedi no'o baa ai karuus nia.

‡ **27:66** Ema matenek Hakerek Moon na'ak, sia marak rate nia nodi tau kabas baa fatuk no kuak kadidin, nodi nanit satan leur nola fatuk nia.

⁶ Mais Nia la iha ne'e ona. Nia moris nikar ti'an, tuir saa mak Nia dale kedan ti'an. Mai tama baa haree du'uk maten fatin nia. Mamuk ti'an!

⁷ Rona! Fila lai-lais baa katak baa Yesus Niakaan maktuir sia ha'ak, Nia moris nikar ti'an. Nia uluk baa Galilea ti'an. Sia musti baa nasoru Nia iha nebaa, hanesan Nia nameno kedan ti'an baa sia. Ha'ukaan dalen ne'e, tebes."

⁸ Rona nola nunia, feto nia sia nalai sai la'o nela fatin nia. Sia noran nata'uk, mais sia moos noran di'ak. Sia fila lai-lais atu katak lia nia hotu-hotu baa Yesus Niakaan maktuir sia.

⁹ Mais to'o dalan klaran, sarebak Yesus nasoru sia nodi dale na'ak, "Saloom!" Naree nunia, sia moos nare'is aan, baa nako'ak Niakaan ain nodi lo'u-sudur baa Nia.

¹⁰ Nia moos dale na'ak, "Keta hata'uk! Baa katak Ha'ukaan maktuir sia, nebee sia baa nein Ha'u iha Galilea."

Makdaka rai sia baa nasara lia, nosi saa mak dadi iha Yesus raten

¹¹ Baa oras feto nia sia sei iha dalan klaran, makdaka rai sia moos fila baa kota. Sia baa nasara lia hotu-hotu mak dadi ti'an nia baa na'ilulik ulun sia.

¹² Rona nola nunia, na'ilulik ulun nia sia ko'a lia fuan no fukun adat sia atu selu osan wa'in nodi taka makdaka rai ibun.

¹³ Sia katak baa makdaka rai sia na'ak, "Hoi! Kalo ema nusu emi, emi hataa nune'e: Kalan boot ami toba dukur. La hatene falik, Niakaan maktuir sia mai nana'o nola Niakaan maten.

¹⁴ Kalo Ama Gubernur rona nola lia nia, emi lalika hata'uk, tan ami mak atu hahulin ama boot nia."

¹⁵ Hotu makdaka rai sia simu nola osan nia, no nalo tuir siakaan hakaran. Etuk, to'o baa oras ne'e moos, ema Yahudi sia sei fiar lia tolek nia.

Yesus natadu aan baa Niakaan maktuir sia (Markus 16:14-18; Lukas 24:36-49; Yohanis 20:19-23; Kristus Klosan Lian 1:6-8)

¹⁶ Nunia hotu, Yesus Niakaan maktuir na'in sanulu resin ida baa Galilea atu nasoru Nia iha foho ida, tuir Niakaan mamenon uluk nia.☆

¹⁷ Baa oras sia naree Nia iha nebaa, sia lo'u-sudur baa Nia. Masik nunia moos, balu sei neon ruak.

¹⁸ Hotu Yesus mai nare'is aan baa sia, nodi dale na'ak, "Na'i Maromak latan beran baa Ha'u ti'an, nebee Ha'u ukun hotu-hotu iha lale'an no raiklaran.

¹⁹ Tan lia nia, emi musti baa raiklaran tomak, katak Ha'ukaan Manfatin Di'ak baa ema nosi rai hotu-hotu. Hatudu dalan nebee sia dadi baa Ha'ukaan ema. Sarani sia nebee foo tadak na'ak sia talin malu ti'an no Ama, no Niakaan Oan, no Niakaan Kmalar Lulik.☆

²⁰ Hotu hanorin nebee sia nalo tuir ukun hotu-hotu mak Ha'u katak ti'an baa emi. Hanoin di'a-di'ak! Ha'u kafati ko emi to'o rai falu fila."

☆ **28:16** Mateus 26:32; Markus 14:28 ☆ **28:19** Kristus Klosan Lian 1:8

Tetun Alkitab
Genesis and the New Testament in the Tetun Belu
language of Indonesia and East Timor
Kejadian dan Perjanjian Baru dalam bahasa Tetun
Belu. Genesis eo Novo Testamento em língua Tétum
Belu.

copyright © 2013 Unit Bahasa dan Budaya

Language: Tutun Belu (Tetun)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

66336204-8208-5358-97ab-2b85b8c3392e